Załącznik nr 1
do uchwały Nr ……/2021
Rady Miejskiej w Górznie
z dnia … 2021 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GÓRZNO

GÓRZNO 2020

Spis treści

CZĘŚĆ I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 5
1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu 5
2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony 9
3. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego 11
3.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna 11
3.2. Leśna przestrzeń produkcyjna 14
3.3. Zasoby wodne 16
3.4. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego 17
4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej 19
5. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym 29
6. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona zdrowia 29
6.1. Demografia 29
6.2. Mieszkalnictwo 33
6.3. Oświata 34
6.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna 34
6.5. Rynek pracy 35
7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia 37
7.1. Zakłady o zwiększonym ryzyku awarii przemysłowej 37
7.2. Osuwanie się mas ziemnych 37
7.3. Zanieczyszczenie wód 37
7.4. Powodzie i podtopienia 37
7.5. Zagrożenia jakości powietrza 38
7.6. Zagrożenia klimatu akustycznego 38
7.7. Zagrożenia polem elektromagnetycznym 38
8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy 39
8.1. Analiza ekonomiczna 39
8.2. Analiza środowiskowa 42
8.3. Analiza społeczna 43
8.4. Prognoza demograficzna 44
8.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy 46
8.6. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę 46
8.7. Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej 55

8.8. Bilans terenów 61
9. Stan prawny gruntów 62
10. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych 65
10.1. Formy ochrony przyrody 65
10.2. Ujęcia wody 84
10.3. Cmentarze 84
10.4. Inne obszary i obiekty 84
11. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych 84
12. Udokumentowane złoża kopalin, zasoby wód podziemnych oraz kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla 84
13. Tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych 85
14. Stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami 85
14.1. Sieć drogowa i kolejowa 85
14.2. Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną i gospodarka odpadami 86
15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych 89
16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej 89
CZĘŚĆ II KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 90
1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy 90
1.1. Tereny rozwoju zabudowy o funkcji zagrodowej oraz mieszkalno-usługowej, oznaczone symbolem MR/MU 93
1.2. Tereny rozwoju zabudowy mieszkalno-usługowej i rekreacji indywidualnej, oznaczone symbolem MU/ML 94
1.3. Tereny rozwoju zabudowy śródmiejskiej, oznaczone symbolem MUS 94
1.4. Tereny rozwoju zabudowy mieszkalno-usługowej, oznaczone symbolem MU 95
1.5. Tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej, oznaczone symbolem M 95
1.6. Tereny rozwoju usług publicznych, oznaczone symbolem UP 96
1.7. Tereny rozwoju zabudowy usług turystyki i rekreacji, oznaczone symbolem UTR 96
1.8. Tereny zieleni, oznaczone symbolem ZP 97
1.9. Tereny lasów, oznaczone symbolem ZL 97
1.10. Tereny wód, oznaczone symbolem W 97
1.11. Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, oznaczone symbolem RU 97
1.12. Tereny rolne, oznaczone symbolem R 97
1.13. Tereny rozwoju zabudowy produkcyjno-usługowej, oznaczone symbolem PU 98
1.14. Tereny cmentarza, oznaczone symbolem ZC 98

1.15. Tereny infrastruktury komunalnej i usług komunalnych, oznaczone symbolem IK 98
2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk 99
3. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej 101
4. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej 102
4.1. Komunikacja 102
4.2. Elektroenergetyka 103
4.3. Wodociągi i kanalizacja sanitarna 104
4.4. Gazownictwo 105
5. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym 105
6. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, obszary lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 a także obszary przestrzeni publicznej 108
7. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne 108
8. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej 108
9. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych 109
10. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny 109
11. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady 110
12. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji 110
13. Obszary zdegradowane 110
14. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych 110
15. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym 110
16. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW 110
Spis tabel 110
Spis wykresów 111
Spis rysunków 111

CZĘŚĆ I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

Gmina Górzno posiada 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Tabela 1 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

L.p.	Nazwa planu	Numer i data uchwały	Główne przeznaczenie	Powierzchnia [ha]
1	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Górzno, w części miejscowości Górzno-Wybudowanie, obejmującej teren pod zabudowę produkcyjno-usługową	Nr VI/33/2003 Rady Gminy w Górznie z dnia 24 kwietnia 2003 r.	produkcyjno-usługowe	8
2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar działek nr: 225, 226, 227, 228, 229, 218/2, 219/2, 219/3, 210/2, 211, 212, 232/2, 539, 540 - obręb miasto Górzno 1	Nr X/61/2011 Rady Gminy w Górznie z dnia 25 listopada 2011 r.	mieszkaniowe jednorodzinne	12,9
3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Górzno w obrębie geodezyjnym Zaborowo	Nr X/62/2011 Rady Gminy w Górznie z dnia 25 listopada 2011 r.	mieszkaniowe jednorodzinne, rekreacyjne, usługowe	13,7

Dwa z nich zostały sporządzone pod rządami obecnie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Powierzchnia wszystkich planów miejscowych wynosi 34,6 ha, co stanowi 0,3% powierzchni gminy. Średnia powierzchnia jednego planu miejscowego to 11,5 ha. Gmina Górzno nie posiada planu, który obejmowałby całe jednostki osadnicze. Obowiązujące plany są raczej sporządzone w celu realizacji konkretnych potrzeb i ograniczają się do terenów będących własnością wnioskodawców. Sporządzone plany znajdują się po zachodniej stronie miasta (między ulicami Polną i św. Floriana, a także po wschodniej i zachodniej stronie drogi do Zaborowa.

Większość gminy nie jest objęta żadnym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Realizacja inwestycji na takich terenach następuje w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Istotnym mankamentem w ich stosowaniu jest brak ustawowego powiązania z dokumentami planistycznymi gminy, jak również szeroko rozumiana wykładnia zasady tzw. dobrego sąsiedztwa. Powoduje to trudności w przewidzeniu przyszłego zagospodarowania terenu, ale również w charakterystyce obecnego, bowiem fakt, że dla jednej działki można wydać praktycznie nieograniczoną ilość decyzji powoduje, że „możliwych do uzyskania" funkcji danego terenu może być wiele. To z kolei wpływa negatywnie na pewność inwestowania na terenach pozbawionych planu.

Rysunek 1 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz wydane decyzje o warunkach zabudowy

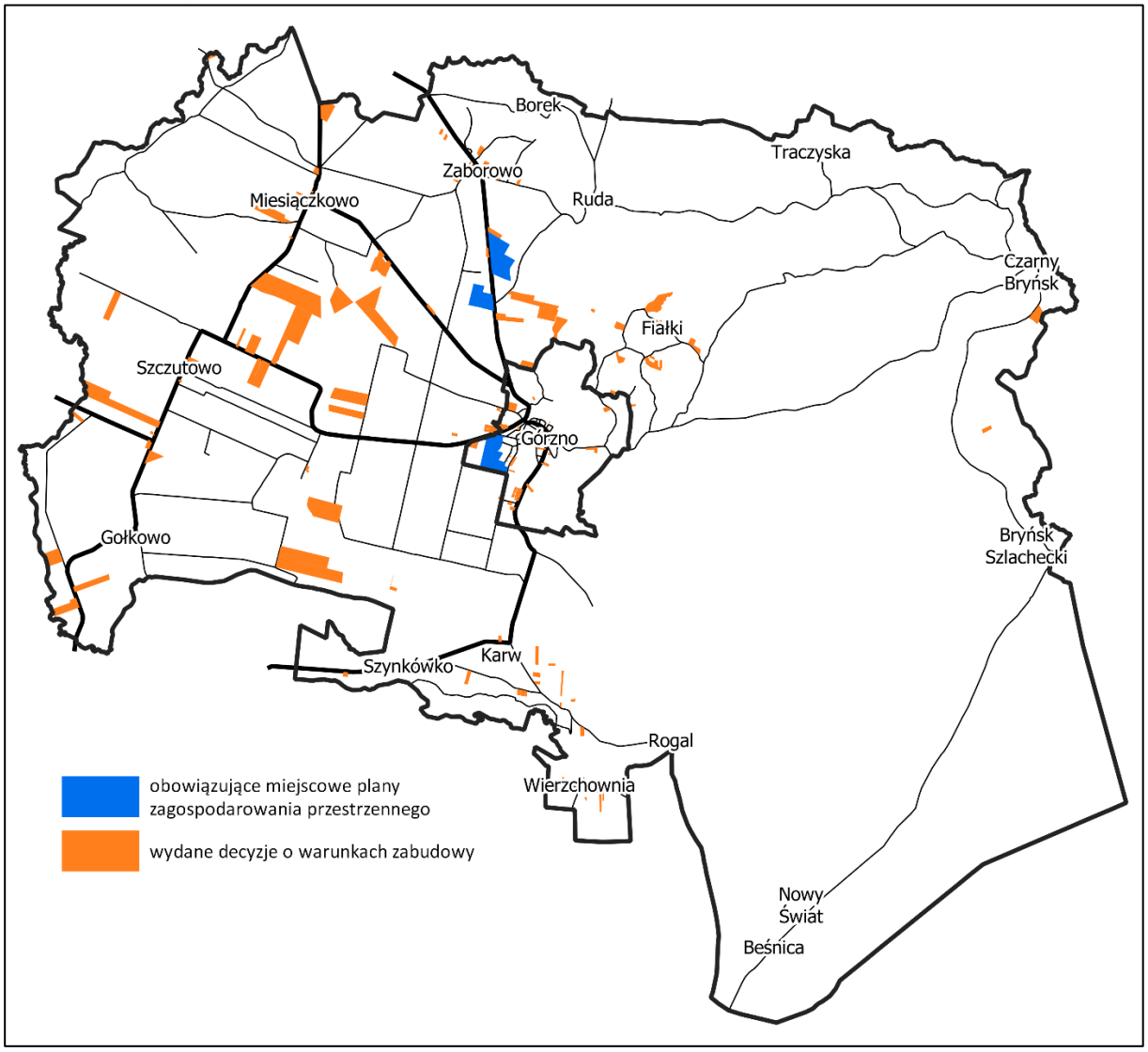

Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy, nie jest stała i zmienia się rokrocznie. W 2009 r. ich liczba wyniosła blisko sto decyzji, by przez najbliższe pięć lat spaść średnio o 20 decyzji rocznie. Dopiero od 2015 r. widoczny jest wyraźny wzrost wydanych decyzji do ponad stu sztuk. Średnio wydawanych jest 85 decyzji o warunkach zabudowy i 4 decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego rocznie, przy czym wraz ze wzrostem ilości wydanych decyzji o warunkach zabudowy obserwuje się wzrost wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dwie trzecie wydanych decyzji dotyczyło zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (w tym dwie decyzje dotyczące zabudowy wielorodzinnej). Aż ponad 30% decyzji dotyczy innego rodzaju zabudowy (budynki gospodarcze, inwentarskie itp.), natomiast jedynie 5% zabudowy usługowej.

Wykres 1 Wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

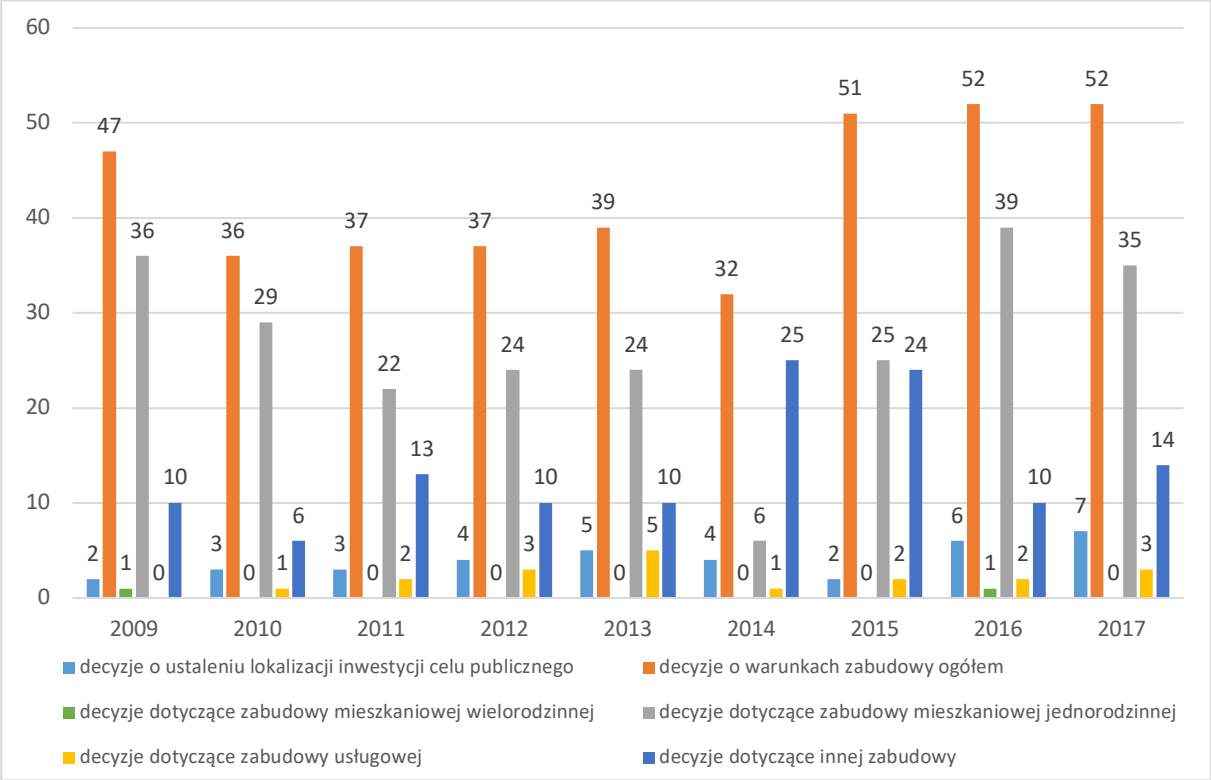

Wykres 2 Podział wydanych decyzji ze względu na funkcję zabudowy

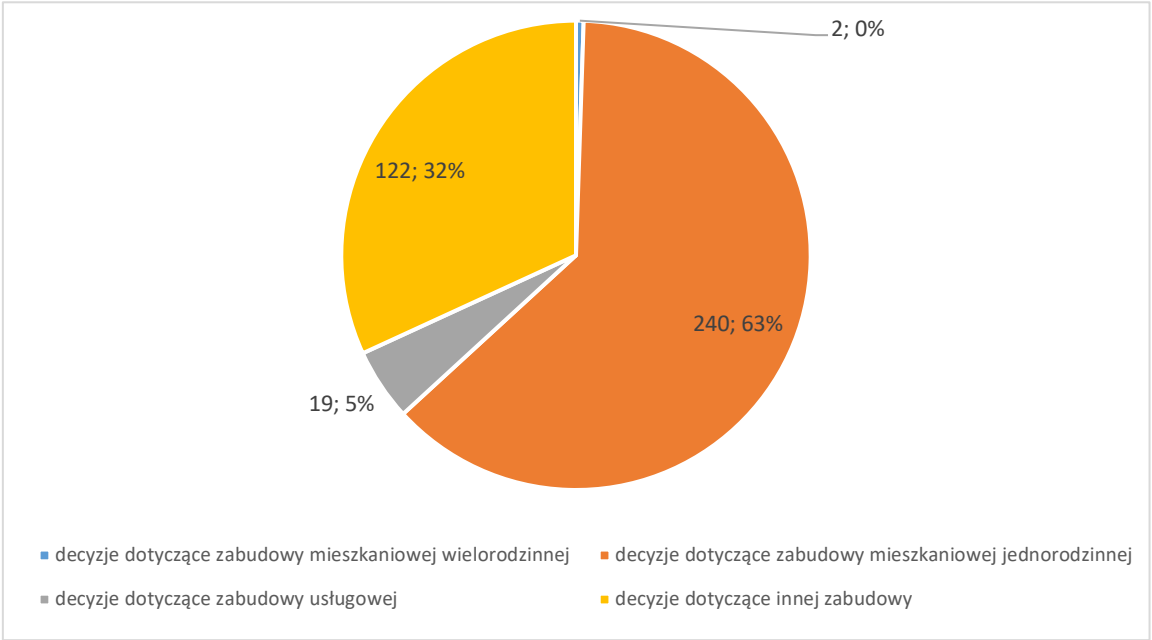

Rysunek 2 Gęstość zabudowy w obrębach geodezyjnych

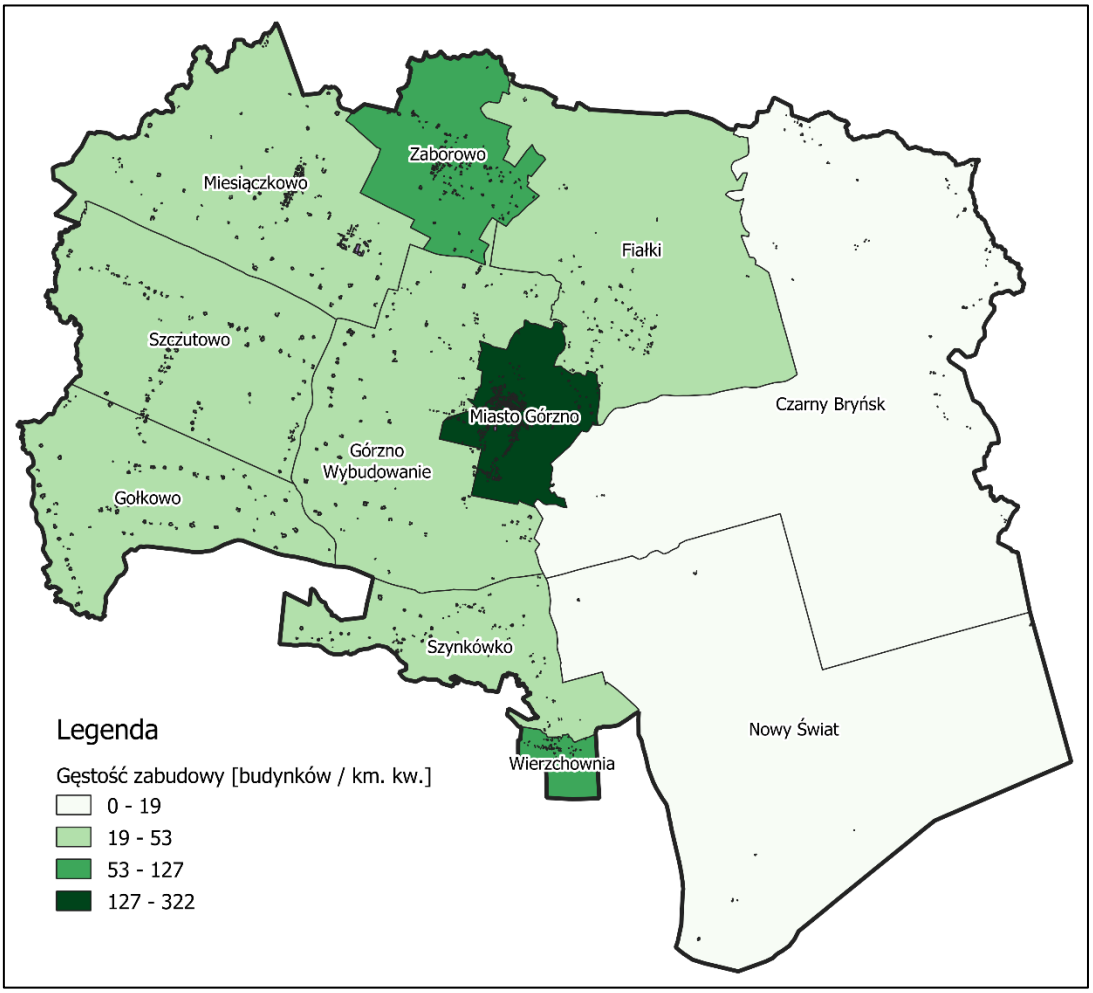

Zabudowa w gminie występuje z różnym zagęszczeniem. Oczywiście terenami, na których zagęszczenie budynków na kilometr kwadratowy jest największe, są tereny miasta Górzno, jako głównego ośrodka administracyjno-gospodarczo-społecznego gminy, w którym zagęszczenie zabudowy wynosi ponad 300 budynków/km^2. Drugą miejscowością pod tym względem jest Wierzchownia, w której gęstość zabudowy wynosi 122 budynki/km^2. Pozostałe wsie prezentują gęstość zabudowy poniżej 100 budynków/km^2. Obręby geodezyjne położone bezpośrednio przy granicy z miastem nie prezentują wysokiej gęstości, co świadczy o nierozpoczętym na dobre procesie suburbanizacji. Większą gęstością charakteryzują się natomiast obręby położone przy zachodniej granicy gminy: Zaborowo, Miesiączkowo, Gołkowo. Najluźniej zabudowane są wschodnie obręby gminy: Czarny Bryńsk i Nowy Świat, na których ze względu na dominujący udział lasów zabudowa nie jest realizowana.

Łącznie na terenie gminy znajduje się ponad 4089 budynków o powierzchni zabudowy ponad 367 954 m^2. Ilościowo największą grupę stanowią budynki produkcyjne, usługowe i gospodarcze dla rolnictwa. Tak duża ilość budynków rolniczych jest zarazem powiązana z drugą w kolejności ilością budynków mieszkalnych. Każda zagroda składa się z co najmniej jednego domu oraz kilku budynków gospodarczych lub inwentarskich – stąd te dwie wartości są ze sobą powiązane. Trzecią w kolejności grupą są inne budynki niemieszkalne. Najczęściej w tej grupie znajdują się budynki letniskowe, gospodarcze poza rolnictwem, budynki stacji transformatorowych itp. Pozostałe funkcje budynków prezentują dużo mniejsze wartości. Nie jest to stanem nienaturalnym, ponieważ są to budynki o

różnego rodzaju funkcjach usługowo-produkcyjnych, których najczęściej jest w gminach mniej. Pod względem udziału powierzchni zabudowy każdej z funkcji sytuacja wygląda podobnie.

Budynki w gminie posiadają najczęściej 1-2 kondygnacje, z których druga stanowi użytkowe poddasze. Niekiedy napotkać można budynki trzykondygnacyjne, występują one najczęściej w centrum miasta oraz sporadycznie na wsiach.

Stan zagospodarowania wyraża się również w użytkowaniu gruntów. Struktura użytków została przedstawiona w rozdziale dotyczącym stanu prawnego gruntów.

Stopień zainwestowania działek zabudowanych na terenie gminy wyrażony udziałem powierzchni zabudowy w powierzchni działki jest typowy dla gmin miejsko-wiejskich. Na terenach wiejskich wielkość zabudowy najczęściej zajmuje ok. 6% powierzchni działki. Największe wartości dotyczą terenów produkcyjnych, gdzie udział powierzchni zabudowy dochodzi nawet do 74% powierzchni działki, najmniejsze (niecały 1% powierzchni działki) dotyczą pojedynczych budynków związanych z rolnictwem na działkach w gospodarstwach rolnych.

2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Znaczna część gminy to tereny rolnicze i leśne. Historycznie zabudowa gminy koncentrowała się wokół głównej drogi w danej wsi. Ze względu na szereg niezależnych od polityki przestrzennej gminy czynników – głównie historycznych i prawnych – struktura zabudowy i jej rozmieszczenie uległy zmianom. Z analizy map historycznych [1] wynika, że zabudowania pojawiły się na drogowych odgałęzieniach od głównych tras, jak również zabudowa w tzw. drugiej linii, w głębi większych działek. Do tego doszła zabudowa kolonijna.

Obecnie zabudowa gminy to typ ulicówek, czyli wsi ulokowanych wzdłuż jednego ciągu komunikacyjnego, i luźnych rzędówek (do zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych dochodziły przysiółki i kolonie). Z biegiem lat zabudowa wsi rozrastała się wzdłuż bocznych dróg, które niegdyś prowadziły do pól uprawnych. Trend ten doprowadził do sytuacji zatarcia historycznego układu wiejskiego na rzecz zabudowy rozproszonej i stale się rozpraszającej. Widoczne jest to w zasadzie w każdej części gminy, gdzie oprócz rzadkich skupień zabudowy widoczna jest wyraźnie zabudowa peryferyjna, niepowiązana z układami osadniczymi. Część północna (wsie Zaborowo i Miesiączkowo charakteryzuje się większą zwartością zabudowy. Stopień rozproszenia zabudowy nie jest ściśle związany z obecnością drogi dojazdowej do przyszłej posesji. Zabudowa – mimo oddalenia od zwartego układu ruralistycznego – jest najczęściej lokowana blisko przebiegającej obok drogi, co ma przede wszystkim wymiar ekonomiczny, niemniej jednak równie często występuje też w głębi działki. Układ podwórzy w gospodarstwach rolnych najczęściej stanowi wysunięty najbliżej drogi dom mieszkalny oraz położone z tyłu posesji zabudowania gospodarcze/inwentarskie. Układ posesji w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, w zależności od wieku zabudowy, może przyjmować postać wyżej opisaną (starsza zabudowa) lub lokalizować budynki garażowe w jednej bryle budynku mieszkalnego, położonego z przodu posesji (głównie zabudowa nowsza). Układ zabudowy na działkach usługowych i produkcyjnych jest różny, zależny głównie od konfiguracji działki i potrzeb inwestora, a wyrażający się w zasadzie jak najlepszej ekonomiki wykorzystania terenu.

[1] Gruppe Warschau, 1915 r.

Zabudowa miasta Górzno koncentruje się wokół historycznego XIV-wiecznego układu obejmującego tereny między ulicami Pocztową i 11 listopada. Historycznie zabudowania miejskie ulokowane były głównie wzdłuż ulic: Freta, Ogrodowej, Jana Matejki czy Polnej. Z biegiem lat zabudowa między tymi ulicami ulegała dogęszczeniu, a także rozwijała się, głównie w kierunku południowym. Obecnie w mieście funkcjonalnie wyróżnić można historyczne centrum mieszkalno-usługowe z podstawowymi usługami, wschodnią część miasta z dużym udziałem zabudowy turystyczno-rekreacyjnej, powiązanej z jeziorami Górznieńskim i Młyńskim, położone za Jeziorem Górznieńskim tereny zabudowy turystyczno-rekreacyjnej, południowo-wschodnie (na południe od ul. 11 listopada) krańce miasta z dużym udziałem historycznej zabudowy mieszkalnej, południowo-zachodnie (na południe od ul. 11 listopada) krańce miasta z nowowykształconymi i kształtującymi się w dalszym ciągu osiedlami mieszkalnymi, a także centralny klin rozciągający się na południe od Zespołu Szkół, obecnie jako pola uprawne, stanowiący w przyszłości rezerwy pod nową zabudową miejską. Na szczególną uwagę zasługują jeziora Górznieńskie, Młyńskie oraz Wapionka, położone w granicach administracyjnych miasta, wraz z rzeką Górzanka, stanowiąca połączenie między dwoma dużymi zbiornikami wodnymi, a także Góra Wielkanocna będąca punktem wysokościowym, które stanowią o potencjale turystycznym miasta.

Analizując rozmieszczenie przestrzenne poszczególnych funkcji zabudowy można dostrzec, że poza terenami objętymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego nie ma wyraźnego rozdziału różnych typów zabudowy. Tereny zabudowane są w sposób mieszany i trudny do jednoznacznego zdefiniowania. Obok dominującej zabudowy zagrodowej – typowo wiejskiej, funkcjonuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa czy nawet produkcyjna. Opisany stan jest czytelny i dobrze ugruntowany, więc prawdopodobnie będzie się utrzymywał do momentu, aż gmina radykalnie zwiększy swoje pokrycie planistyczne, ustalając tym samym rozmieszczenie różnych, często ze sobą kolidujących funkcji zabudowy. To rozwiązanie może jednak dotyczyć tylko nowej zabudowy. W przypadku zabudowy istniejącej zapewne należało będzie przyjąć stan istniejący oraz ewentualnie czekać, aż zmiany pokoleniowe spowodują jednocześnie zmianę potrzeb w zakresie użytkowania budynków. Ten proces z pewnością będzie jednak długotrwały.

Gminę Górzno charakteryzuje bardzo duży udział terenów wyznaczonych w dotychczas obowiązującym studium na cele zabudowy rekreacyjnej. Zauważalnym jest jednak fakt, że tereny te – położone często na krańcach gminy bez dobrej dostępności komunikacyjnej – często nie są w ogóle zabudowane lub zabudowane budynkami o innej funkcji, co wynika przede wszystkim z faktu lokalizacji nowej zabudowy na podstawie decyzji administracyjnych. Niemniej jednak podstawowym wnioskiem płynącym z tej sytuacji jest to, że potrzeby inwestycyjne właścicieli działek zweryfikowały zasadność istnienia funkcji związanych z rekreacją w dotychczas wyznaczonych miejscach. Niezależnie od wyników przeprowadzonego bilansu należy zatem dokonać analizy rozmieszczenia funkcji rekreacyjnej wraz z potencjalnymi możliwościami jej relokacji w bardziej atrakcyjne miejsca.

3. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

3.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego wskazuje, że uwarunkowania przyrodnicze produkcji rolniczej w województwie są znacznie lepsze niż przeciętnie w kraju, zarówno pod względem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jak i cech agroklimatu. Województwo przoduje pod względem produkcji roślinnej oraz zwierzęcej. Mimo to gmina Górzno jest przykładem gminy turystyczno-rolniczej. Zgodnie z danymi dotyczącymi waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Górzno mieści się w przedziale 56 – 66 punktów, co jest wielkością porównywalną do wartości wskaźnika w kraju (66,6 pkt) oraz zdecydowanie niższą niż w województwie (71 pkt). Pod kątem rolniczej przydatności gleb dominują w gminie kompleksy: żytni bardzo dobry, dobry, żytni słaby i żytni bardzo słaby, jak również zbożowo-pastewne mocne i słabe. Pod względem typów gleb zdecydowanie dominują w gminie gleby brunatne właściwe, brunatne wyługowane i kwaśne. Spotkać można także czarne ziemie zdegradowane, gleby bielicowe i pseudobielicowe oraz mułowo-torfowe. Wśród użytków zielonych dominują średnie, słabe i bardzo słabe.

Wykres 3 Udział poszczególnych użytków w powierzchni gruntów rolnych

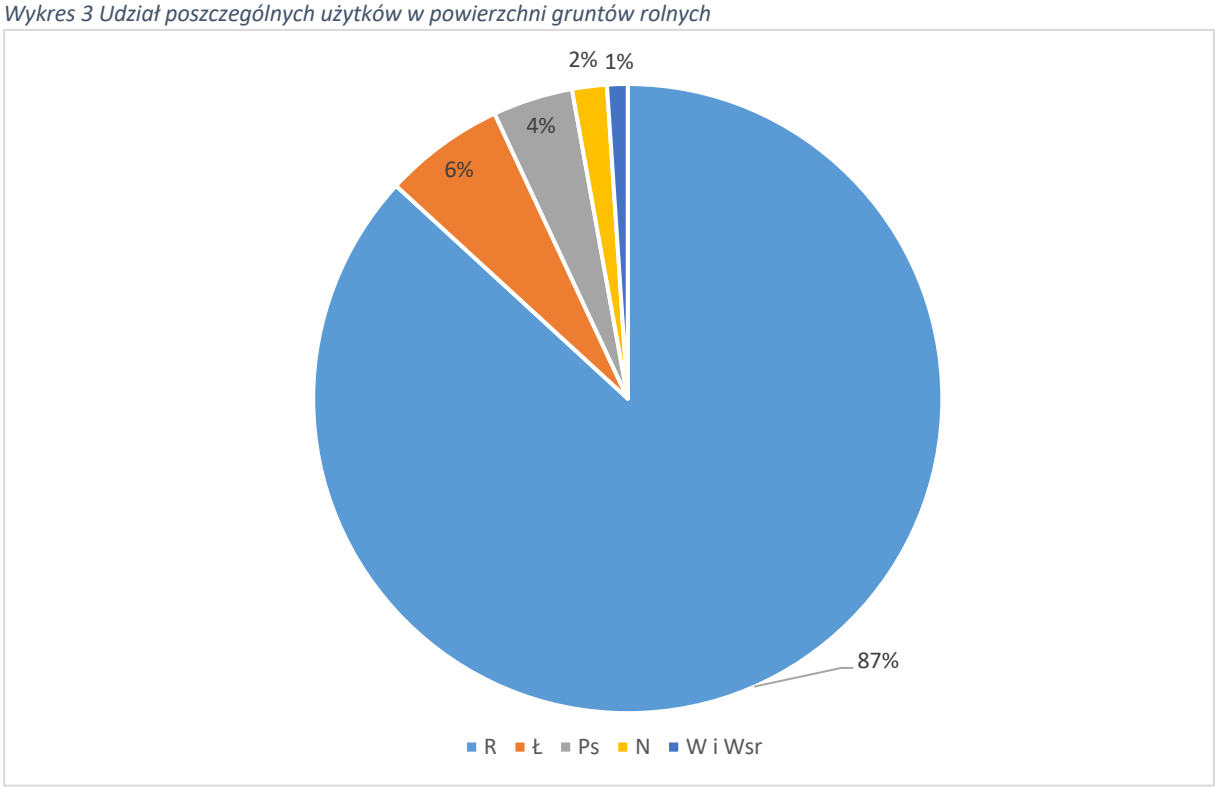

Wśród gruntów rolnych dominują użytki rolne – stanowią one 87% wszystkich gruntów rolnych w gminie. 10% to łąki i pastwiska, które mają zbliżoną powierzchnię. Marginalnym udziałem charakteryzują się nieużytki oraz grunty pod rowami i stawami.

Wykres 4 Udział poszczególnych klas gruntów rolnych

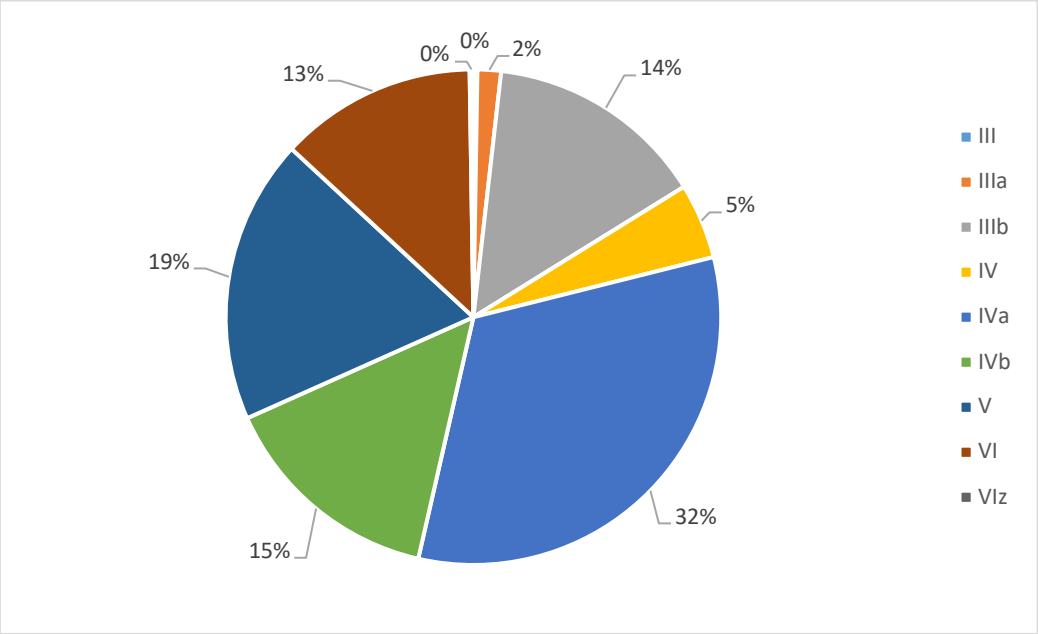

Wśród gruntów rolnych w podziale na klasy dominuje klasa IV, która łącznie stanowi 52% wszystkich gruntów rolnych. Kolejno za nią jest klasa V – 19% i klasa IIIb – 14%, tuż za nią jest klasa VI – 13%. Pozostałe klasy gruntów mają marginalny udział w ogólnej powierzchni gruntów rolnych. Grunty najlepszych, a zarazem chronionych przez przepisy odrębne, klas bonitacyjnych zajmują w sumie niecałe 15% powierzchni wszystkich gruntów rolnych. Na mapie poniżej oraz na rysunku studium oznaczono grunty klas II i III z uwagi na szczególne uwarunkowania ochronne.

Rysunek 3 Grunty rolne klas II i III podlegające ochronie na mocy przepisów odrębnych

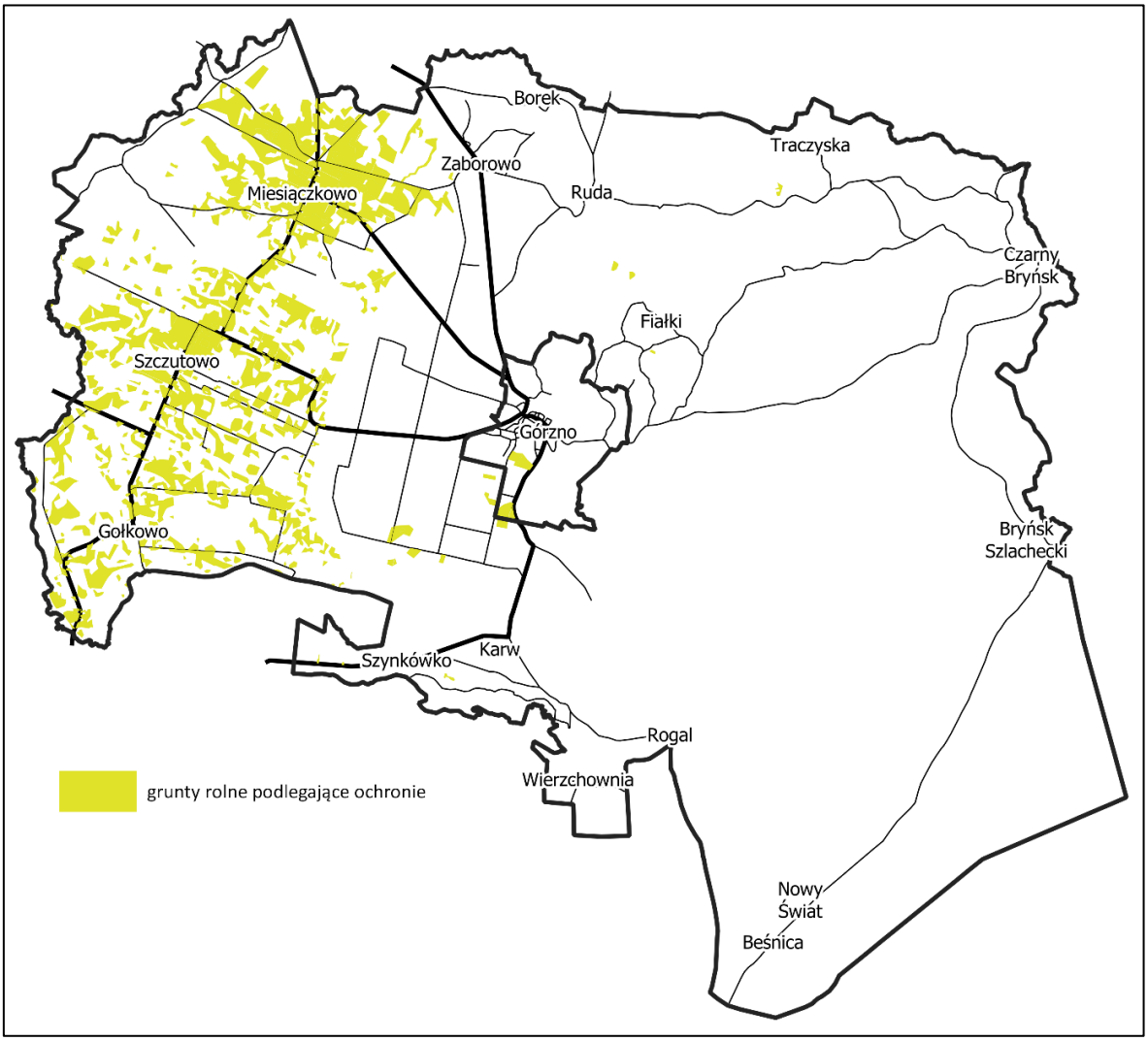

Wykres 5 Gospodarstwa rolne według powierzchni

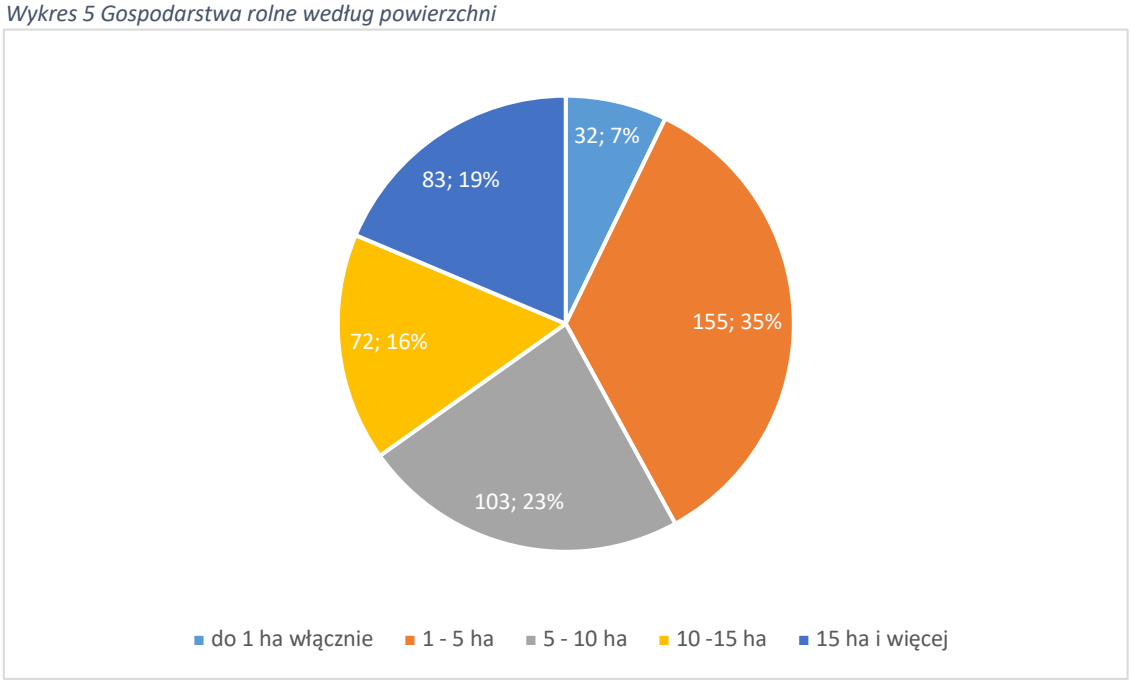

Według stanu z ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego w gminie funkcjonowało 445 gospodarstw rolnych. Pod względem wielkości najwięcej gospodarstw mieściło się w przedziale 1-5 ha. Nieco mniej niż jedna czwarta gospodarstw miała powierzchnię 5-10 ha. Gospodarstwa o wielkości powierzchni 10-15 ha czy powyżej 15 ha miały podobne udziały granicach 16-19%. Najmniej jest gospodarstw o powierzchni do 1 ha – jedynie 7%. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie wyniosła ok. 11,55 ha.

Wśród zasiewów zdecydowanie dominują pszenżyto ozime (948,40 ha) i jęczmień jary (463,86 ha). Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła ponad 2700 ha

Pozostałe uprawy nie przekraczają łączną powierzchnią 660 ha:

- kukurydza na ziarno - 148,00 ha,
- ziemniaki - 59,43 ha,
- uprawy przemysłowe - 193,79 ha,
- buraki cukrowe - 23,30 ha,
- rzepak i rzepik razem - 165,51 ha,
- strączkowe jadalne na ziarno razem - 37,42 ha,
- warzywa gruntowe - 30,30 ha.

Pod względem produkcji zwierzęcej dominuje hodowla trzody chlewnej, której ilość szacuje się na ponad 16 tys. sztuk. Na drugim miejscu występuje drób z ilością przekraczającą 10 tys. sztuk. Pozostałe rodzaje zwierząt mają już znacznie mniejszy udział: krowy nieco ponad 1 tys. sztuk i konie ponad 50 sztuk.

3.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

Udział lasów w gminie jest znaczny – lesistość wynosi ok. 52%, i jest ona znacznie większa niż lesistość powiatu brodnickiego (ok. 3,41%) oraz województwa kujawsko-pomorskiego (ok. 2,96%). W gminie występują zarówno lasy gospodarcze, jak i ochronne. Wśród tych drugich lasy glebochronne zajmują powierzchnię 277,48 ha, natomiast lasy wodochronne zajmują powierzchnię 116,02 ha. Pod względem rozmieszczenie lasy ochronne znajdują się głównie w leśnictwach Borek i Górzno (na północy i w centrum gminy), w mniejszej ilości w leśnictwie Nowy Świat. Warto zaznaczyć, że duża część lasów glebochronnych znajduje się bezpośrednio przy wschodniej granicy miasta Górzno.

Rysunek 4 Lasy ochronne na tle kompleksów leśnych w gminie

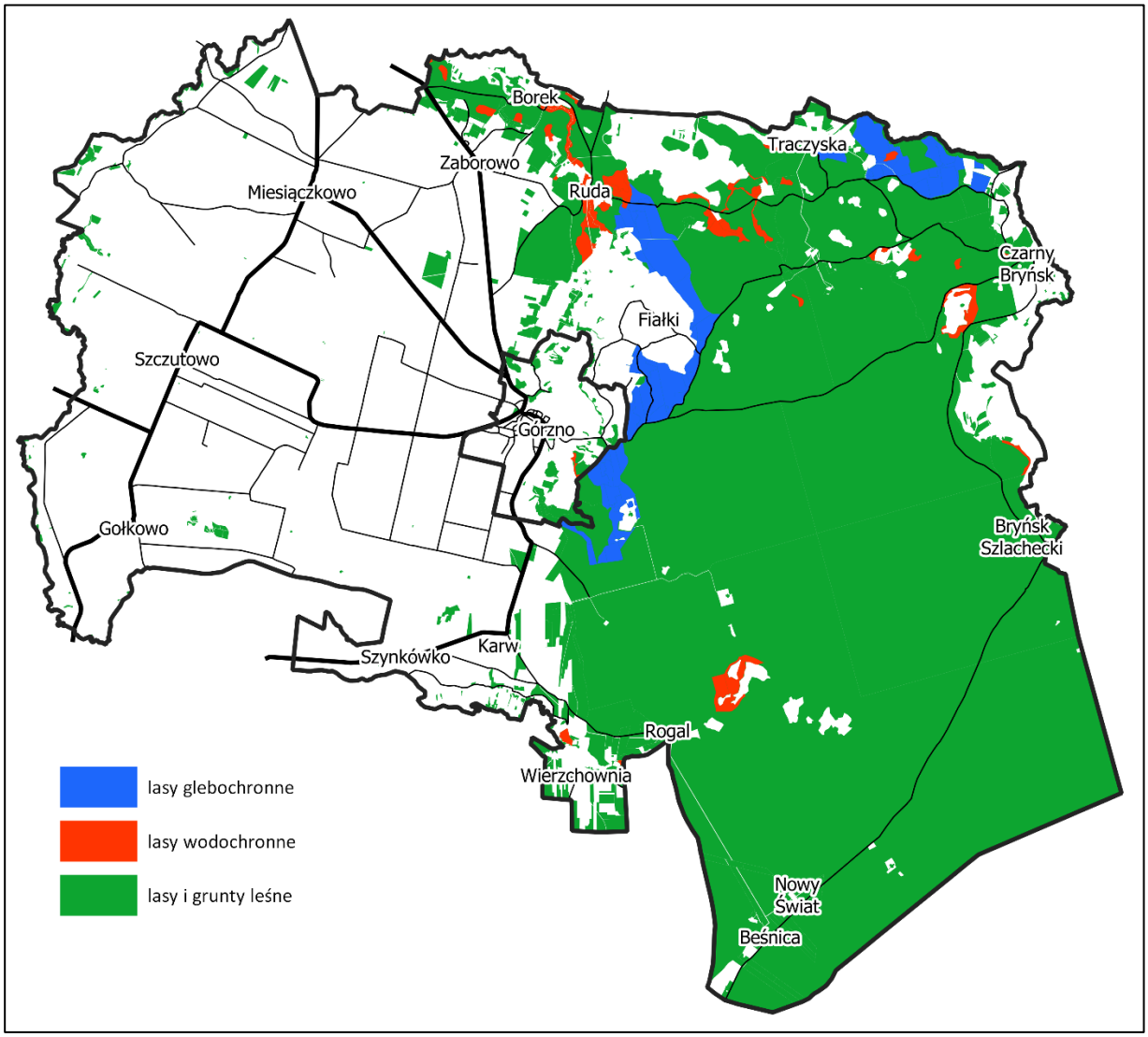

Powierzchnia lasów wynosi ok. 6232,5 ha. Pod względem form własności zaledwie 6% lasów stanowi własność prywatną, pozostałe lasy należą do Skarbu Państwa lub gminy.

Gmina w większości położona jest na terenie Nadleśnictwa Brodnica, jedynie tereny wsi Wierzchownia administracyjnie wchodzą w skład nadleśnictwa Skrwilno.

Rozmieszczenie lasów na terenie gminy jest niezwykle równomierne. Lasy stanowią duży, zwarty kompleks, obejmujący niemal całą wschodnią i północną część gminy, okalają także górznieńskie jeziora wzmacniając tym samym potencjał turystyczny gminy.

Wykres 6 Podział gruntów leśnych ze względu na klasy

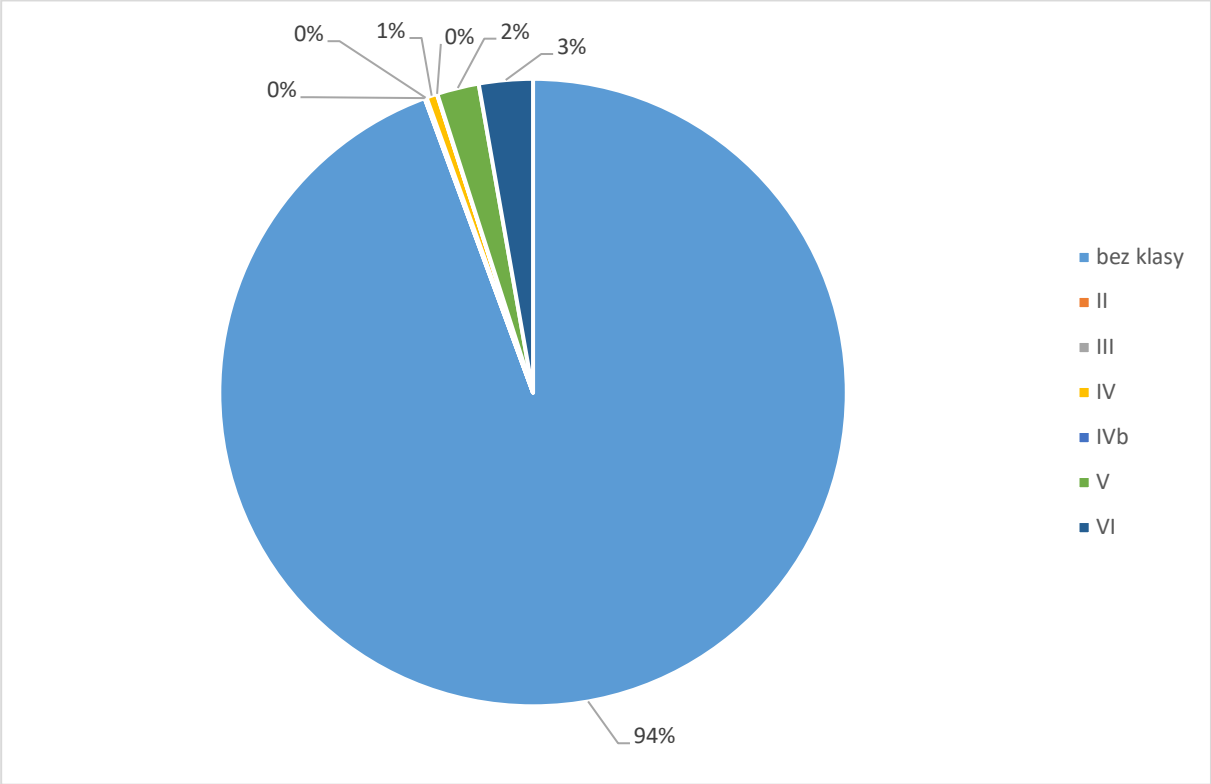

Wśród gruntów leśnych dominują grunty bez oznaczonej klasy bonitacyjnej – stanowią aż 94% powierzchni wszystkich gruntów leśnych. Wszystkie pozostałe grunty leśne, posiadające oznaczone klasy zajmują jedynie 6% powierzchni wszystkich gruntów leśnych. Jakkolwiek wszystkie grunty leśne są chronione na mocy przepisów odrębnych, to jednak warto zauważyć, że na terenie gminy znajdują się również grunty klas bonitacyjnych II i III. Zajmują one jednak powierzchnię niewiele ponad 6 ha i mają marginalny udział w powierzchni wszystkich lasów.

3.3. Zasoby wodne

Gmina Górzno położona jest w dorzeczu Wisły. Wody powierzchniowe w gminie stanowią głównie rzeki Brynica, Pisia i Górzanka.

Brynica jest lewym dopływem Drwęcy. Swoje źródła ma w okolicach Bryńska Szlacheckiego. Biegnie – głównie przez lasy - wzdłuż północnej i wschodniej granicy gminy, łącząc po drodze dwa jeziora na terenie gminy: Bryńskie Północne i Bryńskie Południowe. Długość rzeki to ok. 23 km.

Pisa ma swoje źródła w okolicach Wierzchowni, biegnie wzdłuż południowej i zachodniej granicy gminy. Na swojej drodze łączy dwa jeziora: Księte oraz Wierzchownia. W okolicach Bartniczki wpada do Brynicy.

Górzanka jest rzeka przepływająca przez miasto Górzno, która łączy dwa jeziora położone w jego granicach: Młyńskie i Górznieńskie. Górzanka biegnie na północ od miasta i za wsią Borek wpływa do Brynicy. Jej długość to ok. 3,6 km.

Mniejsze cieki wodne to Księtówka, Dzierzążnia i Brodniczka.

Na terenie gminy znajduje się dziewięć naturalnych zbiorników wodnych o polodowcowej genezie, położonych głównie na terenie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego. Na uwagę zasługują Jezioro Górzno oraz Jezioro Młyńskie, znajdujące się w granicach miasta. Są to zbiorniki, wokół już obecnie rozwija się zabudowa turystyczno-rekreacyjna. Duża powierzchnia, przepływowy charakter oraz połączenie z zewnętrzną siecią hydrograficzną wzmacniają potencjał turystyczny samego miasta oraz okolicznych obszarów.

Na obszarze Gminy wody podziemne występują w postaci jednego zbiornika wód podziemnych – Nr 215 Subniecka warszawska. Jest to zbiornik trzeciorzędowy a jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 250 tys. m^3/dobę. Zbiornik zaopatruje w wodę tereny na południe i wschód od gminy aż pod Warszawę. Jego położenie na terenie gminy ogranicza się do jej południowo-wschodnich krańców.

W ramach planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły zakłada się osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- Brynica do Pisi (kod RW20002328743) – zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, dobry stan ekologiczny, stan ogólny zły,
- Pisa (kod RW200017287449) - zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, dobry stan ekologiczny, stan ogólny zły.

Według planu wszystkie spośród wymienionych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych są zagrożone nieosiągnięciem zakładanych celów. Tak duże ryzyko jest wynikiem niedostatecznie rozwiniętej sieci kanalizacyjnej w gminie oraz intensywną gospodarką rolną.

Podczas prowadzonego Państwowego Monitoringu Jakości Wód Podziemnych stan chemiczny oraz ilościowy wód podziemnych na terenie gminy został oceniony jako dobry a wody zaliczone do II i III klasy jakości (w pięciostopniowej skali).

3.4. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska ochrona środowiska polega w szczególności na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Działania te prowadzone są wobec poszczególnych komponentów środowiska: powietrza, wód, powierzchni ziemi, zwierząt, roślin, kopalin, klimatu akustycznego a także w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi.

Polityka ochrony środowiska jest realizowana za pomocą właściwych strategii, programów i planów. Wiodącą rolę pełni tutaj Program ochrony środowiska. Gmina Górzno sporządziła taki dokument i przyjęła go uchwałą Nr V/29/2019 Rady Miejskiej w Górznie z dnia 28 marca 2019 r. Program wskazuje główne obszary interwencji oraz kierunki tej interwencji do osiągnięcia w odniesieniu do każdego z komponentów środowiska.

Gmina Górzno pod względem strefowania badania jakości powietrza znajduje się w tzw. strefie pozostałego obszaru województwa (strefa kujawsko-pomorska), wyznaczonej w celu oceny rocznej powietrza atmosferycznego. Według Rocznej oceny jakości powietrza za 2017 rok[2] gmina Górzno znajduje się a obszarach przekroczeń dopuszczalnych wartości benzo(a)pirenu (BaP) w pyle zawieszonym PM10 - miasto i tereny podmiejskie oraz północne i zachodnie krańce gminy. Poziom stężenia wzrasta zauważalnie w miarę zbliżania się do miasta Brodnica, co oznacza, że gmina jest pod silnym wpływem zanieczyszczeń z tego kierunku. Odnotowano również przekroczenia norm stężenia dla ozonu (O3 – cała gmina). Według opracowania stężenia substancji PM2,5 nie przekraczają w gminie dopuszczalnych norm, natomiast stężenie substancji PM10 klasyfikuje gminę w tzw. niekorzystnej strefie C. Pod kątem ochrony roślin wskazuje się, że gmina została zaklasyfikowana do korzystnej klasy A.

Zauważalnym problemem jakości powietrza są wysokie stężenia pyłów PM10. Ich głównym źródłem jest tzw. niska emisja z nieekologicznych pieców i kotłów oraz emisja zewnętrzna, spoza granic gminy. Przy czym zauważalny jest niski udział energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł, która mogłaby zmniejszyć poziom niskiej emisji. Drugim źródłem wymienionych zanieczyszczeń jest emisja pochodząca z dróg, szczególnie powiatowych (emisja liniowa). Charakter Górzna jako gminy miejsko-wiejskiej położonej w bezpośrednim sąsiedztwie miasta powiatowego w pewnym sensie narzuca indywidualny transport samochodowy jako podstawową formę przemieszczania: do ośrodka miejskiego – miasta Górzno i Brodnica (praca, spędzanie wolnego czasu, zaopatrzenie itp.) oraz do ośrodków obsługi gminy (praca, szkoły, punkty usługowe, instytucje itp.). Takiej formie transportu sprzyja względnie dobrze rozwinięta sieć dróg oraz brak innych form transportu (np. kolejowego).

W zakresie uwarunkowań ochrony wód rozumianych jako element środowiska należy stwierdzić, że głównym zagrożeniem, jakie potencjalnie może wpływać na wody, jest działalność człowieka: procesy urbanizacji na terenach nieposiadających sieci kanalizacyjnej oraz rolnictwo wykorzystujące intensywne nawożenie. Ważnym aspektem utrzymywania dobrego stanu wód jest stopień skanalizowania gminy. Należy zwrócić uwagę, że na większości terenów gminy odprowadzanie ścieków funkcjonuje w oparciu o systemy indywidualne – zbiorniki bezodpływowe. W przypadku nieszczelności zanieczyszczenia dostają się do gleby, a stąd do wód.

Ochronę powierzchni ziemi bardzo szeroko definiuje ustawa Prawo ochrony środowiska. Polega ona na:

- racjonalnym gospodarowaniu,
- zachowaniu funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych,
- zapobieganiu zanieczyszczeniu substancjami powodującymi ryzyko oraz na remediacji,
- zachowaniu jak najlepszego stanu gleby,
- minimalizacji stopnia i łagodzeniu skutków zasklepienia gleby,
- zapobieganiu ruchom masowym ziemi i ich skutkom,
- przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Jak dalej stanowi ustawa, funkcję pełnioną przez powierzchnię ziemi ocenia się na podstawie jej faktycznego zagospodarowania i wykorzystania, chyba że inna funkcja wynika z planu zagospodarowania przestrzennego. Gmina Górzno pokryta jest w niewielkiej części miejscowymi

[2] Źródło: http://www.wios.bydgoszcz.pl/publikacje/oceny-jakosci-powietrza

planami zagospodarowania przestrzennego, stąd należy więc stwierdzić, że ochrona powierzchni ziemi w aspekcie planistycznym nie jest realizowana w pełni.

Ochrona roślin i zwierząt winna polegać z jednej strony na zachowaniu ich populacji i siedlisk, jak również na tworzeniu warunków ich prawidłowego rozwoju. Zadania te realizowane są w szczególności poprzez obejmowanie ochroną zarówno obszarów, jak i poszczególnych gatunków, w tym także poprzez stosowne zakazy w zakresie pozyskiwania. Obszarami, na których realizowana jest ochrona roślin i zwierząt, są w szczególności obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody, o których szerzej mowa w dalszej części studium. Na terenie gminy znajdują się pomniki przyrody, zlokalizowane głównie na terenach parku krajobrazowego.

Elementami przestrzeni, których celem jest utrzymanie możliwości wymiany i istnienia określonej puli genetycznej, liczebności osobników i gatunków, a w konsekwencji zachowanie różnorodności biologicznej środowiska, są korytarze ekologiczne. Zapewniają one możliwość migracji gatunkom wędrownym i leśnym. Na terenie gminy znajduje się korytarz ekologiczny Dolina Drwecy-Dolina Dolnej Wisly Wschodni.

Uwarunkowania wynikające z występowania kopalin omówione zostały w dalszej części Studium.

Klimat akustyczny gminy jest pochodną działalności człowieka: to, jak gospodaruje przestrzenią (jak i gdzie inwestuje) będzie miało wpływ na emisję hałasu. Głównymi źródłami hałasu na terenie gminy Górzno są drogi. Układ komunikacyjny gminy został przedstawiony we właściwej części opracowania, niemniej jednak można wskazać, że wzrost natężenia hałasu następuje wraz ze wzrostem kategorii drogi, który najczęściej wiąże się ze wzrostem natężenia ruchu samochodowego czy zwiększeniem udziału transportu ciężkiego. Główne ciągi komunikacyjne w gminie to drogi kategorii powiatowej i to z ich strony należy oczekiwać zwiększonego natężenia hałasu.

Kolejnymi źródłem hałasu są linie energetyczne (hałas z wyładowań elektrycznych) oraz zakłady przemysłowe i rzemieślnicze (hałas z pracujących maszyn i urządzeń wentylacyjnych).

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych wiąże się z występowaniem na terenie gminy sieci energetycznych oraz stacji bazowych telefonii. Przez teren gminy przebiegają linie wysokiego, średniego i niskiego napięcia (omówione w rozdziale dotyczącym infrastruktury technicznej).

Formy ochrony przyrody na terenie gminy Górzno zostały omówione w następnych rozdziałach. Na terenie gminy nie znajdują się formy ochrony krajobrazu inne niż wynikające z przepisów o ochronie przyrody, natomiast samorząd województwa nie sporządził i nie przyjął do tej pory audytu krajobrazowego.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Gmina Górzno nie posiada założonej Gminnej Ewidencji Zabytków w myśl przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, stąd podstawą do określenia uwarunkowań wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków będą te obiekty i obszary, które zostały ujęte w wojewódzkim rejestrze oraz wykazie zabytków. Należy pamiętać, że formy ochrony zabytków zostały wymienione w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a wśród nich nie zostało wymienione studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to, ze dokument ten jest jedynie diagnozą stanu zabytków w gminie oraz wyznacznikiem ogólnych

kierunków ich ochrony. Podstawowym gminnym aktem prawa ustalającym formy ochrony zabytków jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Zabytki wpisane do Rejestru Zabytków:

- kościół parafialny p.w. Św. Krzyża w Górznie, data wpisu: 17.10.1929 r., nr rejestru: A/329,
- zespół Młyna (młyn i dom) w Traczyskach, data wpisu: 24.11.1988 r., nr rejestru: A/328,
- grodzisko w Górznie, data wpisu: 9.01.1968 r., nr rejestru: C/64.

Zabytki wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków:

LP	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	NR EWID DZ	DATOWANIE
1	Beśnica	Nowy Świat		Leśniczówka	7232/5	przed 1937 r.
2	Borek			Leśniczówka		ok. 1907 r.
3	Borek			Budynek gospodarczy - stodoła	7014/1	XIX/XX w.
4	Borek			Budynek gospodarczy	7014/1	XIX/XX w.
5	Bryńsk Królewski			Leśniczówka	7161/4	po 1900 r.
6	Bryńsk Królewski		-	Budynek gospodarczy	7161\4	XIX/XX w
7	Buczkowo		-	Budynek gospodarczy	7035/1	XIX/XX w.
8	Buczkowo		2	Dom drewniany	60/3	pocz. XX w.
9	Buczkowo		2	Budynek gospodarzący - stodoła	60/3	pocz. XX w.
10	Buczkowo		2	Budynek gospodarczy	60/3	pocz. XX w.
11	Buczkowo		4	Dom drewniany	58/1	pocz. XX w.
12	Buczkowo		5	Chałupa	56/1	XIX/XX w.
13	Buczkowo			Leśniczówka	7035	po 1900 r.
14	Czarny Bryńsk		-	Dom drewniany	brak danych	pocz. XX w.
15	Czarny Bryńsk			Szkoła	62	I. 20-te XX w.,/ roz. 1964 r.
16	Czarny Bryńsk		15	Szkoła	127/1	między 1858-1864 r.
17	Czarny Bryńsk			Leśniczówka	7124/2, k.m. 3	1905 r.
18	Fiałki	Fiałki	26	Inwentarski		XIX/XX w.
19	Fiałki		28	Dom drewniany	283	pocz. XX w.
20	Fiałki		28	Budynek gospodarczy	283	pocz. XX w.
21	Fiałki			Dom		2 ćw. XX w.
22	Fiałki			Dom		XIX/XX w.
23	Fiałki		35	Szkoła	323	między 1882-1892 r.
24	Górzno			Historyczny układ urbanistyczny		pocz. XIV w.
25	Górzno	Bożogrobców		Cmentarz przykościelny		XVIII w.
26	Górzno	Cmentarna		Cmentarz parafialny		kon. XVIII w.
27	Górzno	Cmentarna		Cmentarz ewangelicki		poł. XIX w.
28	Górzno	Gdynia		Cmentarz żydowski		pocz. XIX w.
29	Górzno	Pocztowa		Park miejski		kon. XIX w.
30	Górzno			Aleja przydrożna lipowo-grabowo-jesionowo-klonowa Górzno-Zaborowo	40 (obr. 0001), 502 (obr. 0004), 141 (obr. 0010)	
31	Górzno			Brama kościelna z ogrodzeniem		1765-1780 r.
32	Górzno	11 Listopada	1	Budynek mieszkalny	338	pocz. XX w.
33	Górzno	11 Listopada	5	Budynek mieszkalny	336/2, 333	XIX / XX w.
34	Górzno	11 Listopada	9	Budynek mieszkalny	331	pocz. XX w.
35	Górzno	11 Listopada	11	Budynek mieszkalny	330	pocz. XX w.
36	Górzno	11 Listopada	13	Budynek mieszkalny	459	XIX / XX w.
37	Górzno	11 Listopada	15	Budynek mieszkalny	328	XIX/XX w.
38	Górzno	11 Listopada	23	Budynek mieszkalny	172	pocz. XX w.

39	Górzno	11 Listopada	35	Budynek mieszkalny	166	XIX / XX w.
40	Górzno	11 Listopada	37	Kamienica	163	XIX / XX w.
41	Górzno	11 Listopada	39	Budynek mieszkalny	162	pocz. XX, przebud. 2 poł. XX w
42	Górzno	11 Listopada	45	Kamienica	114/1	XIX/XX w.
43	Górzno	Bożogrobców	3	Budynek mieszkalny	179	1 poł. XX w.
44	Górzno	Freta	1	Plebania	8	ok. 1890 r.
45	Górzno	Freta	1	Organistówka	346, k.m. 1	2 poł. XVIII w.
46	Górzno	Freta	7	Budynek mieszkalny	11/3, 11/4	XIX/XX w.
47	Górzno	Freta	8	Budynek mieszkalny	341	XI/XX w.
48	Górzno	Freta	11	Budynek mieszkalny	57/4	XIX/XX w
49	Górzno	Freta	12	Budynek mieszkalny	345	kon. XIX w.
50	Górzno	Freta	14	Budynek mieszkalny - organistówka	346	kon. XIX w.
51	Górzno	Kościelna	3	Budynek mieszkalny	431	XIX / XX w.
52	Górzno	Kościelna	5	Budynek mieszkalny	432	XIX/XX w.
53	Górzno	Kościelna	7	Gmach banku	434/1	pocz. XX w.
54	Górzno	Kościelna	13	Plebania	7, 8	2 poł. XIX w.
55	Górzno	Kościelna	13	Budynek gospodarczy przy plebanii	9/1	2 poł. XIX w
56	Górzno	Kościelna	18	Budynek mieszkalny	475	XIX/XX w.
57	Górzno	Kościuszki	3	Plebania	449	XIX/XX w.
58	Górzno	Kościuszki	5	Kamienica	448	XIX/XX w.
59	Górzno	Kościuszki	7	Kamienica	447	XIX/XX w.
60	Górzno	Kościuszki	9	Kamienica	446	XIX/XX w.
61	Górzno	Kościuszki	11	Budynek mieszkalny - oficyna	445	pocz. XX w..
62	Górzno	Leśna	3	Budynek mieszkalny	16	1 poł. XX w.
63	Górzno	Leśna	15	Budynek mieszkalny	21	2 ćw. XX w.
64	Górzno	Leśna	21	Budynek mieszkalny	180/4	1 poł. XX w.
65	Górzno	Leśna		Budynek mieszkalny		1913 r.
66	Górzno	Ogrodowa	7	Budynek mieszkalny	334	pocz. XX w.
67	Górzno	Ogrodowa	8	Budynek mieszkalny	180	pocz. XX w.
68	Górzno	Ogrodowa	10	Budynek mieszkalny	182/1	pocz. XX w.
69	Górzno	Ogrodowa	12	Budynek mieszkalny	183	pocz. XX w.
70	Górzno	Okrężna	2	Budynek mieszkalny	429	pocz. XX w.
71	Górzno	Pocztowa	5	Magazyn	418	XIX/XX w.
72	Górzno	Pocztowa	10	Poczta	120	XIX/XX w.
73	Górzno	Pocztowa	12	Szkoła	111/1	XIX/XX w, przebud. 2 poł. XX w
74	Górzno	Pocztowa	14	Budynek mieszkalny	110	XIX / XX w.
75	Górzno	Pocztowa	15	Budynek mieszkalny	404	pocz. XX w., przebud. 2 poł. XX
76	Górzno	Polna	4	Budynek mieszkalny	47	pocz. XX w.
77	Górzno	Polna	7	Budynek mieszkalny	59	pocz. XX w.
78	Górzno	Rynek	1	Kamienica	413	XIX / XX w.
79	Górzno	Rynek	2	Kamienica	414	1 poł. XX w.
80	Górzno	Rynek	3	Kamienica	415	pocz. XX w.
81	Górzno	Rynek	5	Kamienica	418	XIX/XX w.
82	Górzno	Rynek	9	Komenda policji	422	XIX / XX w.
83	Górzno	Rynek	10	Kamienica	463/3	kon. XIX w.
84	Górzno	Rynek	13	Kamienica	459	XIX / XX w.
85	Górzno	Rynek	14	Kamienica	458/3	kon. XIX w.

86	Górzno	Rynek	17	Kamienica	454	XIX / XX w.
87	Górzno	Rynek	18	Kamienica	453	XIX / XX w.
88	Górzno	Rynek	19	Kamienica	452/1, 452/2	XIX / XX w.
89	Górzno	Rynek	24	Kamienica	408	XIX / XX w.
90	Górzno	Rynek/11 Listopada	11	Budynek gospodarczy	458/4	XIX / XX w.
91	Górzno	Stodolna	2	Budynek mieszkalny	88/2	pocz. XX w
92	Górzno	Świerczewskiego	1	Budynek mieszkalny	21	2 poł. XIX w.
93	Górzno	Świerczewswkiego	3	Budynek mieszkalny	22	pocz. XX w.
94	Górzno	Świerczewskiego	5	Budynek mieszkalny	26	2 poł. XIX w.
95	Górzno	Targowa / d. Ogrodowa	1	Budynek mieszkalny	458/1	XIX / XX w.
96	Górzno	Rynek	A?	Budynek gospodarczy	456	XIX / XX w.
97	Górzno Wybudowanie		65	Park dworski	293/1	XIX w.
98	Karw			Komora celna	315	ok. 1893 r.
99	Kozie Błotko		-	Budynek gospodarczy	Świat	pocz. XX w.
100	Kozie Błotko			Leśniczówka	194/2LP	po 1900 r.
101	Miesiączkowo			Park dworski		XIX w.
102	Miesiączkowo		1	Dom murowany	306/2	XIX/XX w.
103	Miesiączkowo		5	Dom murowany	301	ok.1911 r.
104	Miesiączkowo		6	Dom drewniany	298/1	XIX/XX w.
105	Miesiączkowo		7	Dom drewniany	297/1	pocz. XX w.
106	Miesiączkowo		8	Dom murowany	296/1	XIX/XX w.
107	Miesiączkowo		9	Dom murowany	283/1	XIX/XX w.
108	Miesiączkowo		15	Dom drewniany	276/2	XIX/XX w.
109	Miesiączkwo		33	Dom drewniany	136/1	XIX/XX w.
110	Miesiączkowo		34	Dom murowany	135	XIX/XX w.
111	Miesiączkowo		43	Dom murowany	111/1; 111/2	XIX/XX w.
112	Miesiączkowo		45	Dom murowany	307	XIX/XX w.
113	Miesiączkowo			Zagroda		XIX, pocz. XX w.
114	Miesiączkowo			Dom		pocz. XX w.
115	Miesiączkowo			Szkoła	248/1	ok. 1858 r., cz. Pd. Przebud.
116	Miesiączkowo		59	Dom		XIX/ XX w.
117	Nowy Świat			Szkoła	119/1	między 1863-1881 r.
118	Nowy Świat			Leśniczówka	7155	XIX/ XX w.
119	Pólko		6	Młyn	162/3	XIX/XX w.
120	Pólko		-	Dom młynarza	162/16	XIX/XX w.
121	Ruda		-	Budynek gospodarczy	7046/5	pocz. XX w.
122	Ruda		1	Leśniczówka		ok. 1874 r.
123	Szczutowo		-	Dom murowany	213/6	XIX/XX w.
124	Szczutowo		-	Dom murowany	225/3	ok.1930 r.
125	Szczutowo		-	Dom murowany	239/2	1931 r.
126	Szczutowo			Kaplica p.w. Św. Stanisława bp męczennika		1995 r
127	Szczutowo		14	Dom		1 ćw. XX w.
128	Szczutowo - Bachor			Inwentarski		XIX/XX w.
129	Szczutowo-Borki			Dom		XIX/ XX w.
130	Szczutowo-Broki		10	Chata		2 poł. XIX w.
131	Traczyska		1	Dom drewniany	11/1	pocz. XX w.
132	Traczyska		-	Kapliczka	-	1935 r.
133	Traczyska		4	Dom drewniany	35\6	pocz. XX w.

134	Traczyska		5	Obora w zespole osady młynarskiej		pocz. XX w.
135	Traczyska		5	Stodoła		pocz. XX w.
136	Wierzchownia		22	Dom drewniany	27	pocz. XX w.
137	Wierzchownia		23	Dom drewniany	80/1	pocz. XX w.
138	Wierzchownia		-	Budynek gospodarczy - stodoła	82	pocz. XX w.
139	Wierzchownia			Chałupa		kon. XIX w.
140	Wierzchownia			Dom		2 ćw. XX w.
141	Wierzchownia			Dom		pocz. XX w.
142	Wierzchownia		26-28	Dom		1 ćw. XX w.
143	Zaborowo		10	Dom		XIX/ XX w.
144	Zaborowo		18	Dom		XIX/ XX w.
145	Zaborowo		22	Dom		2 ćw. XX w.
146	Zaborowo		27	Dom murowany	263/11	XIX/XX w.
147	Zaborowo		27	Budynek gospodarczy	263/11	XIX/XX w.
148	Zaborowo		44	Dom	185	XIX/ XX w.
149	Zaborowo		45	Dom		pocz. XX w.
150	Zaborowo		64	Szkoła	65/1	ok. 1920 r.
151	Zaborowo		79	Dom		XIX/ XX w.

1	Brzeziny		2	Dom	1930 r.
2	Beśnca			Posterunek straży granicznej ob.gajówka	XIX/XX w.
3	Beśnica			Budynek gospodarczy dla budynku posterunku straży granicznej	XIX/XX w.
4	Diabelec			Chata Kazimierz Trzepałnowski	1 poł. XIX w.
5	Fiałki		22	Chata	drew. - 2 poł. XIX w.
6	Fiałki		39	Chata	drew. - pocz. XX w.
7	Fiałki		45	Chata	drew. - XIX/XX w.
8	Fiałki		45	Chata	drew. - 2 poł. XIX w.
9	Fiałki		35	Chata	drew. - XIX/XX w.
10	Fiałki			Chata	2 poł. XIX w.
11	Górzno			Kościół ewangelicki ob.. Dom kultury	1 ćw. XX w.
12	Górzno		1	Chata	pocz. XX w.
13	Górzno	Wczasowa	20	Chata	pocz. XIX w.
14	Górzno	Rynek	15	Dom	XIX/XX w.
15	Górzno	Rynek	7	Dom	XIX/XX w.
16	Górzno	Rynek	8	Dom	XIX/XX w.
17	Górzno	Pocztowa	2	Dom	2 poł. XIX w.
18	Górzno	Okrężna	9	Dom	pocz. XX w.
19	Górzno	11 Listopada	20	Dom	kon. XIX w.
20	Górzno	11 Listopada	16	Dom	poł. XIX w.
21	Górzno	11 Listopada	17	Dom	1 poł. XIX w.
22	Górzno	Kosciuszki	7	Dom	pocz. XIX w.
23	Górzno	Kościelna	4	Dom	kon. XIX w.
24	Górzno	Koscielna	2	Dom	XIX/XX w.
25	Górzno	Freta	11	Dom	2 poł. XIX w.
26	Karw		13	Chata	glin. - pocz. XX w.
27	Miesiączkowo		35	Chata	4 ćw. XIX w.
28	Nowy Świat		1	Posterunek straży granicznej,gajówka	kon. XIX w.
29	Nowy Świat			Stodoła przy gajówce	kon. XIX w.

30	Pólko			Zespół młyński - dom młynarza, jaz, mostek	XIX/XX w
31	Szczutowo		59	Chata	pocz. XX w.
32	Szczutowo		61	Chata	pocz. XX w.
33	Szczutowo		63	Chata	pocz. XX w.

Poniżej przedstawiona została ewidencja zabytków archeologicznych:

Tabela 2 Zabytki archeologiczne

Miejscowość	Nr obszaru	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze
Miesiączkowo	32-52	19	64
		20	65
		21	66
		22	67
		23	68
		24	69
		25	70
Szczutowo	35-52	26	71
		27	72
		28	74
		29	75
		30	76
		31	77
Miesiączkowo	32-52	26	78
		27	80
		28	86
Zaborowo	35-53	1	34
		2	35
		3	36
		4	37
		5	38
		6	39
		7	40
		8	41
Miesiączkowo	35-53	1	42
		2	43
		3	44
		4	45
Zaborowo	35-53	9	46
Miesiączkowo	35-53	5	47
		6	48
		7	49
		8	50
		9	51
		10	52
		11	53
		12	54
		13	98
Zaborowo	35-53	10	99
		11	100
		12	103
Miesiączkowo	35-53	14	104
		15	105
Czarny Bryńsk	35-54	1	1

		2	2
		3	3
		4	4
		5	5
		6	6
		7	7
Szczutowo	36-52	1	7
		2	8
		3	9
		4	10
		5	11
Gołkowo	36-52	1	12
		2	13
		3	14
		4	15
		5	16
		6	17
		7	18
Szczutowo	36-52	6	52
		7	53
		8	54
		9	55
		10	56
		11	72
		12	73
		13	81
		14	82
		15	83
Gołkowo	36-52	8	84
		9	85
Szczutowo	36-52	16	86
Górzno	36-53	3	1
Szynkówko	36-53	16	2
Górzno	36-53	2	3
		4	4
		5	5
		6	6
		7	7
Górzno Wybudowanie	36-53	1	8
		2	9
		3	10
Fiałki	36-53	1	11
		2	12
Górzno Wybudowanie	36-53	4	13
Miesiączkowo	36-53	16	14
		17	15
		18	16
Szczutowo	36-53	17	17
		18	18
Fiałki	36-53	3	19

		4	20
		5	21
		6	22
		7	23
		8	24
		9	25
Górzno	36-53	8	26
		9	27
		10	28
Górzno Wybudowanie	36-53	5	29
Szynkówko	36-53	17	30
Górzno Wybudowanie	36-53	6	31
		7	32
		8	33
Szczutowo	36-53	19	35
		20	36
Księte	36-53	17	37
Szczutowo	36-53	21	39
		22	40
		23	41
		24	42
		25	43
Górzno	36-53		45
		1	44
Czarny Bryńsk	36-54	8	1
		9	2
		10	3
		11	4
		12	5
		13	6
		14	7
		15	8
		16	9
		17	10
		18	11
		19	12
Szynkówko	37-53	1	4
		2	5
		3	6
		4	7
		5	8
		6	9
		7	10
		8	11
		9	12
		10	13
		11	14
		12	15
		13	16
		14	17

		15	18
Wierzchownia	37-53	1	42
		2	43

5. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie sporządził jak dotąd audytu krajobrazowego, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

6. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona zdrowia

6.1. Demografia

Zgodnie z informacjami Głównego Urzędu Statystycznego gmina Górzno na koniec 2017 r. liczyła 3 955 mieszkańców, z tego 1 981 kobiet i 1 974 mężczyzn.

Wykres 7 Liczba mieszkańców gminy Górzno w latach 2007-2017

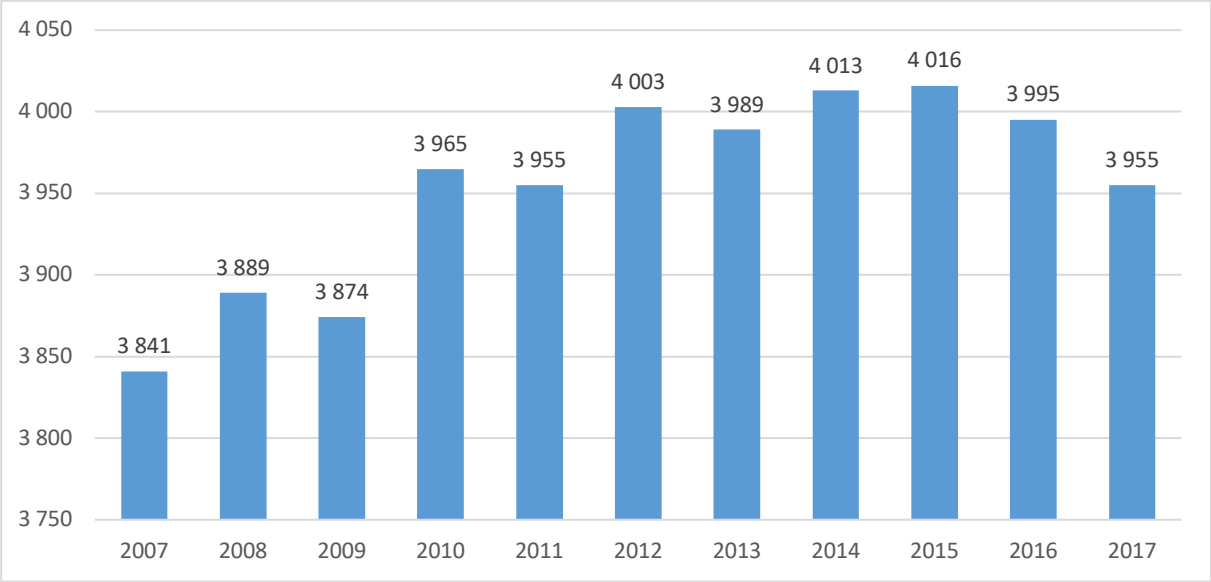

W analizowanym okresie liczba ludności gminy waha się: od 3 841 osób w roku 2007 do 4 016 osób w roku 2015. W latach 2007-2015 obserwuje się generalny wzrost liczby ludności, od roku 2016 liczba ta zaczyna spadać. W 2017 r. w stosunku do roku 2016 ogólna liczba ludności spadła o 40 osób, liczba kobiet spadła o 15 osób, zaś liczba mężczyzn o 17 osób. Na tle ludności całego powiatu brodnickiego udział mieszkańców gminy Górzno jest stosunkowo mały – na dziesięć gmin ludność Górzna to ok. 5% ludności całego powiatu, co czyni ją przedostatnią pod względem liczby ludności gminą powiatu. Oficjalne dane demograficzne wskazują dla gminy, jak i dla całego powiatu tendencję spadkową liczby ludności. W stosunku do roku 2007 liczba ludności gminy wzrosła o 114 osób, zaś powiatu o 3675 osób.

Podstawowe wskaźniki demograficzne gminy przytoczono w poniższej tabeli:

Tabela 3 Podstawowe wskaźniki demograficzne gminy

Wskaźnik	Wartość	
	gmina	powiat
gęstość zaludnienia	33	76
współczynnik feminizacji	100	102
małżeństwa na 1000 ludności	5,0	5,2
urodzenia żywe na 1000 ludności	13,06	11,54
zgony na 1000 ludności	10,04	9,01
przyrost naturalny na 1000 ludności	2,25	1,19

Gmina Górzno na tle powiatu prezentuje umiarkowane statystyki demograficzne. Gęstość zaludnienia gminy jest zdecydowanie niekorzystna – ponad da razy mniejsza niż w całym powiecie. W przypadku współczynnika feminizacji oraz zawartych małżeństw wartości są bardzo zbliżone. Górzno korzystniej wypada w porównaniu urodzeń i zgonów. Choć liczba zgonów na 1000 ludności jest większa niż w powiecie, to liczba urodzeń rekompensuje ten niekorzystny stan, co ma swoje pozytywne konsekwencje w lepszej wartości przyrostu naturalnego.

Wykres 8 Piramida wieku

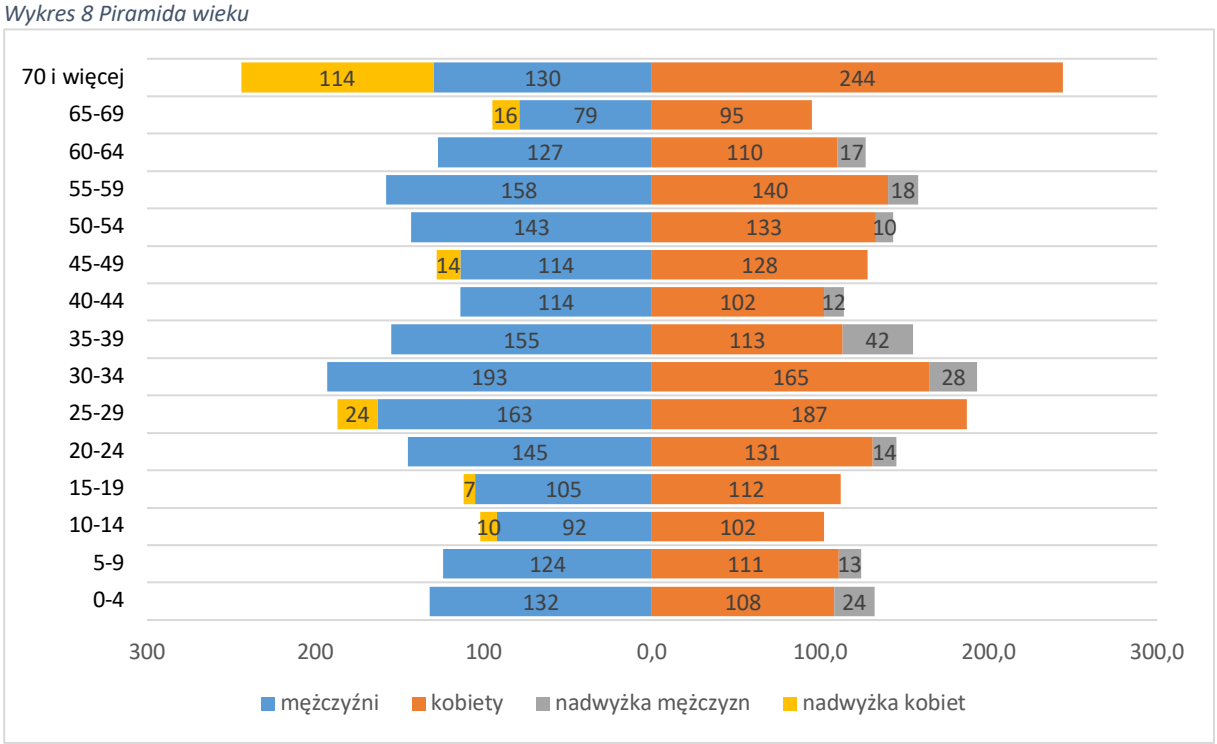

Struktura płci i wieku również nie pokazuje dobrych wskaźników. Regresywny kształt piramidy demograficznej mieszkańców gminy Górzno (cieńsza dolna część piramidy i względnie taka sama i grubsza część środkowa oraz szeroka górna część) wskazuje na powolne tendencje do starzenia się społeczeństwa. Potwierdzają to dane dotyczące spadku liczby ludności gminy. W całej strukturze wiekowej generalnie przeważają mężczyźni, jednak widoczna jest duża nadwyżka kobiet w wieku 75+, która kompensuje wszelkie wcześniejsze nadwyżki mężczyzn. Konfrontując to z danymi dotyczącymi

współczynnika feminizacji można prognozować, że w najbliższych pięciu latach współczynnik ten może dla gminy obniżyć się jeszcze bardziej.

Gęstość zaludnienia gminy wynosi 33 osoby/km^2 i w ciągu ostatnich dziesięciu lat odnotowała wzrost o jedną osobę.

Tabela 4 Migracje

Rodzaj migracji	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Zameldowania ogółem	56	56	41	30	34	48	42	70	0	35	52
Zameldowania z miast	23	8	17	17	11	18	13	23	17	17	30
Zameldowania ze wsi	33	47	24	13	23	29	29	47	29	18	22
Wymeldowania ogółem	80	56	44	47	59	68	56	81	0	74	68
Wymeldowania do miast	38	33	13	21	24	22	24	38	27	36	31
Wymeldowania na wieś	42	23	31	26	35	46	32	42	39	38	37
Saldo migracji	-24	0	-3	-17	-25	-20	-14	-11	0	-39	-16

Analiza ruchu migracyjnego ludności potwierdza dane dotyczące zmniejszania się liczby ludności gminy. Z konfrontacji z danymi dotyczącymi urodzin i zgonów (dodatni przyrost naturalny) wynika, że, jak dotychczas, główną przyczyną ubytku mieszkańców Górzna nie jest zbyt wysoka umieralność w stosunku do dzietności, lecz emigracja mieszkańców z gminy. Najczęstszym kierunkiem emigracji jest wieś. Z drugiej strony najczęstszym kierunkiem napływu ludności do gminy jest również wieś.

Ogólne saldo migracji jest natomiast niekorzystne dla gminy.

Rozwinięciem piramidy wiekowej jest wykres przedstawiający strukturę wiekową ludności w podziale na grupy wiekowe:

Wykres 9 Struktura wieku mieszkańców gminy

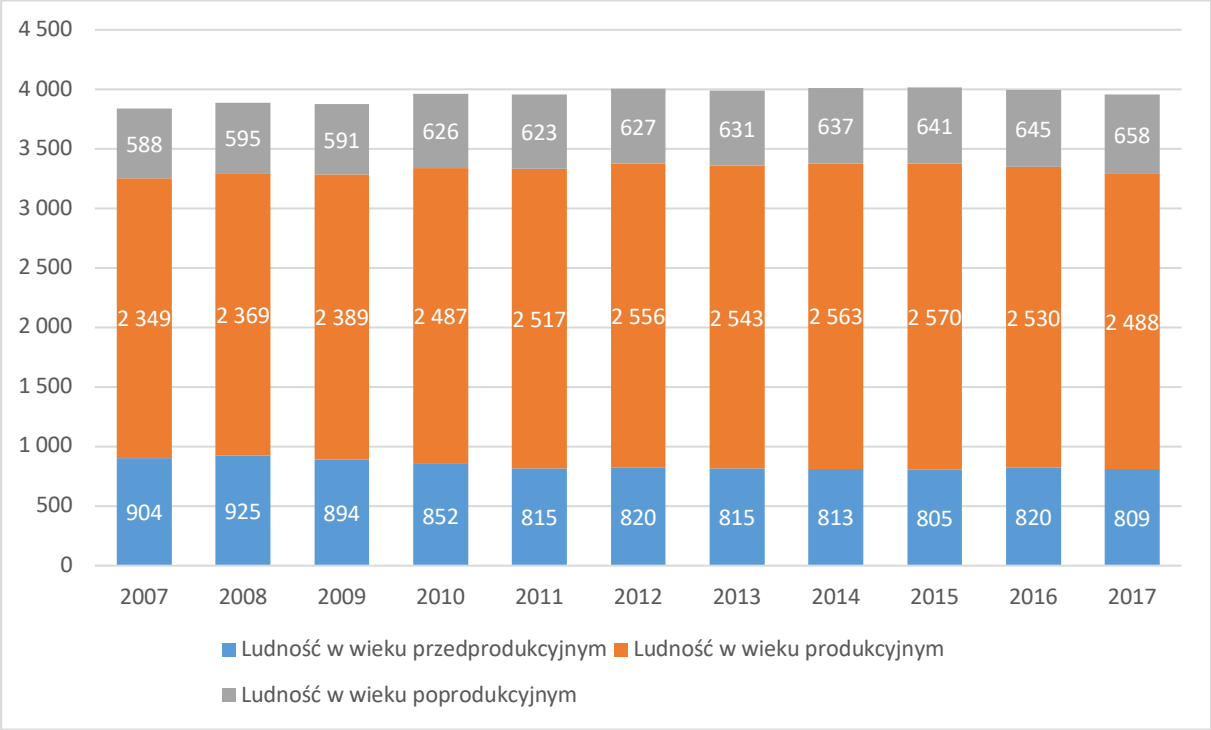

Dane potwierdzają hipotezę społeczeństwa dojrzewającego. Rokrocznie zwiększa się liczba osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, maleje natomiast liczba dzieci. Około dwóch trzecich ludności gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego zmniejszył się od 2007 roku z 63,5 i w 2017 wynosił 59 osób i jest korzystniejszy od wskaźnika dla powiatu (60,7 osoby).

Struktura wiekowa w podziale na płeć wygląda podobnie dla wieku produkcyjnego i przedprodukcyjnego. Proporcie wypadają tu na korzyść mężczyzn (wiek produkcyjny) i nieznacznie na korzyść kobiet (wiek przedprodukcyjny). Udział kobiet w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym wynosi ok. 83%, wieku przedprodukcyjnym jest nieco wyższy od 100%. Widoczny jest natomiast znaczny udział kobiet w wieku poprodukcyjnym. Ma to związek przede wszystkim z wcześniejszym przechodzeniem kobiet na emeryturę, jak również z większą długością ich życia.

Wykres 10 Struktura wieku mieszkańców gminy w podziale na płeć

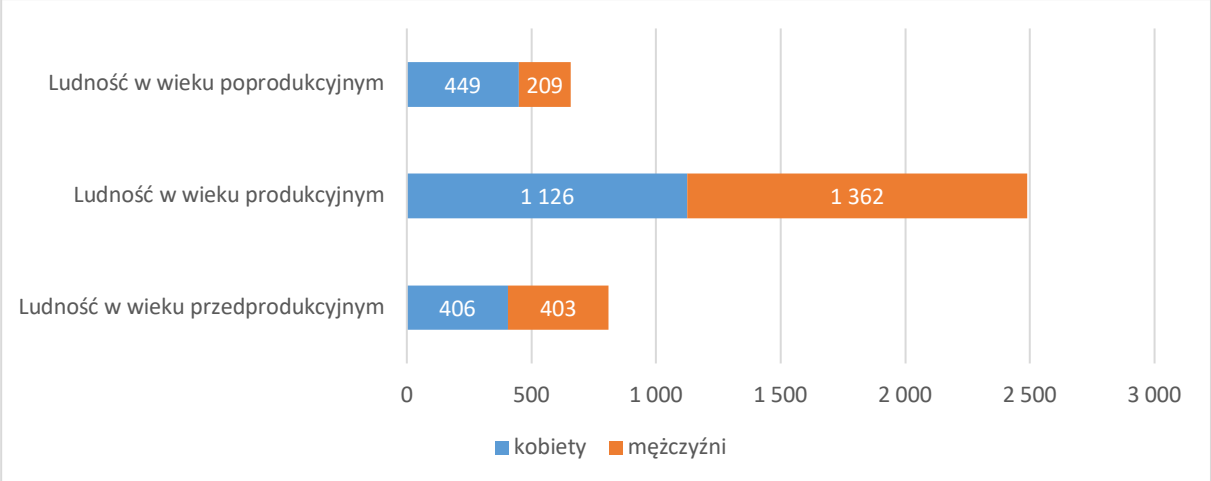

6.2. Mieszkalnictwo

Na sytuację mieszkaniową ludności oddziałuje wiele czynników, wśród których do najważniejszych zalicza się zasoby mieszkaniowe, powierzchnię użytkową czy tempo rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Tabela 5 Liczba budynków mieszkalnych w gminie

Rok	**Liczba budynków mieszkalnych w gminie**
2008	1 015
2009	1 018
2010	1 022
2011	1 004
2012	1 015
2013	1 021
2014	1 032
2015	1 042
2016	1 048
2017	1 055

Zgodnie z danymi GUS w gminie Górzno w roku 2017 znajdowało się 1 055 budynków mieszkalnych. Ich liczba w ciągu dziewięciu lat wzrosła o 40 budynków, średnio 4,4 rocznie.

Tabela 6 Mieszkania w gminie

Rok	Liczba mieszkań	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa mieszkań
2007	1 191	4 687	88 849
2008	1 203	4 753	90 375
2009	1 207	4 778	90 965
2010	1 161	4 816	92 289
2011	1 183	4 907	94 516
2012	1 205	5 002	96 553
2013	1 213	5 052	97 612
2014	1 224	5 121	99 368
2015	1 235	5 181	100 671
2016	1 241	5 216	101 504
2017	1 249	5 254	102 344

Ilość mieszkań w gminie stale rośnie, średnio o 6,44 mieszkania rocznie. Biorąc pod uwagę podany wyżej roczny przyrost budynków mieszkalnych można zauważyć większa dynamikę przyrostu mieszkań niż budynków. Wraz ze wzrostem liczby mieszkań wzrasta też liczba izb o ponad pięćset. Konsekwentnie rośnie też średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania. W roku 2007 wyniosła 74,6 m^2, a w 2017 już 81,9 m^2. Takie wartości wskazują jako dominującą formę budownictwo jednorodzinne.

Tabela 7 Mieszkania oddane do użytkowania

Rok	Mieszkania oddane do użytkowania	Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania {m.kw.]	Średnia powierzchnia oddawanego mieszkania [m.kw.]
2007	8	1 657	207,13
2008	12	1 526	127,17
2009	4	590	147,50
2010	6	635	105,83
2011	22	2 227	101,23
2012	23	2 147	93,35
2013	11	1 474	134,00
2014	14	2 125	151,79
2015	12	1 497	124,75
2016	6	833	138,83
2017	8	840	105,00

W latach 2007 – 2017 oddano do użytkowania 126 nowych mieszkań, średnio 11 mieszkań rocznie. Są to mieszkania w domach jednorodzinnych. Ich liczba jest zmienna i rokrocznie waha się między sześcioma a dwudziestoma trzema mieszkaniami. W latach 2011-2012 widać zauważalny wzrost liczy oddawanych mieszkań, który utrzymywał się na o połowę niższym poziomie do roku 2015, po którym nastąpił gwałtowny spadek. Mieszkania oddawane do użytkowania cechują się znacznie większą średnią powierzchnią użytkową. Wynosi ona już średnio ponad 130 m^2, co świadczy o stopniowym podnoszeniu standardu zamieszkania przez nowych mieszkańców gminy. Z drugiej strony, biorąc pod uwagę niską liczbę dzieci w gminie, taka forma zabudowy może spowodować sytuację, w której dzieci z wiekiem opuszczą rodziców, którzy zamieszkując duże domy będą mieli problem z ich utrzymaniem.

Średnio rocznie oddawanych jest do użytku ok. 1 414 m^2 powierzchni użytkowej mieszkań.

6.3. Oświata

Sieć szkół publicznych w gminie obejmuje:

- Zespół Szkół w Górznie (Szkoła Podstawowa z Oddziałami Gimnazjalnymi oraz Przedszkole),
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Gołkowie.

Opieka przedszkolna realizowana jest w ramach wspomnianego Zespołu Szkół w Górznie.

Dodatkowo na terenie gminy działa Liceum Ogólnokształcące Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Górznie.

6.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Ochrona zdrowia w gminie realizowana jest poprzez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Górznie, co stanowi niewątpliwie sytuację daleką od pożądanej. Mieszkańcy gminy na wizyty u lekarzy specjalistów zmuszeni są jeździć do Brodnicy lub Grudziądza, co przy ograniczonej dostępności komunikacyjnej gminy stanowi duży problem. Opieka specjalistyczna (szpitalna) również realizowana jest poza gminą.

Na terenie Górzna znajduje się jedna apteka obsługująca całą gminę.

Pomocą społeczną w gminie kieruje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Górznie, w gminie istnieje także Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz rodziny prowadzące program tzw. pieczy zastępczej.

6.5. Rynek pracy

Podstawowym miernikiem poziomu zadowolenia jest dziś dostęp do rynku pracy. Znalezienie i utrzymanie zatrudnienia jest dziś jednym z głównych celów szczególnie młodego pokolenia.

Wykres 11 Bezrobotni zarejestrowani w latach 2007-2017

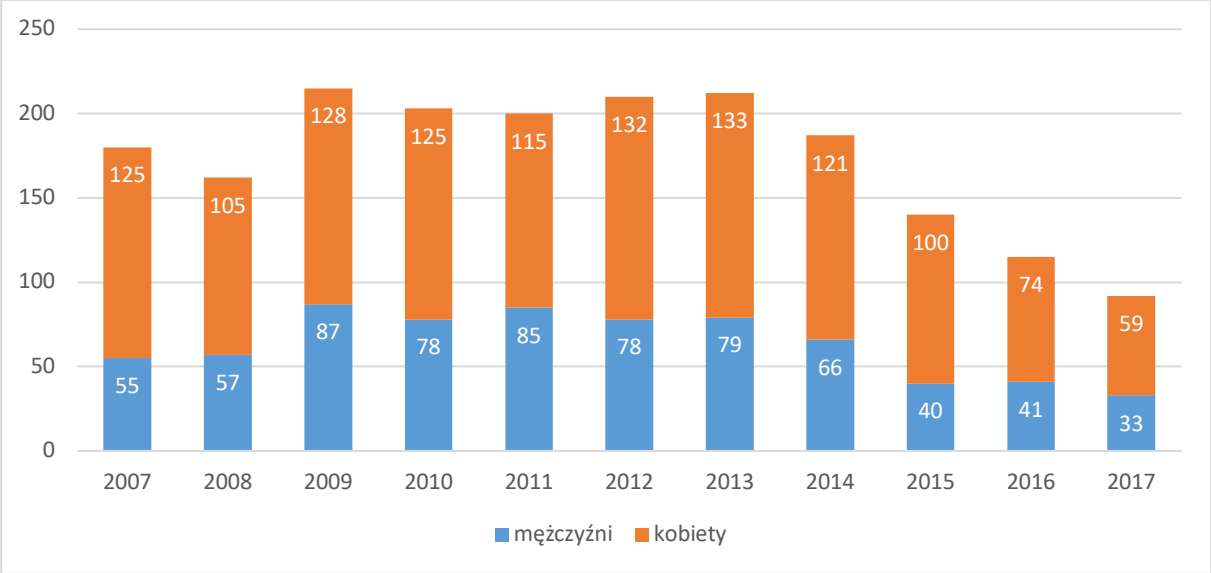

Powyższy wykres wskazuje, po okresie wzrostu w latach 2007-2014, ogólną tendencję spadkową liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Najnowsze dostępne dane wskazują na najniższą liczbę bezrobotnych w całym badanym okresie. Spadek liczby bezrobotnych widoczny jest zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn, choć wśród żeńskiej części jest on znacznie większy. Potwierdzają to również dane statystyczne dotyczące udziału bezrobotnych w liczbie ludności, który również należy do najniższych w badanym okresie.

Tabela 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

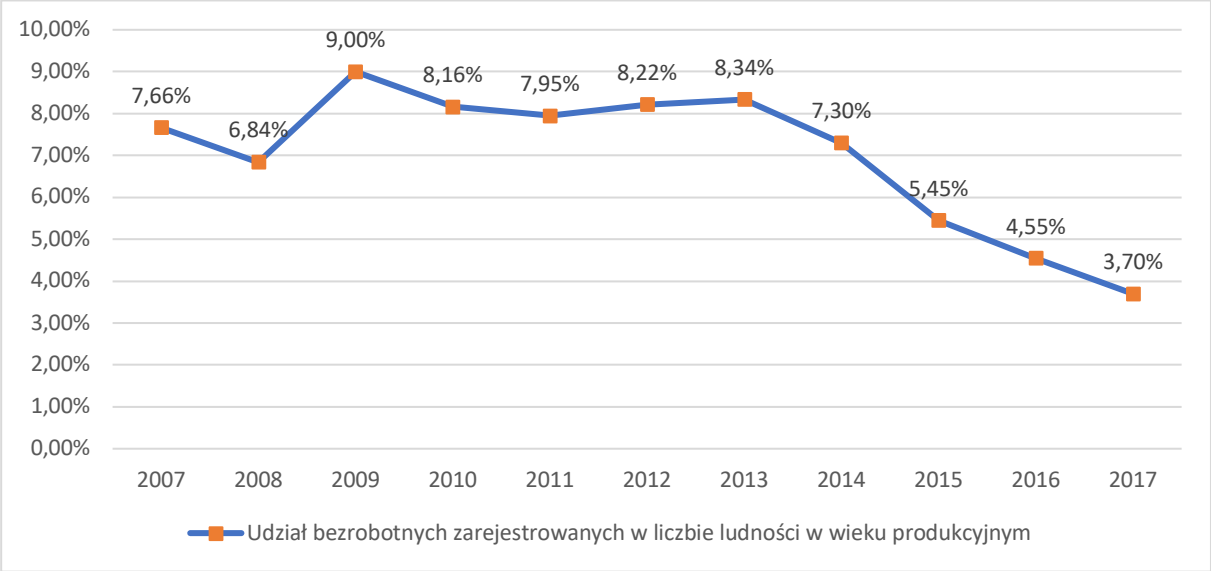

Istotnym jest to, że wraz ze zmniejszaniem się ilości bezrobotnych mężczyzn, maleje równocześnie liczba bezrobotnych kobiet. Należy mieć jednak świadomość tego, że z pewnością nastąpi wyhamowanie tego pozytywnego trendu.

Poniższy wykres obrazuje natomiast liczbę osób pracujących w podziale na płeć:

Wykres 12 Liczba osób pracujących w podziale na płeć

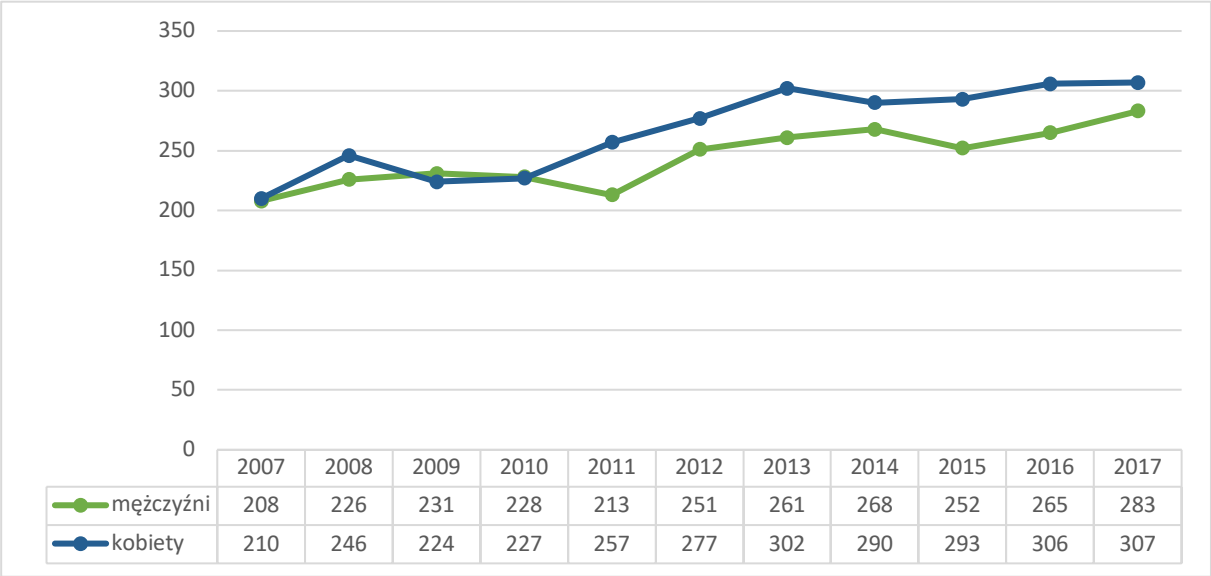

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
mężczyźni	208	226	231	228	213	251	261	268	252	265	283
kobiety	210	246	224	227	257	277	302	290	293	306	307

Powyższe dane są optymistyczne, ponieważ zarówno ogólna liczba, jak i liczba pracujących w podziale na płcie, wzrasta. To dobry prognostyk, bowiem – jak wspomniano we wcześniejszych rozdziałach – struktura wiekowa mieszkańców gminy cechuje się tendencją do starzenia notując obecnie duży udział osób w wieku produkcyjnym. Niski odsetek bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym oraz wzrastająca liczba pracujących świadczy o umiarkowanie dobrej kondycji rynku pracy. Daje się

zauważyć zmiana proporcji między pracującymi mężczyznami a kobietami, która dokonała się w 2019 r. Od tego czasu notuje się większą ilość pracujących kobiet niż mężczyzn.

7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

7.1. Zakłady o zwiększonym ryzyku awarii przemysłowej

Na terenie gminy Górzno brak jest zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku awarii przemysłowej.

7.2. Osuwanie się mas ziemnych

Na terenie miasta Górzno przy ul. Pocztowej (dz. nr 118/3 w obrębie Górzno Miasto 2) istnieje osuwisko zarejestrowane pod numerem 04-02-054-78131. Zostało ono wskazane na rysunku studium.

7.3. Zanieczyszczenie wód

Pod względem jakości wód powierzchniowych w badaniach monitoringowych WIOŚ ocenie poddaje się następujące wody powierzchniowe występujące na terenie gminy Górzno - rzeki Pisia i Brynica.

W efekcie przeprowadzonych badań wyprowadzono następujące wnioski[3]:

Tabela 9 Ocena jakości wód powierzchniowych

Nazwa	Ocena stanu chemicznego	Stan potencjału ekologicznego	Stan biologiczny	Substancje fizykochemiczne	Ocena stanu JCWP
Pisia	niesklasyfikowana	umiarkowany	III klasa	II klasa	zły stan wód
Brynica	poniżej dobrego	klasa 3 – stan umiarkowany	III klasa	II klasa	zły stan wód

Zagrożenie dla wód podziemnych stanowią obiekty gospodarcze, inwentarskie, zakłady przemysłowe, składowiska odpadów, oczyszczalnie ścieków czy drogi, które poprzez emisję zanieczyszczeń wpływają lub potencjalnie mogą wpływać w sposób niekorzystny na ich jakość. Zagrożenia wód podziemnych będą silniejsze w miejscach źródeł, w tym potencjalnych, zanieczyszczeń wód. Na pozostałych obszarach zagrożenia wód będą niewielkie.

W 2015 r., w ramach monitoringu wód podziemnych, przeprowadzono ocenę stanu wód, w wyniku której stwierdzono, że na terenie gminy Górzno wody podziemne posiadają II i III klasę jakości.

7.4. Powodzie i podtopienia

Z przeprowadzonej przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego (WORP) wynika, że na terenie gminy Górzno nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, jak i obszary, na których ryzyko powodzi jest prawdopodobne.

[3] Klasyfikacja i ocena jednolitych części wód płynących w latach 2011-2016, WIOŚ w Bydgoszczy.

7.5. Zagrożenia jakości powietrza

Celem oceny powietrza jest określenie stężeń poszczególnych substancji w powietrzu atmosferycznym, wskazanie przyczyn ponadnormatywnych stężeń oraz źródeł emisji zanieczyszczeń w regionie. Ocena jakości powietrza dokonywana jest pod względem dwóch kryteriów: ochrony zdrowia oraz ochrony roślin. Ocena pod kątem ochrony zdrowia, której dotyczy rozdział, obejmuje analizę stężeń zanieczyszczeń: dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, benzenu, ołowiu, arsenu, niklu, kadmu, benzo(a)pirenu, pyłu PM10, ozonu, tlenku węgla oraz pyłu PM2,5. Na terenie gminy Górzno nie znajduje się stacja badania jakości powietrza. Gmina Górzno pod względem strefowania badania jakości powietrza znajduje się w tzw. strefie pozostałego obszaru województwa (strefa kujawsko-pomorska). Wyniki badań jakości powietrza zostały opisane w rozdziale 3.4.

Większość zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego decydujących o jego stanie sanitarnym ma charakter egzogeniczny, napływowy, niemniej jednak istnieje grupa zanieczyszczeń, które swoje źródło mają na terenie gminy. Są to przede wszystkim:

- kotłownie lokalne i paleniska domowe zlokalizowane na terenie całej gminy,
- kotłownie zakładowe,
- komunikacja samochodowa własna i tranzytowa,
- stacje paliw,
- obiekty inwentarskie.

Na wielkość emisji zanieczyszczeń duży wpływ ma z pewnością sposób zaopatrzenia w ciepło zabudowy w gminie. Brak sieci gazowych i ciepłowniczych powoduje, że indywidualne źródła ciepła są podstawowym sposobem ogrzewania.

7.6. Zagrożenia klimatu akustycznego

Klimat akustyczny gminy jest pochodną działalności człowieka: to, jak gospodaruje przestrzenią (jak i gdzie inwestuje) będzie miało wpływ na emisję hałasu. Głównymi źródłami hałasu na terenie gminy Górzno są elementy infrastruktury przemysłowej i przetwórczej. Drugim źródłem ponadnormatywnych wartości hałasu są drogi, a wśród nich zwłaszcza drogi powiatowe, generujące hałas liniowy.

Według badań natężenia hałasu, przeprowadzonych w mieście Górzno, na jego terenie występują ponadnormatywne natężenia. Wynoszą one do 2,5 dB w dzień i 3,4 dB w porze nocnej.

Halas jest tego rodzaju oddziaływaniem, którego nie można całkowicie wyeliminować, choć można go ograniczać. Obydwa typy źródeł hałasu wskazują na znaczącą rolę polityki przestrzennej gminy polegającą na takim rozmieszczeniu form działalności człowieka, aby minimalizować negatywne oddziaływanie hałasowe.

7.7. Zagrożenia polem elektromagnetycznym

Jakkolwiek promieniowanie elektromagnetyczne jest stale obecne w życiu człowieka, to rozwój infrastruktury w ostatnich latach znacząco przyczynił się do wzrostu jego emisji. Głównymi źródłami sztucznego promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są:

- linie energetyczne o napięciu 220 kV 15 kV i związane z nimi stacje elektroenergetyczne,
- stacje bazowe telefonii komórkowej i nadajniki radiowe,

- instalacje i urządzenia elektryczne w zakładach przemysłowych, gospodarstwach domowych oraz wykorzystywane do celów medycznych.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

8.1. Analiza ekonomiczna

Analiza finansowa gminy obejmuje przede wszystkim wielkości przepływów pieniężnych: zarówno wpływów do gminy, jak i jej wydatków.

Szacowanie wszystkich nakładów inwestycyjnych, niezbędnych do poniesienia w związku z funkcjonowaniem organizmu ekonomicznego, jakim jest prawidłowo funkcjonująca i utrzymująca progres jednostka samorządowa - zawarte są w budżecie gminy. Funkcjonowanie gminy nie opiera się jednak wyłącznie na wymiernych czynnikach ekonomicznych - pozostaje grupa aktywności nie podlegających wymianie na dobra ekonomiczne, niejednokrotnie stanowiąca podstawę funkcjonowania gminy, do których można zaliczyć np. satysfakcję społeczną, wysoki poziom kształcenia itd. Niemniej w przypadku analizy ekonomicznej meritum stanowią kwestie związane z cyrkulacją środków finansowych.

Finanse publiczne obejmują zasoby pieniężne Gminy, zarówno dochody, jak i wydatki określone w budżecie gminy. Kondycja finansowa gminy Górzno, podobnie jak innych jednostek samorządu terytorialnego, zależy m.in. od wysokości dochodów własnych, dotacji celowych (zarówno z budżetu państwa, jak i pozyskiwanych ze środków europejskich) i subwencji ogólnych z budżetu państwa.

Na całkowitą wartość dochodów własnych ma w dużej mierze wpływ liczba ludności zamieszkującej na danym obszarze oraz liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, a także osób prawnych stanowią podstawowe źródło dochodów własnych gmin. Podstawowym dochodem własnym gmin jest podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego dzieli dochody gminy na grupy.

Pierwszą z nich są wpływy z ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw podatków. Zaliczamy do niej następujące podatki:

- podatek od nieruchomości,
- podatek rolny,
- podatek leśny,
- podatek od środków transportowych,
- opodatkowanie w formie karty podatkowej,
- podatek od spadków i darowizn,
- podatek od czynności cywilnoprawnych.

Drugą grupą dochodów własnych gminy stanowią wpływy z opłat. Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego szereguje wpływy z opłat jako:

- wpływy z opłaty skarbowej,
- wpływy z opłaty targowej,
- wpływy z opłaty miejscowej, uzdrowiskowej i od posiadania psów,

- wpływy z opłaty reklamowej,
- wpływy z opłaty eksploatacyjnej - w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze,
- z innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów.

Wydatki gminy Górzno ukierunkowane są na rozwój społeczno-ekonomiczny gminy i zaspakajanie potrzeb mieszkającej na ich terenie ludności. Dzielą się na majątkowe, w tym inwestycyjne oraz bieżące, do których zalicza się m.in. świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki na wynagrodzenia, a także wydatki na obsługę długu.

Struktura budżetu gminy na przestrzeni lat przedstawia się następująco:

Tabela 10 Struktura budżetu gminy w latach 2005-2018

Rok	Dochody	Wydatki	Deficyt	Dochody na mieszkańca	Wydatki na mieszkańca	Deficyt na mieszkańca
2005	7 540 674,00 zł	6 579 371,00 zł	961 303,00 zł	1 944,47 zł	1 696,59 zł	247,89 zł
2006	8 459 247,93 zł	9 000 352,01 zł	-541 104,08 zł	2 190,95 zł	2 331,09 zł	-140,15 zł
2007	8 813 068,82 zł	8 766 116,09 zł	46 952,73 zł	2 294,47 zł	2 282,25 zł	12,22 zł
2008	9 886 887,69 zł	9 623 724,92 zł	263 162,77 zł	2 542,27 zł	2 474,60 zł	67,67 zł
2009	10 781 853,02 zł	10 691 267,03 zł	90 585,99 zł	2 783,13 zł	2 759,75 zł	23,38 zł
2010	10 799 600,69 zł	11 345 786,77 zł	-546 186,08 zł	2 723,73 zł	2 861,48 zł	-137,75 zł
2011	10 128 482,85 zł	12 110 152,52 zł	-1 981 669,67 zł	2 560,93 zł	3 061,99 zł	-501,05 zł
2012	11 774 164,24 zł	11 953 753,11 zł	-179 588,87 zł	2 941,34 zł	2 986,20 zł	-44,86 zł
2013	11 917 653,54 zł	11 625 230,28 zł	292 423,26 zł	2 987,63 zł	2 914,32 zł	73,31 zł
2014	13 162 669,59 zł	12 681 368,00 zł	481 301,59 zł	3 280,01 zł	3 160,07 zł	119,94 zł
2015	14 734 028,18 zł	14 316 594,72 zł	417 433,46 zł	3 668,83 zł	3 564,89 zł	103,94 zł
2016	15 874 310,69 zł	14 827 703,83 zł	1 046 606,86 zł	3 973,54 zł	3 711,57 zł	261,98 zł
2017	17 270 923,68 zł	17 517 642,69 zł	-246 719,01 zł	4 366,86 zł	4 429,24 zł	-62,38 zł
2018	19 253 057,94 zł	19 868 619,66 zł	-615 561,72 zł	4 868,03 zł	5 023,67 zł	-155,64 zł

W strukturze budżetu gminy Górzno w każdej pozycji widoczny jest wzrost: zarówno w dochodach, jak i wydatkach. Swoje odzwierciedlenie ma to także w wynikach finansowych przypadających na jednego mieszkańca. Widoczna jest jednak dbałość gminy o nieprzekraczanie pewnego poziomu zadłużenia, a wręcz o jego unikanie. Jakkolwiek w latach 2011-2012 zaobserwować można wzrost poziomu zadłużenia to już od roku 2013 Gmina notuje nadwyżki budżetowe. Podobna sytuacja występuje również we wcześniejszych latach. Zauważalny jest jednak znaczący wzrost planowanych dochodów gminy w roku 2018, a co za tym idzie również wydatków, które zapewne wyhamują w roku 2019. Lata 2019-2021 będą zapewne czasem redukcji deficytu przypadającego na jednego mieszkańca, który w roku 2019 wyniósł ponad 155 zł. Średni deficyt na mieszkańca – w latach, w których nie występowała nadwyżka – wyniósł ok. 173 zł. Wynik ten jest spowodowany dużym skokiem deficytu na mieszkańca w roku 2011.

Na sytuację ekonomiczną gminy wpływają jednak nie tylko przepływy pieniężne w budżecie gminnym. Można powiedzieć, że są one pochodną ogólnej sytuacji materialnej mieszkańców gminy, a ta z kolei zależy od uwarunkowań stymulujących bądź destymulujących oszczędzanie, wydawanie pieniędzy, ogólniej – obieg pieniądza.

Pierwszym z uwarunkowań jest ilość podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Głównym wyznacznikiem lokowania nowej działalności w danym miejscu (gminie) jest wielkość zysku i jak największe minimalizowanie strat. Osoby lokujące swoją działalność kierują się więc racjonalnym rozeznaniem wszelkich aspektów ekonomicznych prowadzenia tej działalności. Działalność ta, rozumiana jako szeroko pojęte usługi, będzie się rozwijała tylko na terenach sprzyjających takiemu rozwojowi. Poniższa tabela prezentuje ilość podmiotów gospodarki narodowej w gminie Górzno:

Tabela 11 Podmioty gospodarki narodowej

Rok	Ogółem	w tym:		
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
2009	322	34	93	195
2010	326	36	89	201
2011	318	34	89	195
2012	325	36	89	200
2013	327	34	90	203
2014	330	28	96	206
2015	335	26	97	212
2016	343	27	100	216
2017	352	26	106	220

Powyższe dane charakteryzuje stabilny i konsekwentny wzrost. Liczba podmiotów w ciągu ośmiu lat wzrosła o 9%. W strukturze podmiotów wyraźnie dominuje pozostała działalność, a wśród niej[4] dominują podmioty z sekcji dotyczących handlu, naprawy pojazdów, transportu czy działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Drugim, ważnym od względem ilości podmiotów działem jest przemysł i budownictwo, najmniej podmiotów zajmuje się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem.

Drugą istotną cechą wpływającą na kondycję ekonomiczną gminy jest budownictwo mieszkaniowe. Nowi mieszkańcy oznaczają większe wpływy z podatków, ale też coraz większą potrzebę ponoszenia nakładów na przygotowywanie nowych terenów pod budownictwo. Analiza dotycząca sytuacji mieszkaniowej została przedstawiona w rozdziale 6.2. Według danych GUS na terenie gminy Górzno nowe budownictwo występuje głównie w formie jednorodzinnej. To z kolei zwiększa terenochłonność nowej zabudowy w przeliczeniu na mieszkańca. W wymiarze horyzontalnym zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oznacza mniejsze wykorzystanie terenu niż wielorodzinna, co z kolei skutkuje mniejszą jego intensyfikacją w wymiarze wertykalnym. Ta sama ilość osób w zabudowie jednorodzinnej „zajmuje" więcej terenu niż w zabudowie wielorodzinnej.

Według danych GUS w gminie nie występuje praktycznie zjawisko pustostanów. Każdy buduje więc dla siebie i po wybudowaniu zamieszkuje w swoim domu.

Kolejnym czynnikiem jest dostępność infrastruktury technicznej. Im bardziej rozwinięta sieć wodociągowo-kanalizacyjna, tym mniejsze koszty jej uzupełnienia czy rozbudowy. Z drugiej strony, im

[4] Dane GUS.

bardziej rozproszona zabudowa, tym większe koszty rozbudowy sieci. Podstawowe statystyki dotyczące uzbrojenia gminy przedstawiają się następująco (dane za rok 2017):

- 87,8% budynków mieszkalnych podłączonych jest do sieci wodociągowej, 36,5% do kanalizacyjnej,
- 89% ludności przyłączona jest do sieci wodociągowej, 39,8% do kanalizacyjnej.

Powyższe dane wskazują na rozwiniętą sieć wodociągową i słabo rozwiniętą sieć kanalizacyjną. Niedostatki sieci występują głównie na terenach charakterystycznej dla gminy zabudowy rozproszonej, z uwagi na rachunek ekonomiczny można przyjąć, że korzystniejsze jest tam stosowanie rozwiązań indywidualnych. Z pewnością rozbudowę sieci przyspieszyłaby intensyfikacja zabudowy na tych terenach, bowiem sama opłacalność inwestycji by wzrosła.

Niezwykle istotną z punktu widzenia możliwości finansowania zadań własnych gminy jest wielkość nakładów ponoszonych przez gminę na inwestycje.

Wykres 13 Wydatki inwestycyjne gminy

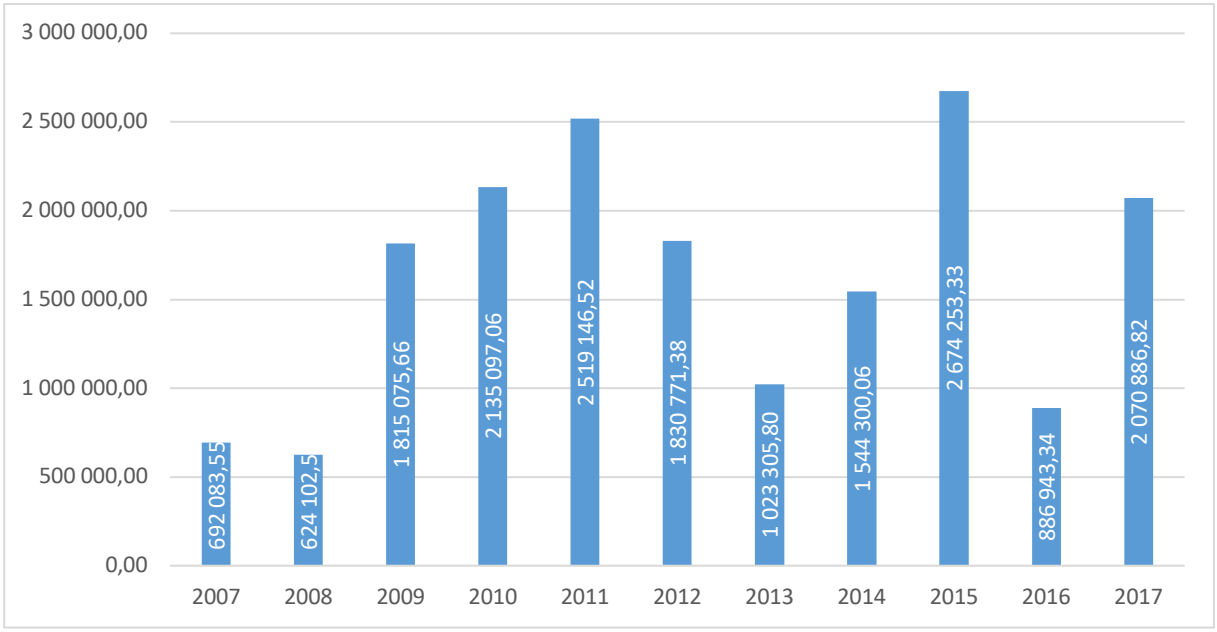

Wydatki inwestycyjne gminy cechują się dużą zmiennością. Ich wysokość zależy głównie od kondycji budżetu w danym roku, niemniej jednak zwykle nie spadają poniżej 1 mln zł. Średnia wielkość wydatków inwestycyjnych to 1 619 633,28 zł.

8.2. Analiza środowiskowa

W kontekście rozwoju różnych form zabudowy obecnie uwarunkowania środowiskowe kojarzone są raczej z ograniczeniami. Dotyczy to głównie zabudowy usługowej oraz przemysłowej, w mniejszym stopniu mieszkaniowej, rekreacyjnej czy produkcji rolniczej.

Obszar opracowania charakteryzuje się zróżnicowanymi walorami przyrodniczo-użytkowymi. Występują tu zarówno cenne przyrodniczo ekosystemy, które należy zachować i chronić, jak i tereny o

względnie korzystnych warunkach fizjograficznych nadających się do zabudowy o różnorodnym przeznaczeniu funkcjonalnym.

Analiza stanu środowiska, jego głównych zagrożeń i określenie kierunków jego ochrony były podstawą określenia przyrodniczych predyspozycji terenów do kształtowania jej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Wyznaczono następujące obszary funkcjonalno-przestrzenne:

1) wyłączone z zabudowy na podstawie przepisów odrębnych:
   - pasy ograniczeń w zabudowie wyznaczone od linii elektroenergetycznych (szerokości określane przez zarządców sieci, na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zazwyczaj są to pasy o szerokości 50 m dla linii 220 kV i 13 m dla linii 15 kV);
   - tereny wzdłuż dróg w odległościach określonych w przepisach drogowych,
   - tereny w strefach sanitarnych od cmentarzy,
2) niekorzystne dla zabudowy ze względu na niekorzystne warunki ekofizjograficzne (gruntowe, topoklimatyczne, występujące cenne elementy środowiska przyrodniczego do bezwzględnego zachowania i ochrony, a także ze względu na istniejące i potencjalne zagrożenia środowiska). Do terenów niekorzystnych dla zabudowy należą:
   - lasy,
   - doliny rzek i mniejszych cieków wodnych,
   - grunty organiczne,
   - tereny podmokłe,
   - obszary występowania chronionych siedlisk przyrodniczych i stanowisk chronionych gatunków roślin i zwierząt;
3) średnio korzystne dla zabudowy i korzystne z ograniczeniami. Do terenów średnio korzystnych i korzystnych z ograniczeniami należą:
   - obszary gleb chronionych klas I-III,
   - korytarze ekologiczne,
   - obszary zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych.
   - obszary objęte formami ochrony przyrody.

Biorąc pod uwagę skalę występowania wymienionych uwarunkowań oraz analizując ich wpływ na możliwości rozwojowe gminy można stwierdzić, że przy zachowaniu przepisów odrębnych regulujących ich funkcjonowanie nie stanowią one znaczącej przeszkody do rozwoju różnych form zabudowy w gminie. W dalszym ciągu istnieje także w gminie rezerwuar terenów o korzystnych warunkach do rozwoju zabudowy.

8.3. Analiza społeczna

Analiza społeczna, w tym demograficzna, została szczegółowo opisana w rozdziale 6, dotyczącym warunków życia mieszkańców.

8.4. Prognoza demograficzna

Jak wskazano wyżej liczba ludności gminy Górzno waha się, jednak jej ogólna tendencja wykazuje cechy wzrostu. Przygotowana przez Główny Urząd Statystyczny prognoza demograficzna[5] na lata 2017-2030 wskazuje, że w ostatnim roku prognozy ludność gminy Górzno będzie wynosiła 3 921 osób, a więc będzie niższa o 34 osoby niż w 2017 r. Prognozę tą można traktować jako pewien materiał pomocniczy, jednak nie może ona być podstawą do dokonania bilansu terenów z dwóch powodów:

- prognoza dla niniejszego studium winna obejmować okres 30 lat, a więc do roku 2049,
- dane z prognozy GUS już w pierwszym roku prognozy nie zgadzają się z rzeczywistymi (różnica wynosi aż 35 osób).

Z powyższego względu prognoza demograficzna dla gminy Górzno zostanie wykonana indywidualnie.

Wykres 14 Trend zmian liczby ludności w latach 2007-2017

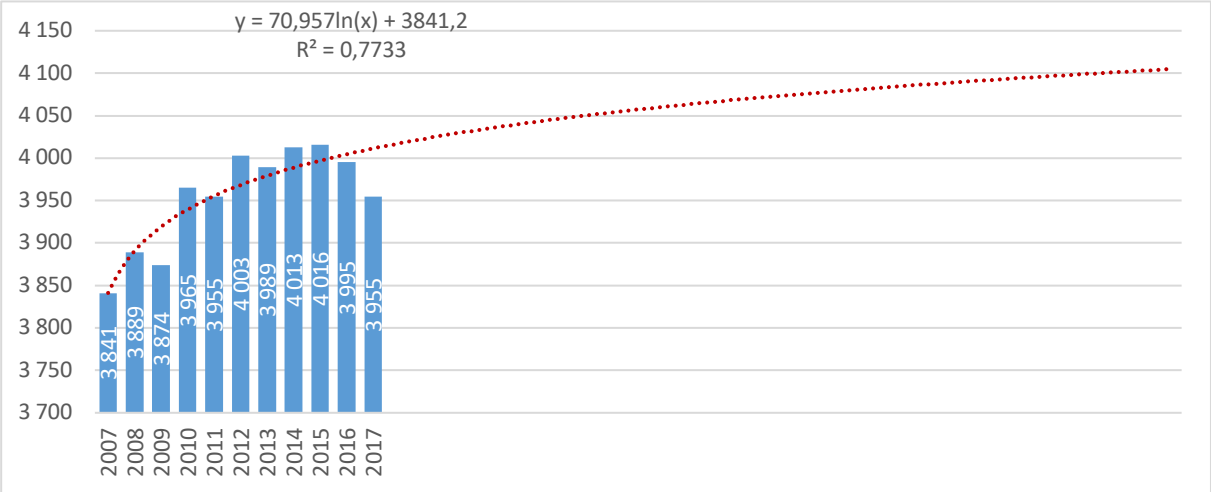

Z powyższego wykresu wynika, że trend zmian liczby ludności miał charakter nieliniowy. Liczba mieszkańców nie wykazywała zależności liniowej, według której wraz ze wzrostem lat liczba mieszkańców odpowiednio (wprostproporcjonalnie) rośnie lub maleje. Wśród typów zależności, którymi można by opisać trend zmian liczby ludności gminy Górzno największym stopniem dopasowania [6] (ok. 77%) charakteryzował się trend logarytmiczny. Za pomocą funkcji arkusza kalkulacyjnego zostało również opracowane równanie opisujące przedmiotową zależność, ma ono postać:

$$y = 70{,}957 \ln(x) + 3841{,}2$$

gdzie:

- x – kolejny rok w analizowanym okresie,
- y – liczba ludności w kolejnym roku prognozy.

Przenosząc otrzymaną zależność na rzeczywiste dane otrzymujemy następujące wyniki:

[5] Źródło: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html.

[6] Współczynnik R^2 mówiący o sile wzajemnej zależności pomiędzy danymi w modelu prognostycznym. Im współczynnik jest bliższy wartości 1 tym dopasowanie jest silniejsze, a prognoza dokładniejsza.

Tabela 12 Prognoza liczby ludności w wartościach liczbowych

Kolejny rok prognozy	Rok	Liczba ludności
	2007	3 841
	2008	3 889
	2009	3 874
	2010	3 965
	2011	3 955
	2012	4 003
	2013	3 989
	2014	4 013
	2015	4 016
	2016	3 995
	2017	3 955
	2018	3 968
	2019	3 980
1	2020	4 028
2	2021	4 033
3	2022	4 038
4	2023	4 042
5	2024	4 046
6	2025	4 050
7	2026	4 054
8	2027	4 057
9	2028	4 061
10	2029	4 064
11	2030	4 067
12	2031	4 070
13	2032	4 072
14	2033	4 075
15	2034	4 078
16	2035	4 080
17	2036	4 083
18	2037	4 085
19	2038	4 087
20	2039	4 089
21	2040	4 091
22	2041	4 093
23	2042	4 095
24	2043	4 097
25	2044	4 099
26	2045	4 101
27	2046	4 103
28	2047	4 105
29	2048	4 106

30	2049	4 108

Z otrzymanej prognozy wynika, że w 2049 r. (trzydziesty rok prognozy) liczba ludności w gminie może sięgnąć 4 108 osób, co stanowi wzrost o 126 osób w stosunku do roku 2019.

8.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Omówiony w studium stan zaopatrzenia w infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną wskazuje na umiarkowanie rozwinięty system gminny. W dalszym ciągu część mieszkańców korzysta z rozwiązań indywidualnych. Rada Miejska w Górznie w dniu 23 marca 2018 r. podjęła uchwałę Nr XXXIV/179/2018 w sprawie uchwalenia planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie Miasta i Gminy Górzno na lata 2018-2021. Zgodnie z nim planowane są następujące inwestycje:

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami w miejscowości Górzno Wybudowanie i mieście Górzno,
- modernizacja stacji uzdatniania wody,
- rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Wierzchownia,
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ul. Jana Pawła II,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej ul. Nowe Osiedle,
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ul. Wisiałki, spinka wodociągowa do ul. Św. Floriana,
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Górzno Wybudowanie-Zaborowo,
- budowa wodociągu ul. Gajowa, Górzno Wybudowanie,
- zakup koparko-ładowarki na potrzeby Zakładu Usług Komunalnych,
- modernizacja tłoczni ścieków Górzno i Zaborowo.

Wartość planowanych inwestycji do 2021 r. wyniesie ok. 1,5 mln zł., co zgodnie z analizą stanu budżetu gminy jest kwotą akceptowalną z punktu widzenia stabilności finansów gminy.

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że możliwości finansowe gminy Górzno nie są znaczące. Nakłady na inwestycje, choć przekraczające milion złotych rocznie, to jednak nie są przeznaczane tylko na finansowanie rozwoju infrastruktury. Z drugiej strony przeprowadzana prognoza dotyczy perspektywy trzydziestoletniej, co oznacza, że gmina nie jest zobowiązana do poniesienia dużych, przekraczających jej możliwości finansowe wydatków od razu, ale w rozłożeniu na lata. Trzeba jednak mieć na uwadze, że w kolejnych latach potrzeby inwestycyjne będą przybywać wraz z rozwojem zabudowy i zwiększeniem liczby mieszkańców. Należy zatem stwierdzić, że przy obecnym poziomie dochodów gmina jest zdolna finansować bieżące inwestycje w infrastrukturę.

8.6. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Przed przystąpieniem do szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę, z uwagi na prognostyczny charakter opracowania, niezbędnym wydaje się sprecyzowanie podstawowych pojęć i założeń.

Przede wszystkim należy mieć na uwadze, że nie każdy kierunek zagospodarowania ustalony w studium powinien podlegać szacowaniu. W tym miejscu należy wymienić chociażby inwestycje celu publicznego

lokalizowane niezależnie od ewentualnego szacowanego zapotrzebowania czy obszary rozmieszczenia obiektów infrastruktury technicznej. Dodatkowo należy rozróżnić pojęcia „kierunku zagospodarowania", który ustalany jest w studium, od „funkcji zabudowy", która szacowana jest w bilansie terenów. Kierunek jest zatem pojęciem ogólniejszym, funkcja zabudowy jest szczegółowym przeznaczeniem danego obiektu budowlanego. W tym kontekście szacowaniu będą podlegać funkcje: mieszkaniowa, usługowa, produkcyjna, rekreacyjna i produkcji rolnej.

Dodatkowo w przypadku funkcji usługowej należy zwrócić uwagę na istotną jej cechę, wyróżniającą ją od innych: funkcja usługowa może współistnieć z zabudową o innych funkcjach. W tym kontekście szczególnie z dwiema: mieszkalnictwem oraz produkcją (przemysłem). Funkcja usługowa nie tylko je uzupełnia, ale i wzbogaca. Zjawisko to jest charakterystyczne nie tylko dla gminy Górzno, ale w zasadzie dla całego kraju. Wartym zauważenia jest natomiast, że zabudowa usługowa związana z mieszkalnictwem to usługi publiczne znajdujące się raczej w jednostkach osadniczych, o mniejszej intensywności, towarzyszące funkcji mieszkaniowej i nie zakłócające jej, posiadające podobną skalę intensywności, co sąsiednia zabudowa mieszkaniowa, ale także budynki o funkcji usługowej ogólnomiejskiej, jak szkoły, domy kultury, budynki poczty, Policji, służby zdrowia, świetlice itp., które choć związane są ściśle z mieszkalnictwem i rozwojem funkcji osadniczych, to jednak gabarytami i intensywnością generują większą powierzchnię użytkową. Funkcję usługową związaną z produkcją tworzą natomiast budynki o większych gabarytach i intensywności (np. magazyny), lokujące przedsięwzięcia znacząco oddziałujące na środowisko, wykluczające w zasadzie funkcję mieszkaniową. Na terenach o przeznaczeniu produkcyjno-usługowym niekiedy trudno jest wyznaczyć ścisłą granicę między funkcją produkcyjną i związaną z nią funkcją usługową. Tak istotna różnica między oboma typami funkcji usługowej powinna mieć również swoje odzwierciedlenie w sporządzanym bilansie, w związku z tym szacowanie zapotrzebowania na zabudowę, jak również kolejne elementy bilansu będą traktować funkcję usługową jako dwie oddzielne funkcje: związaną z mieszkalnictwem oraz związaną z produkcją.

Przed przystąpieniem do szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę trzeba również zwrócić uwagę, że zapotrzebowanie na każdą z funkcji zabudowy wynika z innych czynników. Zostaną one omówione podczas szacowania poszczególnych funkcji, niemniej jednak najbardziej odpowiednią w każdym przypadku wydaje się analiza dotychczasowych trendów i prognozowanie na ich podstawie.

Poniższa prognoza zapotrzebowania na nową zabudowę zostanie wykonana metodą zalecaną przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju w ramach projektu „Niskoemisyjność i prognozowanie zapotrzebowania na tereny w planowaniu przestrzennym".

Zabudowa mieszkaniowa

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna jest tym rodzajem zabudowy, na który zapotrzebowanie – w mniejszym lub większym stopniu – istnieje zawsze. W gminie Górzno zabudowa wielorodzinna występuje w niewielkiej ilości. Z analizy wydawanych decyzji o warunkach zabudowy czy pozwoleń na budowę wynika, że nie ma popytu na tę formę zabudowy, stąd zapotrzebowanie na zabudowę jednorodzinną będzie tym silniejsze. Zadaniem gminy jest skuteczne dbanie o odpowiednią podaż terenów pod zabudowę mieszkaniową.

Podstawowe dane potrzebne do obliczenia zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową przedstawia tabela:

Tabela 13 Dane dotyczące mieszkalnictwa

Rok	Liczba mieszkań	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Liczba ludności	Osób / mieszkanie	Średnia wielkość mieszkania
1995	1 122	69 429	4 119	3,67	61,88
1996	1 129	70 802	4 100	3,63	62,71
1997	1 138	71 825	4 079	3,58	63,12
1998	1 148	73 356	4 052	3,53	63,90
1999	1 149	73 571	3 981	3,46	64,03
2000	1 150	73 768	3 969	3,45	64,15
2001	1 157	74 485	3 954	3,42	64,38
2002	1 165	84 743	3 899	3,35	72,74
2003	1 178	86 568	3 914	3,32	73,49
2004	1 185	87 679	3 921	3,31	73,99
2005	1 190	88 351	3 878	3,26	74,24
2006	1 187	88 380	3 861	3,25	74,46
2007	1 191	88 849	3 841	3,23	74,60
2008	1 203	90 375	3 889	3,23	75,12
2009	1 207	90 965	3 874	3,21	75,36
2010	1 161	92 289	3 965	3,42	79,49
2011	1 183	94 516	3 955	3,34	79,90
2012	1 205	96 553	4 003	3,32	80,13
2013	1 213	97 612	3 989	3,29	80,47
2014	1 224	99 368	4 013	3,28	81,18
2015	1 235	100 671	4 016	3,25	81,51
2016	1 241	101 504	3 995	3,22	81,79
2017	1 249	102 344	3 955	3,17	81,94

Według danych z tabeli liczba mieszkań systematycznie rośnie, co zostało już potwierdzone analizami we wcześniejszych rozdziałach. Wraz z ilością mieszkań maleje natomiast średnia liczba ludności przypadająca na mieszkanie. Jest to zjawisko powszechne w całym kraju i związane z opuszczaniem domów rodzinnych przez osoby młode, w związku z czym rodzice pozostawali często sami w dużych domach, co powodowało swoiste rozgęszczenie ludności. Zjawisko to jest bardzo dobrze widoczne w gminie Górzno. Wraz ze spadkiem liczby osób na mieszkanie rośnie jednocześnie średnia powierzchnia mieszkania, co jest również oznaką bogacenia się społeczeństwa, z drugiej strony może być problemem w utrzymaniu tych mieszkań w momencie dalszego rozgęszczania się ludności.

Wykres 15 Zmiana liczby osób na mieszkanie w latach 1995-2017

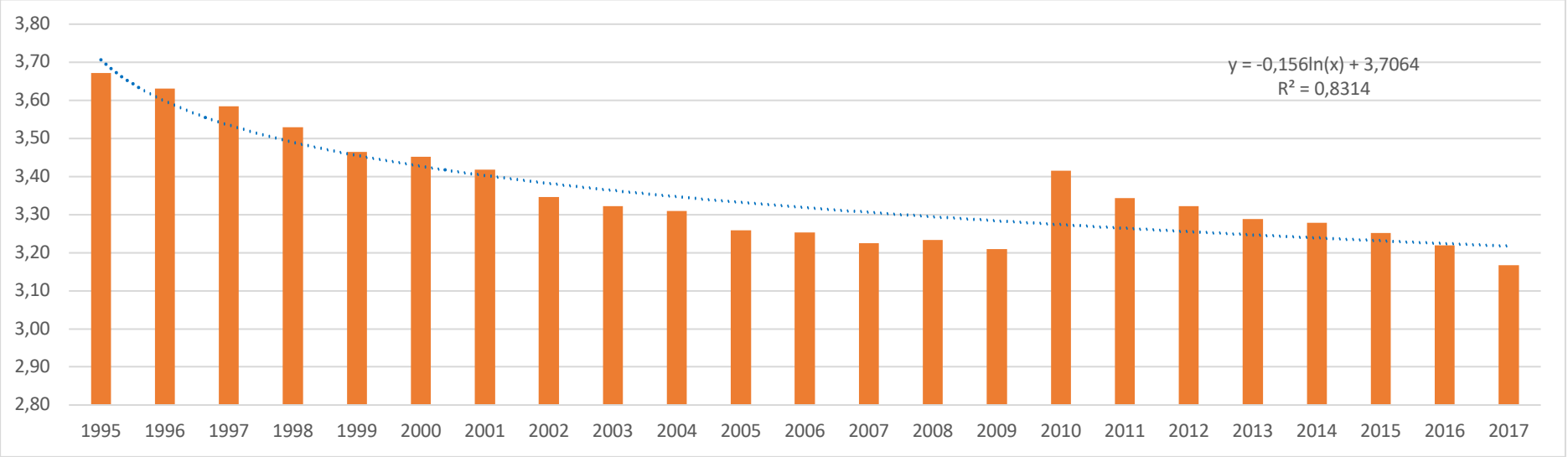

Wykres 16 Zmiana średniej wielkości mieszkania w latach 1995-2017

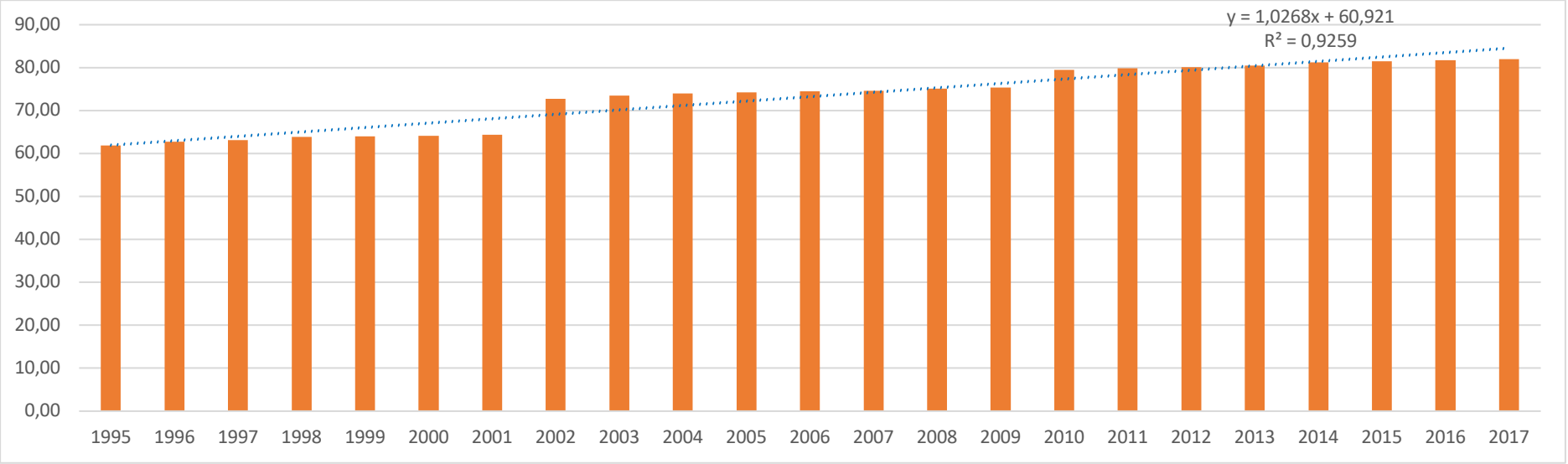

Powyższe wykresy obrazują graficzną interpretację trendów zmian w zagęszczeniu mieszkań oraz ich średniej wielkości. Pozyskane dane statystyczne tworzą wiarygodne, bo opisujące z dokładnością 83% i 92%, trendy zmian w wymienionych cech. Wskazują także równania obydwu zależności, na podstawie których można je zaprognozować. I tak dla zagęszczenia ludności równanie ma postać:

$$y = -0{,}156\ln(x) + 3{,}7064,$$

natomiast dla wielkości mieszkania:

$$y = 1{,}0268x + 60{,}921.$$

Prognozę w wartościach bezwzględnych przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 14 Prognoza liczby osób przypadających na mieszkanie

Rok prognozy	Rok	Osób / mieszkanie
	1995	3,67
	1996	3,63
	1997	3,58
	1998	3,53
	1999	3,46
	2000	3,45
	2001	3,42
	2002	3,35
	2003	3,32
	2004	3,31
	2005	3,26
	2006	3,25
	2007	3,23
	2008	3,23
	2009	3,21
	2010	3,42
	2011	3,34
	2012	3,32
	2013	3,29
	2014	3,28
	2015	3,25
	2016	3,22
	2017	3,17
	2018	3,21
	2019	3,20
1	2020	3,20
2	2021	3,19
3	2022	3,19
4	2023	3,18
5	2024	3,18
6	2025	3,17
7	2026	3,17
8	2027	3,16

9	2028	3,16
10	2029	3,15
11	2030	3,15
12	2031	3,14
13	2032	3,14
14	2033	3,13
15	2034	3,13
16	2035	3,13
17	2036	3,12
18	2037	3,12
19	2038	3,12
20	2039	3,11
21	2040	3,11
22	2041	3,11
23	2042	3,10
24	2043	3,10
25	2044	3,10
26	2045	3,09
27	2046	3,09
28	2047	3,09
29	2048	3,08
30	2049	3,08

Tabela 15 Prognoza średniej wielkości mieszkania

Rok prognozy	Rok	Średnia wielkość mieszkania
	1995	61,88
	1996	62,71
	1997	63,12
	1998	63,90
	1999	64,03
	2000	64,15
	2001	64,38
	2002	72,74
	2003	73,49
	2004	73,99
	2005	74,24
	2006	74,46
	2007	74,60
	2008	75,12
	2009	75,36
	2010	79,49
	2011	79,90
	2012	80,13

	2013	80,47
	2014	81,18
	2015	81,51
	2016	81,79
	2017	81,94
	2018	85,56
	2019	86,59
1	2020	87,62
2	2021	88,64
3	2022	89,67
4	2023	90,70
5	2024	91,73
6	2025	92,75
7	2026	93,78
8	2027	94,81
9	2028	95,83
10	2029	96,86
11	2030	97,89
12	2031	98,91
13	2032	99,94
14	2033	100,97
15	2034	101,99
16	2035	103,02
17	2036	104,05
18	2037	105,07
19	2038	106,10
20	2039	107,13
21	2040	108,15
22	2041	109,18
23	2042	110,21
24	2043	111,23
25	2044	112,26
26	2045	113,29
27	2046	114,31
28	2047	115,34
29	2048	116,37
30	2049	117,40

Jak wynika z powyższych prognoz w trzydziestym roku prognozy średnia wielkość mieszkania wyniesie 117,40 m^2, natomiast jedno mieszkanie zamieszkiwać będzie średnio 3,08 osoby. Według wykonanej prognozy demograficznej liczba ludności gminy Górzno wynosić będzie 4 108 osób. Szacowane zapotrzebowanie na funkcję mieszkaniową w trzydziestym roku prognozy wyniesie zatem:

$$P_{M2049} = \frac{4108 osób}{3{,}08\ osoby/mieszkanie} \times 117{,}40 m^2 = 156\,584{,}16\ m^2$$

Przedmiotowa wartość prezentuje docelową ilość powierzchni funkcji mieszkaniowej w trzydziestym roku prognozy, a więc w 2049 r. Trzeba zwrócić uwagę, że wielkość ta zawiera w sobie również powierzchnię mieszkań już istniejących, należy zatem od uzyskanego wyniku odjąć istniejącą w chwili dokonywania niniejszej prognozy powierzchnię mieszkalną:

$$P_{M2019} = \frac{3980 osób}{3{,}2\ osoby/mieszkanie} \times 86{,}59 m^2 = 107\ 696{,}31\ m^2$$

Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy mieszkaniowej wyrazi się zatem wzorem:

$$Z_{M2049} = P_{M2049} - P_{M2019}$$

gdzie:

Z_{M2049} – zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w 2049 r.

P_{M2049} –powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej w 2049 r.

P_{M2019} –powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej w 2019 r.

$$Z_{M2049} = 156\ 584{,}16 m^2 - 107\ 696{,}31 m^2 = 48\ 887{,}85\ m^2$$

Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej wyniesie zatem 48 887,85 m^2.

Zabudowa usługowa związana z funkcją mieszkaniową

Ze względu na specyfikę funkcji usługowej, wiąże się ona z funkcją mieszkaniową. Usługi dopełniają funkcję mieszkaniową i wzbogacają ją, zapobiegając jednocześnie monofunkcyjności. Samo sformułowanie powiązania obydwu funkcji rodzi zatem logiczną konieczność szacowania zapotrzebowania na funkcję usługową w nawiązaniu do zapotrzebowania na funkcję mieszkaniową. W gminie Górzno obserwowane jest niewielkie przemieszanie i zróżnicowanie zabudowy. Poszczególne funkcje są w miarę jednorodne, wśród zabudowy mieszkaniowej czy zagrodowej pojawia się funkcja usługowa związana z nią. Funkcje współwystępują ze sobą, jest to tendencja już stała i utrwalona. Znalazła ona również swoje przełożenie w dotychczas prowadzonej przez gminę polityce przestrzennej, w której to współwystępowanie funkcji wyrażało się w mieszanych kierunkach zagospodarowania, co w praktyce oznaczało, że wraz ze wzrostem powierzchni użytkowej funkcji mieszkaniowej może również wzrastać powierzchnia użytkowa funkcji usługowej. Na potrzeby sporządzenia bilansu zakłada się zatem utrzymanie tej ciągłości, co będzie wyrażać się w stałym, liniowym wzroście obydwu funkcji. Dla uproszczenia przyjmuje się więc założenie, że na 100 m^2 powierzchni użytkowej funkcji mieszkaniowej przypadnie 10 m^2 powierzchni użytkowej funkcji usługowej, zatem na powierzchnię 48 887,85 m^2 powierzchni użytkowej funkcji mieszkaniowej przypadnie 48 887,85 m^2 powierzchni użytkowej funkcji usługowej.

Przemysł i usługi z nim związane

Przemysł i związane z nim usługi są tymi rodzajami zabudowy, które nie wynikają wprost z prognoz demograficznych czy ilości wybudowanej masy budynkowej mieszkań. Lokalizacja zabudowy

przemysłowo – usługowej następuje przede wszystkim w wyniku korelacji korzystnych uwarunkowań środowiskowych terenu, jego dobrej dostępności oraz wyników analizy ekonomicznej. Mówiąc wprost: budowa budynku przemysłowego lub usługowego musi być opłacalna.

Analiza ilości podmiotów gospodarki narodowej w czasie w sekcjach PKD dotyczących przemysłu i usług z nim związanych wskazuje na niewielki przyrost – około 1 podmiot rocznie.

Wykres 17 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w sekcjach PKD dotyczących przemysłu i usług z nim związanych

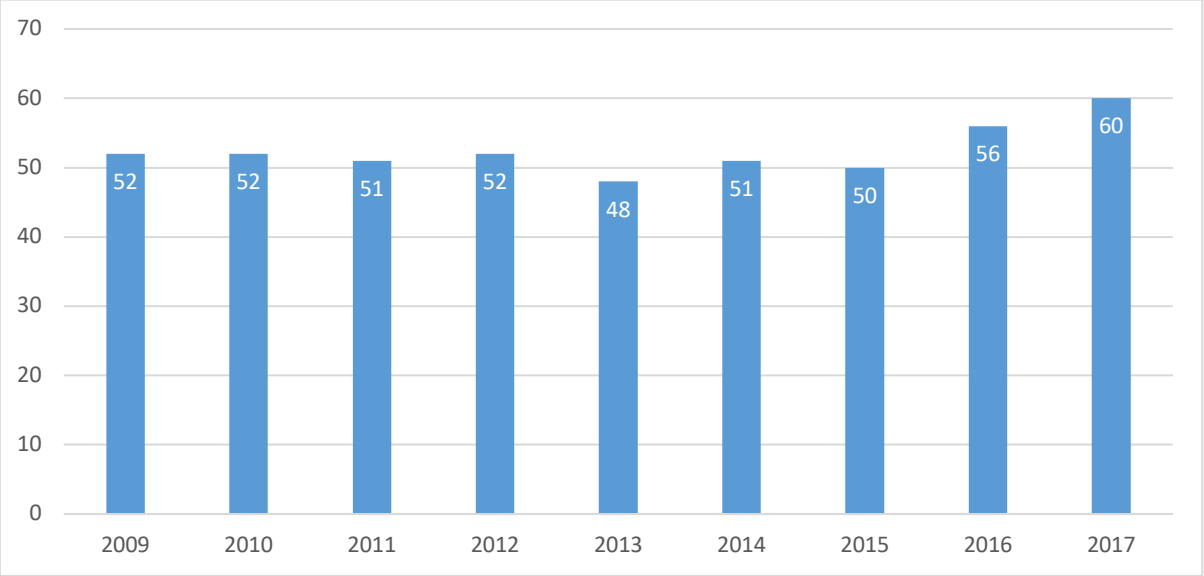

Według danych z ewidencji gruntów i budynków sumaryczna powierzchnia zabudowy tych obiektów wynosi 29723 m^2. Zakładając że w tego typu obiektach powierzchnia użytkowa stanowi ok. 80% powierzchni zabudowy, można przyjąć, że powierzchnia użytkowa istniejących obiektów produkcyjno-usługowych wyniesie 23778,4 m^2, co daje średnio 396,31 m^2 powierzchni użytkowej na jeden podmiot. Przyjmując z kolei dalsze tempo przyrostu podmiotów gospodarczych na dotychczasowym poziomie można obliczyć zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjno-usługowej w trzydziestym roku prognozy:

$$P_{PU2049} = 396{,}31m^2 \times 30 = 11889{,}3m^2$$

Zabudowa rekreacyjna

Przez zabudowę o funkcji rekreacyjnej należy rozumieć budynki, przede wszystkim letniskowe, które służą do okresowego przebywania ludzi (w tym okresowego zamieszkania) w celach rekreacyjno-wypoczynkowych. Zabudowa taka, z uwagi na wyróżniające uwarunkowania turystyczno-rekreacyjne gminy, jest szczególnie pożądana we wschodniej części gminy. Z uwagi na podobieństwo do zabudowy mieszkaniowej wydaje się uzasadnionym przyjęcie założenia, że zapotrzebowanie na nową zabudowę rekreacyjną wyniesie 1% zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową, a więc 488,88 m^2.

Zabudowa produkcji rolnej

Specyfiką gmin miejsko-wiejskich oraz wiejskich jest oczywiście rozwój szeroko rozumianego rolnictwa. Zauważalnym jest fakt, że dotychczas obowiązujące studium przeznaczało stosunkowo dużo (w odniesieniu do powierzchni całej gminy) terenów pod rozwój funkcji rolnej, w skład której wchodziły także obiekty produkcji rolnej, z czego niewiele jest już zainwestowane. Na potrzeby niniejszego bilansu przyjmuje się, że brak zapotrzebowania na nowe powierzchnie terenów zabudowy rolniczej.

8.7. Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej są według orzecznictwa [7] oraz piśmiennictwa [8] takie tereny, który wyposażone są w sieć wodociągową i kanalizacyjną, lub – jeśli nie – wprowadzenie tej infrastruktury nie będzie wymagało istotnych nowych inwestycji. Dodatkową ich cechą jest taka zwartość i skupienie zabudowy, że pomiędzy kolejnymi zabudowaniami istnieją tylko niewielkie luki, które można uzupełnić, „dogęszczając" tą zabudowę. Mając powyższe na uwadze wyznaczono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (dalej nazywane „obszarami zwartymi"), które przedstawia poniższy rysunek:

[7] Por. Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 29.08.2018 r., IV SA/Po 439/18.

[8] Pismo Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 29 kwietnia 2016 r. znak DPP.621.1.2016.RR; Program szkoleniowy dla pracowników administracji samorządowej z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego – skrypt, Instytut Rozwoju Miast pod red. A. Matuszko, 2016 r.

Rysunek 5 Obszary zwarte w gminie Górzno

Powierzchnia wyznaczonych obszarów zwartych została przedstawiona poniżej:

Tabela 16 Powierzchnie obszarów zwartych

Numer obszaru	Powierzchnia [ha]
1	33,45
2	6,25
3	18,60
4	11,26

Zasadniczym zadaniem jest określenie, jaka ilość zabudowy może zostać jeszcze zlokalizowana na tych obszarach po uzupełnieniu luk w zabudowie. Obliczenia chłonności tych luk powinny być dokonywane w odniesieniu do ich łącznej powierzchni brutto[9] oraz odpowiednio zmniejszonej powierzchni netto[10]. Według dostępnej literatury[11] w skład istniejących terenów brutto wchodzą – oprócz zabudowy mieszkaniowej – również tereny usług, zieleni, komunikacji i zabudowy innej. Dla każdej z tych grup określa się jej udział procentowy w ramach dopuszczalnych wartości:

Tabela 17 Udział funkcji zabudowy w obszarach zwartych

Rodzaj zabudowy	udział w zabudowie [%]	Przyjęto [%]
Tereny mieszkaniowe	60-80	70
Tereny usług	5-10	10
Tereny zieleni urządzonej na potrzeby ludności	5-8	7
Tereny transportu	5-10	8
Tereny przemysłowe, eksploatacyjne i infrastruktury technicznej	5-12	5
Zabudowa rekreacyjna	5-20	funkcja nie występuje w obszarach zwartych
	Razem	100

Zgodnie z powyższym dokonano przeliczenia udziału powierzchni poszczególnych funkcji zabudowy w każdym z obszarów zwartych.

Tabela 18 Udział funkcji zabudowy w wyznaczonych obszarach zwartych

Rodzaj zabudowy	Udział zabudowy	Numer obszaru i powierzchnia [ha]								Suma [ha]
		1	33,45	2	6,25	3	18,60	4	11,26	
Tereny mieszkaniowe	70%	23,41		4,37		13,02		7,88		48,69
Tereny usług	10%	3,34		0,62		1,86		1,13		6,96
Tereny zieleni urządzonej na potrzeby ludności	7%	2,34		0,44		1,30		0,79		4,87
Tereny transportu	8%	2,68		0,50		1,49		0,90		5,56

[9] Tereny brutto obejmują tereny zabudowy mieszkaniowej oraz tereny usług publicznych i innych, w tym urządzonej zieleni, tereny komunikacji, urządzeń infrastruktury technicznej.

[10] Tereny netto obejmują wyłącznie tereny danej funkcji.

[11] Zygmunt Ziobrowski, „Urbanistyczne wymiary miast", 2012 r.

Tereny przemysłowe, eksploatacyjne i infrastruktury technicznej	5%	1,67	0,31	0,93	0,56	3,48
Razem	100%	33,45	6,25	18,60	11,26	69,55

W obszarach zwartych, w ramach każdej z funkcji, oprócz terenów zabudowanych znajdują się jeszcze wolne tereny, które mogłyby zostać zabudowane w ramach „dogęszczenia zabudowy" – są to tzw. luki w zabudowie. Chłonność luk wpływa również na możliwość wyznaczania nowych terenów pod zabudowę.

Tabela 19 Powierzchnia luk w zabudowie na obszarach zwartych

Tereny mieszkaniowe			
Numer obszaru	Powierzchnia netto [ha]	Powierzchnia zabudowanych działek [ha]	Powierzchnia luk w zabudowie [ha]
1	23,41	16,96	6,45
2	4,37	3,46	0,91
3	13,02	9,62	3,39
4	7,88	6,27	1,61
Suma	48,69	36,32	12,37
Tereny usług			
Numer obszaru	Powierzchnia netto [ha]	Powierzchnia zabudowanych działek [ha]	Powierzchnia luk w zabudowie [ha]
1	3,34	2,42	0,92
2	0,62	0,49	0,13
3	1,86	1,37	0,48
4	1,13	0,90	0,23
Suma	6,96	5,19	1,77
Tereny produkcji i związanych z nią usług			
Numer obszaru	Powierzchnia netto [ha]	Powierzchnia zabudowanych działek [ha]	Powierzchnia luk w zabudowie [ha]
1	1,67	1,21	0,46
2	0,31	0,25	0,06
3	0,93	0,69	0,24
4	0,56	0,45	0,12
Suma	3,48	2,59	0,88

Z powyższych obliczeń wynika, że w każdym z obszarów zwartych można dogęścić zabudowę, wypełniając wolne luki, których powierzchnie zawiera powyższa tabela.

Możliwość lokalizacji nowej zabudowy w lukach zabudowy powinna zostać przedstawiona w powierzchni użytkowej zabudowy. Jest to tzw. chłonność obszarów zwartych. Do jej wyznaczenia przyjęto następujące założenia:

- średnie powierzchnie działek: mieszkaniowej – 1000 m^2, usługowej – 3000 m^2, produkcyjno-usługowej – 3000 m^2, rekreacyjnej – 1000 m^2 (w obszarach zwartych nie występuje),

- średnie powierzchnie użytkowe budynków: mieszkalnego – 86,59 m^2, usługowego – 229,75 m^2, produkcyjno-usługowego – 896,31 m^2, rekreacyjnego – 86,59 m^2 (w obszarach zwartych nie występuje),
- na jednej działce zlokalizowany będzie jeden budynek o funkcji podstawowej.

Tabela 20 Chłonność luk w zabudowie na obszarach zwartych

Tereny mieszkaniowe					
Numer obszaru	Powierzchnia luk w zabudowie [ha]	Średnia powierzchnia działki [ha]	Ilość działek budowlanych	Średnia powierzchnia mieszkania [m.kw.]	Chłonność [m.kw.]
1	6,45	0,1	64,43	86,59	5578,71
2	0,91		9,01		779,87
3	3,39		33,03		2860,04
4	1,61		16,10		1394,16
Suma	12,37	Suma	122,56		10612,78
Tereny usług					
Numer obszaru	Powierzchnia luk w zabudowie [ha]	Średnia powierzchnia działki [ha]	Ilość działek budowlanych	Średnia powierzchnia budynku usługowego [m.kw.]	Chłonność [m.kw.]
1	0,92	0,3	3,07	229,75	705,95
2	0,13		0,43		99,52
3	0,48		1,62		371,21
4	0,23		0,77		176,15
Suma	1,77	Suma	5,89		1352,83
Tereny produkcji i związanych z nią usług					
Numer obszaru	Powierzchnia luk w zabudowie [ha]	Średnia powierzchnia działki [ha]	Ilość działek budowlanych	Średnia powierzchnia budynku produkcyjno-usługowego [m.kw.]	Chłonność [m.kw.]
1	0,46	0,3	1,34	896,31	1197,78
2	0,06		0,22		194,13
3	0,24		0,81		724,08
4	0,12		0,38		343,60
Suma	0,88	Suma	2,74		2459,59

Jak wynika z powyższej tabeli istniejące obecnie luki w zabudowie na obszarach zwartych pozwalają na uzupełnienie funkcji zabudowy:

- mieszkaniowej – o 10612,78 m^2 powierzchni użytkowej,
- usługowej – o 1352,83 m^2 powierzchni użytkowej,
- produkcyjno-usługowej – o 2459,59 m^2 powierzchni użytkowej.

Powyższe wyniki stanowią tzw. chłonność obszarów zwartych.

Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Stopień zainwestowania terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jest niewielki. Na trzech terenach objętych planami zostały wybudowane pojedyncze budynki, w związku z powyższym są to tereny w większości wolne od zabudowy.

W celu oszacowania chłonności obszarów przeznaczonych w planach miejscowych przyjęto podobne założenia, co w przypadku obszarów zwartych. Dodatkowo dla czytelności poszczególne plany oznaczono literami:

- A - obręb miasto Górzno 1,
- B – Zaborowo,
- C – Górzno-Wybudowanie.

Tabela 21 Chłonność terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Tereny mieszkaniowe				
Numer planu	Ilość działek budowlanych	Średnia powierzchnia mieszkania [m.kw.]	Istniejąca powierzchnia użytkowa [m.kw.]	Chłonność[m.kw.]
A	92	86,59	126,00	7840,28
B	29		146,40	2364,71
C	nie przewiduje		0,00	0,00
Suma	121	Suma	272,40	10204,99
Tereny usług				
Numer planu	Ilość działek budowlanych	Średnia powierzchnia budynku usługowego [m.kw.]	Istniejąca powierzchnia użytkowa [m.kw.]	Chłonność [m.kw.]
A	2	229,75	0,00	459,50
B	5		0,00	1148,76
C	nie przewiduje		0,00	0,00
Suma	7	Suma	0,00	1608,26
Tereny produkcji i związanych z nią usług				
Numer planu	Ilość działek budowlanych	Średnia powierzchnia budynku usługowo-produkcyjnego [m.kw.]	Istniejąca powierzchnia użytkowa [m.kw.]	Chłonność [m.kw.]
A	nie przewiduje	896,31	0,00	0,00
B	nie przewiduje		0,00	0,00
C	4		953,00	2632,24
Suma	4	Suma	953,00	2632,24
Tereny rekreacji				

Numer planu	Ilość działek budowlanych	Średnia powierzchnia budynku rekreacyjnego [m.kw.]	Istniejąca powierzchnia użytkowa [m.kw.]	Chłonność [m.kw.]
A	nie przewiduje	86,59	0,00	0,00
B	11		0,00	952,49
C	nie przewiduje		0,00	0,00
Suma	11	Suma	0,00	952,49

Jak wynika z powyższej tabeli stopień zainwestowania obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego pozwala na zlokalizowanie na ich terenie funkcji zabudowy:

- mieszkaniowej – o 10204,99 m^2 powierzchni użytkowej,
- usługowej – o 1608,26 m^2 powierzchni użytkowej,
- produkcyjno-usługowej – o 2632,24 m^2 powierzchni użytkowej,
- rekreacyjnej – o 952,49 m^2 powierzchni użytkowej.

8.8. Bilans terenów

Bilans terenów polega na porównaniu możliwej do zlokalizowania powierzchni użytkowej zabudowy z zapotrzebowaniem na tę zabudowę w trzydziestym roku prognozy, w oddziale na funkcje zabudowy. Zgodnie z dyspozycją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oszacowane zapotrzebowanie na poszczególne funkcje zwiększa się o 30% z uwagi na niepewność procesów rozwojowych. Z kolei możliwą do zlokalizowania powierzchnię użytkową zabudowy oblicza się jako sumę możliwych do zlokalizowania powierzchni użytkowych zabudowy w obszarach zwartych oraz w obowiązujących planach miejscowych. Wynik dodatni bilansu oznacza, ze zapotrzebowanie na nową zabudowę jest większe niż możliwości jej lokalizowania, a zatem możliwe jest wyznaczenie nowych terenów pod poszczególne funkcje zabudowy. Wynik ujemny oznacza, że możliwości lokalizacji nowej zabudowy przewyższają zapotrzebowanie na nią, wobec czego nie jest możliwe wyznaczenie nowych terenów pod poszczególne funkcje zabudowy.

Tabela 22 Bilans terenów

Funkcja zabudowy	Chłonność w obszarach zwartych [m.kw]	Chłonność w planach miejscowych [m.kw.]	Suma [m.kw.]	Zapotrzebowanie na funkcje zabudowy [m.kw.]		Bilans [m.kw.]
				oszacowane	zwiększone o 30%	
mieszkaniowa	10612,78	10204,99	20817,77	48 887,85	63554,205	42736,43
usługowa	1352,83	1608,26	2961,09	4 880,00	6344	3382,91
produkcyjno-usługowa	2459,59	2632,24	5091,83	11889,3	15456,09	10364,26
rekreacyjna	0,00	952,49	952,49	488,88	12710,841	-316,95

Wynik bilansu jest dodatni dla części funkcji zabudowy, a zatem jest możliwe wyznaczenie nowych terenów pod poszczególne funkcje. Jedynie funkcja rekreacyjna wykazuje nadmiar wyznaczonych już powierzchni, zatem nie należy wyznaczać nowych terenów pod tę funkcję. Powyższe wartości w kolumnie Bilans oznaczają ilość metrów kwadratowych powierzchni użytkowej zabudowy, niemniej

jednak docelowymi, niezbędnymi wartościami są powierzchnie w hektarach terenów poszczególnych funkcji. Poniższa tabela zawiera przeliczenie powierzchni użytkowych na powierzchnie netto a następnie powierzchnie brutto terenów poszczególnych funkcji.

Tabela 23 Zapotrzebowanie na poszczególne funkcje zabudowy

Funkcja zabudowy	Niedobór powierzchni użytkowej [m.kw.]	Średnia powierzchnia budynku danej funkcji [m.kw.]	Ilość budynków (działek)	Średnia powierzchnia działki [m.kw.]	Zapotrzebowanie na nowe tereny netto [ha]	Zapotrzebowanie na nowe tereny brutto [ha]
mieszkaniowa	42736,43	117,4	364,02	1000	36,40	52,00
usługowa	3382,91	229,75	14,72	3000	4,42	44,17
produkcyjno-usługowa	10364,26	896,31	11,56	3000	3,47	69,38

Kolumna „Zapotrzebowanie na nowe tereny brutto" wskazuje powierzchnie terenów, o jakie można zwiększyć każdą funkcję.

9. Stan prawny gruntów

Istotnym w procesie gospodarowania przestrzenią jest jej stan prawny. Choć przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wymieniając w art. 1 enumeratywnie wartości, jakie są istotne w planowaniu przestrzennym, stawiają prawo własności dopiero na siódmym miejscu, to jednak biorąc pod uwagę wypracowane przez lata obowiązującej ustawy orzecznictwo sądowe należy stwierdzić, że prawo własności jest obecnie najważniejszym wyznacznikiem określania optymalnych kierunków zagospodarowania terenu. Odpowiedź na pytanie „kto włada?" może stanowić jednocześnie dla gospodarza przestrzeni – gminy – odpowiedź na pytanie „co robimy?". Im większy jest bowiem udział gruntów prywatnych, tym trudniej jest realizować choćby terenochłonne inwestycje celu publicznego. Z drugiej strony, im większy jest udział gruntów publicznych, tym dochody z podatków będą mniejsze.

Stan prawny gruntów to również formy ich użytkowania. Nie sposób planować przestrzeni gminy bez znajomości rodzajów użytków, jakie znajdują się na jej terenach.

W gminie według stanu na wrzesień 2018 r. było ok. 5 250 działek ewidencyjnych. Średnia powierzchnia jednej działki ewidencyjnej w mieście to 0,2988 ha, natomiast na wsi to 2,8352 ha.

Wykres 18 Powierzchnia gruntów wchodzących w skład gminnego zasobu nieruchomości w latach 2004-2017

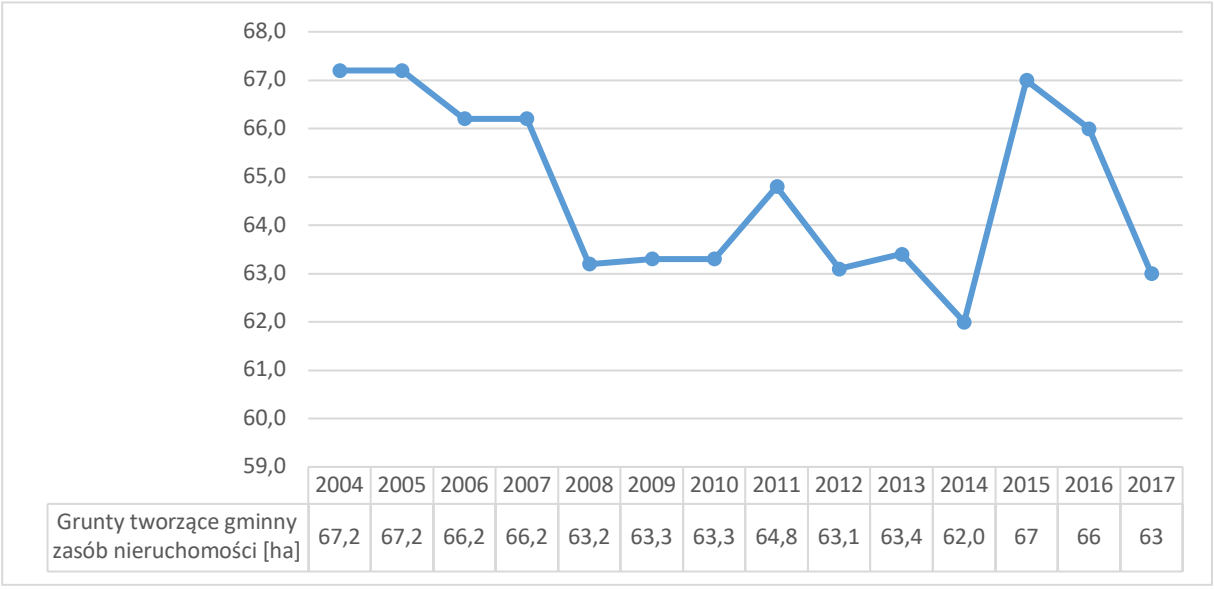

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Grunty tworzące gminny zasób nieruchomości [ha]	67,2	67,2	66,2	66,2	63,2	63,3	63,3	64,8	63,1	63,4	62,0	67	66	63

Gminny zasób nieruchomości w ciągu minionych lat podlegał dużym zmianom. Ogólną tendencją wśród jednostek samorządu terytorialnego jest zmniejszanie się powierzchni gruntów komunalnych. W przypadku gminy Górzno zaobserwować można tendencję spadkowa z niewielkim wzrostem w roku 2011 oraz wyraźnym wzrostem powierzchni tych gruntów w roku 2015. W pozostałych latach powierzchnia gruntów komunalnych generalnie spadała, aby w 2017 r. wynieść ok. 63 ha. Blisko połowę z tych gruntów stanowią grunty pod drogami.

Wykres 19 Struktura gruntów

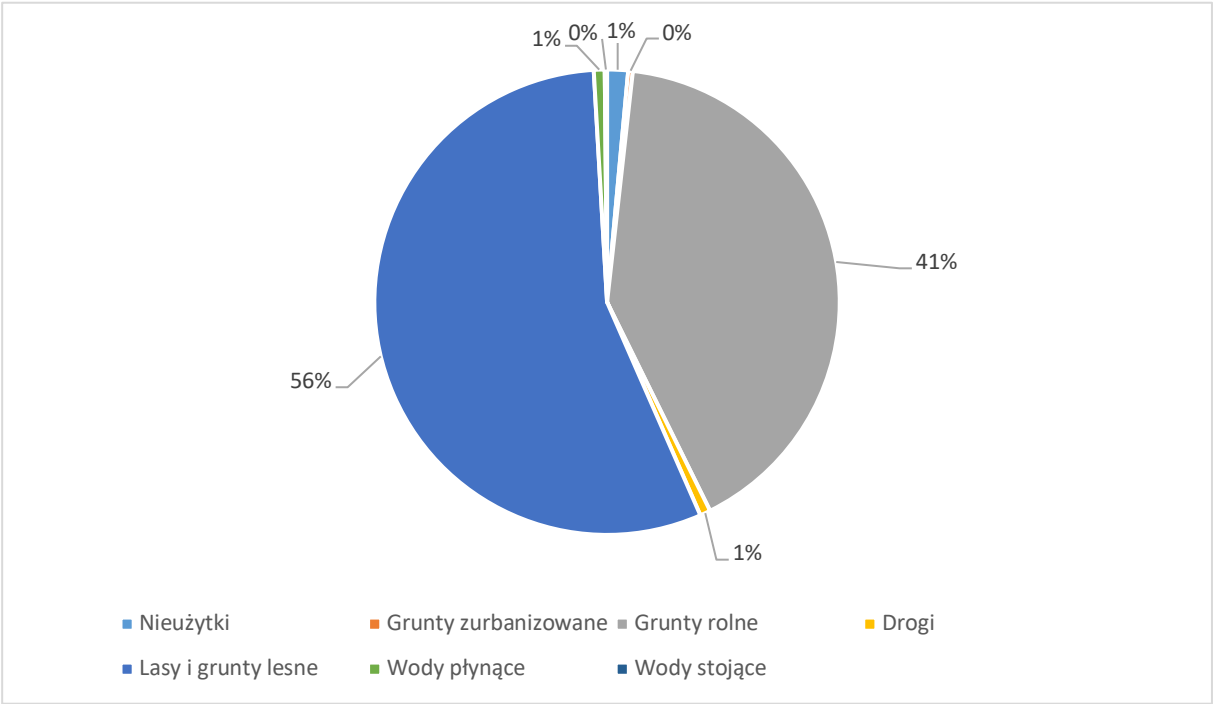

Największą powierzchnię – ponad połowę wszystkich gruntów – stanowią lasy i grunty leśne. Tak duży ich udział świadczy z jednej strony o turystycznym profilu gminy, a z drugiej o ograniczonym rezerwuarze potencjalnych terenów budowlanych. Na drugim miejscu znajdują się grunty rolne z 41% udziałem powierzchni. Pozostałe formy użytkowania przestrzeni mają już dużo mniejszy udział – w granicach jednego procenta.

Rysunek 6 Użytkowanie gruntów

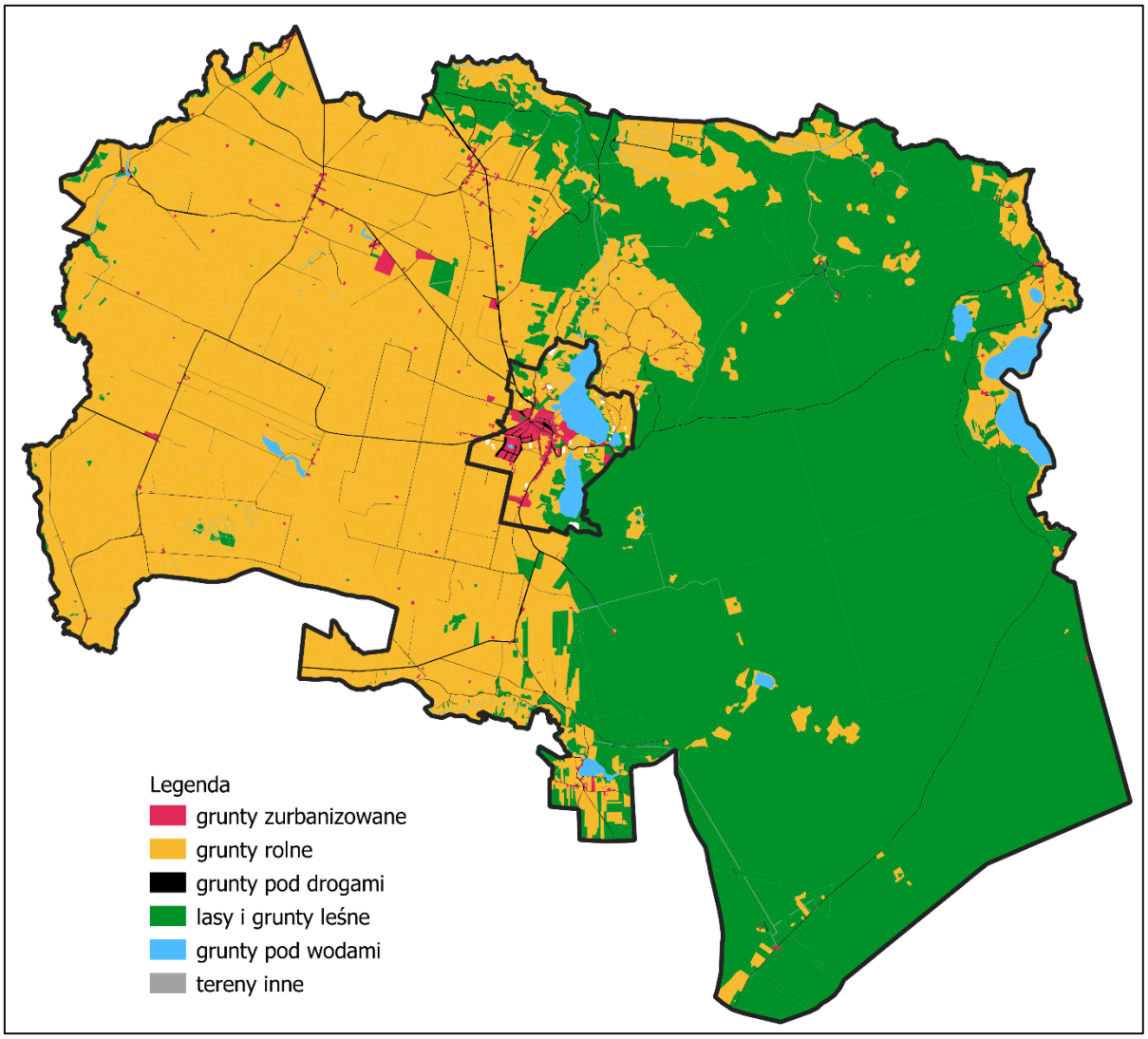

Rysunek powyżej ukazuje rozmieszczenie form użytkowania gruntów w gminie. Grunty leśne – jako dominująca forma – są położone we wschodniej części gminy jako zwarte kompleksy leśne, a także w północnej części jako duże kompleksy, przerywane terenami rolnymi. Grunty rolne z kolei dominują w zachodniej części gminy. Wsie w tej części ewidentnie składają się z zabudowy zagrodowej ze sporadyczną zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Grunty rolne znajdują się także na wschodnich krańcach gminy. Największym skupiskiem gruntów zurbanizowanych (wyłączonych z produkcji rolnej) jest miasto, a ściślej – jego centrum. Grunty te występują również na południu gminy, w miejscowości Wierzchownia. W pozostałych przypadkach – jak napisano wyżej – występują sporadycznie w formie pojedynczych działek wśród terenów rolnych.

10. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych

10.1. Formy ochrony przyrody

Na wymienionych niżej obszarach obowiązują zakazy i nakazy, w tym ograniczenia, wynikające z aktów prawnych powołujących te obszary.

10.1.1. Rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi [12] . Studium wskazuje następujące rezerwaty przyrody w gminie Górzno:

Tabela 24 Rezerwaty przyrody

Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Cel ochrony	Rodzaj rezerwatu / typ rezerwatu
Szumny Zdrój im. Kazimierza Sulisławskiego	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 lipca 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1958 r. Nr 65, poz. 383 z późn. zm.) Zarządzenie Nr 0210/11/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2012 r. poz. 1788)	zachowanie zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin zielnych	leśny / fitocenotyczny
Ostrowy nad Brynicą	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 lipca 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1962 r. Nr 68, poz. 316) Zarządzenie Nr 0210/20/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. w	zachowanie grądu subkontynentalnego Tilio cordatae-Carpinetum betuli	leśny / fitocenotyczny

[12] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

	sprawie rezerwatu przyrody "Ostrowy nad Brynicą" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2012 r. poz. 1786)		
Czarny Bryńsk	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 26 kwietnia 1963 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1963 r. Nr 43, poz. 215) Zarządzenie nr 0210/12/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Czarny Bryńsk” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. poz. 2247)	zachowanie stanowiska kłoci wiechowatej oraz innych roślin torfowiskowych	torfowiskowy / florystyczny
Jar Brynicy	Rozporządzenie nr 278/01 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 października 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2001 r. Nr 80, poz. 1576) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 14 grudnia 2017 r. w sprawie rezerwatu "Jar Brynicy" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2017 r. poz. 5367)	zachowanie w naturalnym stanie doliny rzeki Brynicy	Krajobrazowy / fitocenotyczny

10.1.2. Parki krajobrazowe

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Studium wskazuje następujące parki krajobrazowe w gminie Górzno:

Tabela 25 Parki krajobrazowe

Nazwa parku	Akt powołujący	Cel ochrony
Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy	Rozporządzenie nr 15 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj.Kuj.-Pom. Nr 83, poz. 1556)	zachowanie bioróżnorodności na terenach o nieznacznych zmianach antropogenicznych pogranicza mezoregionów Garbu Lubawskiego, Pojezierza Dobrzyńskiego i Równiny Urszulewskiej, ochrona geomorfologicznych form młodoglacjalnych oraz popularyzacja i upowszechnienie tych walorów

10.1.3. Obszary Chronionego Krajobrazu

Obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych[13]. Na terenie gminy znajdują się następujące obszary chronionego krajobrazu:

Tabela 26 Obszary chronionego krajobrazu

Nazwa	Akt powołujący
Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy	Uchwała Nr XXXVIII/656/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy (Dz. Urz. Woj.Kuj.-Pom. poz. 4982)

10.1.4. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Studium, za rejestrem pomników przyrody wskazuje pomniki przyrody występujące na terenie gminy:

Tabela 27 Pomniki przyrody

L.p.	Data utworzenia	Typ tworu	Opis	Akt powołujący

[13] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

1	1956-05-15	Pojedynczy	Ogrodzona sosna 5 m na pn. od leśnej drogi	Komunikat w sprawie uznania za pomniki przyrody
2	1956-05-15	Pojedynczy		Komunikat w sprawie uznania za pomniki przyrody
3	1956-05-15	Pojedynczy		Komunikat w sprawie uznania za pomniki przyrody
4	1998-12-05	Skupisko		Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników
5	1998-12-05	Pojedynczy		Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników
6	1994-12-01	Pojedynczy	Głaz o obwodzie 950 cm i wysokości 1500 cm	Rozporządzenie Nr 36/94 Wojewody Toruńskiego z dnia 24 października 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody
7	1994-12-01	Pojedynczy		Rozporządzenie Nr 36/94 Wojewody Toruńskiego z dnia 24 października 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody
8	1994-12-01	Pojedynczy		Rozporządzenie Nr 36/94 Wojewody Toruńskiego z dnia 24 października 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody
9	1994-12-01	Pojedynczy		Rozporządzenie Nr 36/94 Wojewody Toruńskiego z dnia 24 października 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody
10	1988-12-16	Skupisko	wiek ok. 250 lat	Zarządzenie Nr 35/88 Wojewody Toruńskiego z dnia 6 listopada 1988 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego

				Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody
11	1985-03-18	Pojedynczy		Zarządzenie Nr 13/85 Wojewody Toruńskiego z dnia 18 marca 1985 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
12	1978-12-22	Pojedynczy	wiek 179 lat	Zarządzenie Nr 50/78 Wojewody Toruńskiego z dnia 22 grudnia 1978 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
13	1978-12-22	Pojedynczy	wiek 200 lat	Zarządzenie Nr 51/78 Wojewody Toruńskiego z dnia 22 grudnia 1978 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

10.1.5. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Na obszarze gminy Górzno znajdują się następujące obszary stanowiące użytki ekologiczne:

Tabela 28 Użytki ekologiczne

L.p.	Nazwa	Data utworzenia	Rodzaj użytku	Cel ochrony	Akt powołujący
1	Rzekotka	2004-03-09	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea)	Rozporządzenie Nr 8/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 17.02.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne
2	Nisza z lilią złotogłów	2003-11-28	bagno		Rozporządzenie Nr 23/2003 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 29.10.2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne
3	Łąka ze storczykami	2003-11-28	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków		Rozporządzenie Nr 23/2003 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 29.10.2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne
4		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
5		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
6		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
7		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
8		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego

9		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
10		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
11		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
12					Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
13		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
14		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
15		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
16		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
17		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego

18		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
19		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
20		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
21		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
22		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
23		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
24		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
25		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
26		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego

27		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
28		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
29		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
30		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
31		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego
32		1996-08-07	bagno		Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego

10.1.6. Obszary Natura2000

Na obszarze gminy Górzno znajduje się jeden obszar wchodzący w skład sieci – Ostoja Lidzbarska (PLH280012), wprowadzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny, notyfikowaną jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L 43 str. 63].

W granicach obszaru obowiązuje wspólne Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie 3 marca 2015 r. w sprawie ustalenia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012. Zgodnie z dokumentem przedmiotami ochrony na wskazanym obszarze są siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt i ich siedliska:

Tabela 29 Przedmioty, cele ochrony i zagrożenia wynikające z planu zadań ochronnych

Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zagrożenia
naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	utrzymanie obecnego właściwego (fv) stanu ochrony siedliska	Istniejące: X: Brak istniejących zagrożeń – większość płatów siedliska znajduje się we właściwym stanie ochrony Potencjalne: E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych – deponowanie odpadów na powierzchni gruntu oraz wprowadzanie do gleby i wód ścieków; F01.01: intensywna hodowla ryb, intensyfikacja F02.03: wędkarstwo H01.05: rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem H02.06: rozproszone zanieczyszczenie wód podziemnych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem I02: problematyczne gatunki rodzime – wkraczanie ekspansywnych gatunków roślin J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K01.02: zamulenie K02.03: eutrofizacja (naturalna)

ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	stopniowa poprawa struktury i funkcji siedliska do właściwego (fv) stanu ochrony poprzez ograniczenie ekspansji krzewów i drzew	Istniejące: A03.03: zaniechanie / brak koszenia A04.03: zarzucenie pasterstwa, brak wypasu I02: problematyczne gatunki rodzime K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja K02.03: eutrofizacja (naturalna) Potencjalne: A11: inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyŝej E01.03: zabudowa rozproszona – przekształcanie na grunty budowlane E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych G01.02: turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych G01.03: pojazdy zmotoryzowane K02.02: nagromadzenie materii organicznej K02.04: zakwaszenie (naturalne)
murawy kserotermiczne	utrzymanie obecnego właściwego (fv) stanu ochrony siedliska	Istniejące: A03.03: zaniechanie / brak koszenia A04.03: zarzucenie pasterstwa, brak wypasu I01: obce gatunki inwazyjne K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja K02.03: eutrofizacja (naturalna) Potencjalne: A11: inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej – zaniechanie ekstensywnego ubytkowania (koszenia, wypasu)

		E01.03: zabudowa rozproszona E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych G01.02: turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych – presja rekreacyjno-turystyczna (zaśmiecanie, zanieczyszczanie, niszczenie siedliska, niszczenie roślin) G01.03: pojazdy zmotoryzowane K02.02: nagromadzenie materii organicznej K02.04: zakwaszenie (naturalne)
zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	stopniowa poprawa struktury i funkcji siedliska do właściwego (fv) stanu ochrony poprzez poprawę wskaźników: gatunki typowe, gatunki dominujące	Istniejące: A03.03: zaniechanie / brak koszenia K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja K.04.05: szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) Potencjalne: A02: zmiana sposobu uprawy E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych I01: obce gatunki inwazyjne – barszcz Sosnowskiego i barszcz Mantegazziego I02: problematyczne gatunki rodzime J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02.02: nagromadzenie materii organicznej K02.03: eutrofizacja (naturalna)

niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	utrzymanie obecnego właściwego (fv) stanu ochrony siedliska	Istniejące: A03.03: zaniechanie / brak koszenia Potencjalne: A02: zmiana sposobu uprawy – odchodzenie od tradycyjnej, ekstensywnej gospodarki łąkarskiej powodujące uruchomienie procesu zarastania lub dominację gatunków ekspansywnych A03.01: intensywne koszenie lub intensyfikacja A08: nawożenie /nawozy sztuczne E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych G01.03: pojazdy zmotoryzowane I01: obce gatunki inwazyjne I02: problematyczne gatunki rodzime K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja – ekspansja drzew i krzewów K02.03: eutrofizacja (naturalna)
torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	- stopniowa poprawa złego (u2) stanu ochrony części stanowisk siedliska do stanu niezadawalającego (u1) poprzez poprawę wskaźników: odpowiednie uwodnienie, pokrycie i struktura gatunkowa torfowców (docelowo do stanu właściwego (fv) – cel długofalowy wykraczający poza okres obowiązywania pzo, - utrzymanie otwartego charakteru siedliska (pokrycie drzew i krzewów mniejsze niż 10%)	Istniejące: I02: problematyczne gatunki rodzime J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja – ekspansja drzew i krzewów K02.03: eutrofizacja (naturalna) Potencjalne: E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów

		rekreacyjnych J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie
torfowiska przejściowe i trzęsawiska	- stopniowa poprawa struktury i funkcji siedliska do właściwego (fv) stanu ochrony poprzez poprawę wskaźników „pokrycie” i „struktura gatunkowa mchów” (w okresie obowiązywania pzo), - utrzymanie otwartego charakteru siedliska (pokrycie drzew i krzewów mniejsze niż 10%)	Istniejące: I02: problematyczne gatunki rodzime – rodzime ekspansywne gatunki roślin zielnych i trzęślica modra K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja – ekspansja drzew i krzewów K02.03: eutrofizacja (naturalna) Potencjalne: E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie
górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	- stopniowa poprawa struktury i funkcji siedliska do właściwego (fv) stanu ochrony poprzez poprawę wskaźnika „gatunki ekspansywne roślin zielnych”, - utrzymanie otwartego charakteru siedliska (pokrycie drzew i krzewów mniejsze niż 10%)	Istniejące: J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja – ekspansja drzew i krzewów – ekspansja gatunków szuwarowych K04.05: szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – działalność bobrów (podtapianie) Potencjalne: E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych

		I02: problematyczne gatunki rodzime K02.04: zakwaszenie (naturalne)
Sierpowiec błyszczący	- stopniowa poprawa niezadawalającego (u1) stanu ochrony do właściwego (fv) stanu ochrony poprzez poprawę wskaźników określających ograniczenie ocienienia oraz zachowanie właściwego stanu uwodnienia, - utrzymanie otwartego charakteru siedliska gatunku (pokrycie drzew i krzewów mniejsze niż 20%)	Istniejące: A03.03: zaniechanie / brak koszenia – wysokie zwarcie runa, brak ekstensywnego ubytkowania K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja – sukcesja siedlisk gatunku w kierunku zbiorowisk leśnych i zaroślowych K04.01: konkurencja – konkurencja ze strony pospolitych gatunków mszaków siedlisk podmokłych (gatunek słabszy konkurencyjne) Potencjalne: K04.05: szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)
starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *nympheion, potamion*	utrzymanie obecnego właściwego (fv) stanu ochrony siedliska	Istniejące: K02.03: eutrofizacja (naturalna) – pojawiające się objawy eutrofizacji, wkraczanie roślinności jezior eutroficznych Potencjalne: E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych – deponowanie odpadów na powierzchni gruntu oraz wprowadzanie do gleby i wód ścieków F01.01: intensywna hodowla ryb, intensyfikacja; F02.03: wędkarstwo – presja wędkarska (zanęcanie, które w dużych ilościach powoduje przyśpieszenie procesów eutrofizacji)

		G01.02: turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych – presja rekreacyjno-turystyczna (zaśmiecanie, zanieczyszczanie, niszczenie siedliska, niszczenie roślin) H01.04: rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych za pośrednictwem przelewów burzowych lub odpływów ścieków komunalnych – nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa powodująca silne zanieczyszczenie wód H01.05: rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem H02.07: rozproszone zanieczyszczenie wód podziemnych z powodu terenów nieskanalizowanych - nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa powodująca zanieczyszczenie wód K01.02: zamulenie – wypłycanie i zarastanie K02.02: nagromadzenie materii organicznej
naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	utrzymanie obecnego właściwego (fv) stanu ochrony siedliska	Istniejące: X: Brak istniejących zagrożeń – większość płatów siedliska znajduje się we właściwym stanie ochrony Potencjalne: E03.01: pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych –

		deponowanie odpadów na powierzchni gruntu oraz wprowadzanie do gleby i wód ścieków; F01.01: intensywna hodowla ryb, intensyfikacja F02.03: wędkarstwo H01.05: rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem H02.06: rozproszone zanieczyszczenie wód podziemnych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem I02: problematyczne gatunki rodzime – wkraczanie ekspansywnych gatunków roślin J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K01.02: zamulenie K02.03: eutrofizacja (naturalna)
Lipiennik Loesela	- utrzymanie obecnego właściwego (fv) stanu ochrony siedliska gatunku, - utrzymanie otwartego charakteru siedliska gatunku (pokrycie drzew i krzewów mniejsze niż 20%), - ograniczenie ocienienia.	Istniejące: U: nieznane zagrożenie lub nacisk – niewystarczająca wiedza o przedmiocie ochrony (ryzyko popełnienia błędu w jego ochronie) Potencjalne: A03.03: zaniechanie / brak koszenia J02.01: zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02: ewolucja biocenotyczna, sukcesja – sukcesja siedlisk gatunku w kierunku zbiorowisk leśnych i zaroślowych; K04.01: konkurencja

		K04.05: szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – działalność bobrów (spiętrzenie wody i podtopienie siedlisk gatunku)

10.2. Ujęcia wody

Innym rodzajem ochrony wynikającym z przepisów odrębnych jest ochrona ujęć wody i ich stref ochronnych. Zaopatrzenie w wodę na terenie gminy następuje z ujęć wody w Górznie Wybudowaniu i Miesiączkowie. Dla wszystkich ujęć zostały ustalone strefy ochrony bezpośredniej, na których zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody.

10.3. Cmentarze

Ochronie podlegają również tereny wokół cmentarzy. Dopóki cmentarz nie został zamknięty i nie została wydana decyzja zezwalająca na zmianę formy jego użytkowania, wokół cmentarza (niezależnie od tego, czy obecnie sprawowane są na nim pochówki) funkcjonują tzw. strefy sanitarne:

- strefa wyznaczająca odległość 50 m od cmentarza, w której zakazana jest lokalizacja zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych,
- strefa wyznaczająca odległość 150 m od cmentarza, w której zezwala się na lokalizację wyżej wymienionej zabudowy pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone,
- strefa wyznaczająca odległość 500 m od cmentarza, w której zabronione jest lokalizowanie ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia i potrzeb gospodarczych.

Na terenie gminy cmentarz znajduje się w Górznie. Dla niego oraz dla wszystkich cmentarzy zabytkowych, które nie zostały zamknięte, obowiązują wymienione wyżej strefy ochronne.

10.4. Inne obszary i obiekty

Poza wymienionymi wyżej, ochronie na podstawie przepisów odrębnych podlegają obszary i obiekty objęte ochroną zabytków, grunty leśne, grunty rolne klas trzecich, obiekty objęte ochroną akustyczną (w zależności od ich funkcji). Należy nadmienić, że przepisy regulujące zasady ich ochrony dopuszczają udział w kształtowaniu tej ochrony organów i jednostek trzecich. Ochrona ta może przybierać również formy administracyjne (pozaplanistyczne): wykreślenia lub ujęcia w ewidencjach lub rejestrach czy zgody na zmianę przeznaczenia lub ustawowe zwolnienia z nałożonych zasad ochrony.

11. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie miasta Górzno przy ul. Pocztowej (dz. nr 118/3 w obrębie Górzno Miasto 2) istnieje osuwisko zarejestrowane pod numerem 04-02-054-78131. Zostało ono wskazane na rysunku studium.

12. Udokumentowane złoża kopalin, zasoby wód podziemnych oraz kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na obszarze gminy Górzno brak jest udokumentowanych złóż kopalin. Wody podziemne występują w postaci jednego zbiornika wód podziemnych – Nr 215 Subniecka warszawska. Jest to zbiornik

trzeciorzędowy a jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 250 tys. m^3/dobę. Zbiornik zaopatruje w wodę tereny na południe i wschód od gminy aż pod Warszawę. Jego położenie na terenie gminy ogranicza się do jej południowo-wschodnich krańców.

13. Tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych

Na obszarze gminy nie znajdują się tereny górnicze.

14. Stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

14.1. Sieć drogowa i kolejowa

Przez teren gminy Górzno nie przebiegają drogi kategorii krajowej czy wojewódzkiej. Główną oś komunikacyjną i zarazem połączenie z zewnętrznym układem komunikacyjnym stanowią zatem drogi powiatowe, w szczególności droga powiatowa 1837C, biegnąca z północy na południe gminy i stanowiąca połączenie z drogą wojewódzką n 544 w Bartniczce oraz drogą powiatową 1827C w Świedziebni. Ważną rolę w wewnętrznym układzie komunikacyjnym stanowi natomiast droga powiatowa 1829C, biegnąca od ul. Polnej w Górznie przez wsie Świniarki, Szczutowo do granicy gminy, a także odbijająca od niej w Szczutowie na Gołkowo, Starą wieś i Ostrów droga powiatowa 1833C. Są to drogi zapewniające w szczególności komunikację z siedzibą gminy.

Uzupełniający układ dróg stanowią drogi gminne, łączące poszczególne wsie i osady między sobą. W większości są to drogi publiczne, ich gęstość jest zdecydowanie większa w zachodniej części gminy, część wschodnia to drogi gminne głównie biegnące przez lasy lub drogi leśne, łączące położone na krańcach wschodnich wsie.

Długość dróg w gminie wynosi nieco ponad 161 km. Gęstość dróg wynosi 1,35 km/km^2, co jest wartością mniejszą niż dla powiatu (1,579 km/km^2), głownie z uwagi na dużą powierzchnię leśną, w której ilość dróg publicznych jest ograniczona. Mniejsza gęstość jest natomiast wartością pozytywną, bowiem koszty ich utrzymania są relatywnie niższe w przeliczeniu na powierzchnię obszaru, jaki obsługują.

Stan techniczny dróg powiatowych ich zarządca ocenia głownie jako bardzo dobry lub dobry. Jedna czwarta oceniona została jako stan ostrzegawczy. Nieliczne odcinki o stanie złym znajdują się w Szynkówku. Stan ogólny dróg gminnych ocenić należy jako zły. Najlepsze nawierzchnie posiadają drogi w mieście, choć długość dróg gruntowych jest porównywalna do długości dróg asfaltowych (ok. 4,5 km). Poza granicami miasta jedynie główne ciągi komunikacyjne mają nawierzchnię asfaltową (zdarzają się w minimalnej ilości nawierzchnie brukowe), na której widoczne są ubytki w jezdni oraz niszczejące pobocza. Na terenach wiejskich drogi gminne mają nawierzchnię gruntową, utwardzaną sukcesywnie tłuczniem. Aż 79% długości dróg w gminie stanowią drogi gruntowe. Problem ten został dostrzeżony w Strategii Rozwoju Gminy. Można go opisać terminem „wykluczenia strukturalnego”, który dobrze oddaje diagnozę sytuacji. Należy przy tym podkreślić, że rzeczywistym problemem nie jest brak chęci i pomysłów władz samorządowych, ale zbyt duże potrzeby inwestycyjno-remontowe w stosunku do możliwości budżetowych. Taka sytuacja musi zatem wymagać interwencji państwa.

Widocznym problemem dróg gminnych jest ich szerokość. Jest ona uwarunkowana historycznie. W mieście drogi publiczne stanowią w istocie wąskie ciągi o szerokości 6-8 m w granicach pasa drogowego, poza miastem średnio do 10 m. Z uwagi na fakt, że są to drogi publiczne, należy zwrócić uwagę, że z tego względu najczęściej ich szerokość jest znacznie mniejsza niż minimalna szerokość dróg publicznych wynikająca z przepisów odrębnych. Na terenie miasta bardzo blisko krawędzi jezdni, w odległości szerokości chodnika, znajdują się budynki mieszkalne, które są przez to narażone na niekorzystne oddziaływania płynące ze strony ciągów komunikacyjnych. Drugim zauważalnym aspektem jest przebieg dróg publicznych. Bardzo często – zwłaszcza we wschodniej części gminy – drogi uznane za publiczne biegną przez grunty stanowiące lasy niebędące własnością gminy Górzno. Jest to problem, który wymaga rozwiązania.

Drogi w gminie mają zdecydowanie walor krajobrazowy, w szczególności te odcinki, które są położone poza jednostkami osadniczymi. Mała szerokość jezdni oraz obecność alei drzew wzdłuż dróg negatywnie wpływa na bezpieczeństwo ruchu drogowego, jednak działa korzystnie na walory turystyczno-krajobrazowe.

Wzmocnienie efektu wykluczenia strukturalnego pogłębia dodatkowo brak sieci kolejowej nie tylko w gminie, ale także w jej najbliższym sąsiedztwie. Oznacza to zwiększenie roli transportu kołowego i większe wykorzystanie dróg.

14.2. Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną i gospodarka odpadami

Gmina posiada projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Górnie Nr XXXIX/211/2018 z dnia 27 września 2018 r. Zawarte są w nim propozycje działań w zakresie poprawy stanu zaopatrzenie w energię elektryczną i paliwa gazowe.

Rysunek 7 Rozmieszczenie podstawowej infrastruktury technicznej w gminie

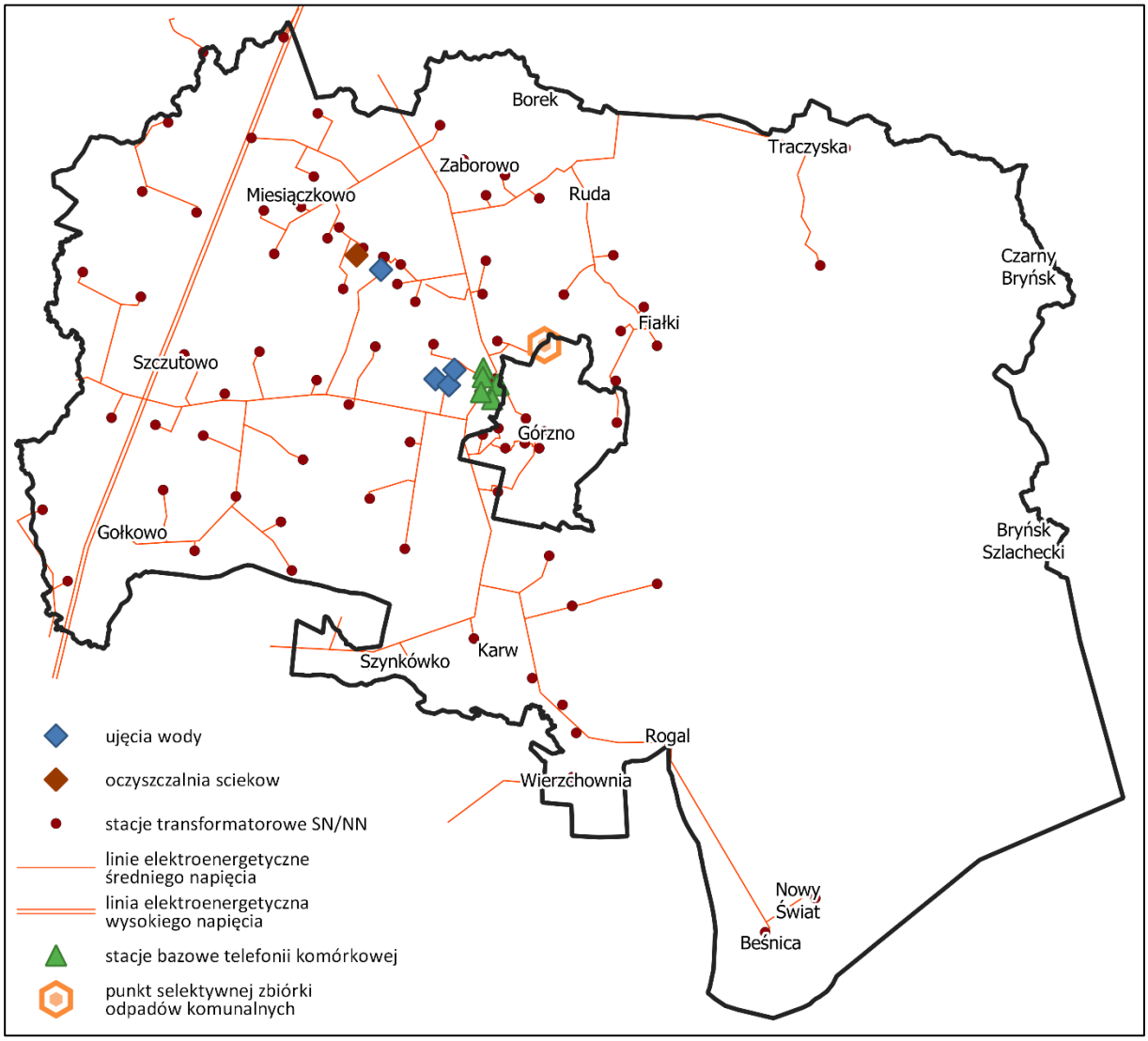

14.2.1. Sieć elektroenergetyczna i gazowa

Na sieć elektroenergetyczną gminy składają się linie najwyższych napięć, średniego i niskiego napięcia.

Główną linią elektroenergetyczną jest linia 220 kV relacji Olsztyn I – Włocławek Azoty. Choć dla gminy ma ona jedynie charakter tranzytowy (nie zaopatruje w energię elektryczną systemu gminnego), to jest ważnym elementem regionalnej sieci przesyłowej i pełni strategiczną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego regionu. Linia przecina gminę w jej zachodniej części z północy na południe na linii wsi Gołkowo – Szczutowo - Miesiączkowo

Zasilanie gminnego systemu energetycznego następuje z głównego punktu zasilania w Brodnica Podgórz poprzez napowietrzne linie średniego napięcia.

Na gminną sieć elektroenergetyczną składają się w głównej mierze linie średniego napięcia, które ze stacji transformatorowych 110/15 kV rozprowadzają energię na terenie gminy, a następnie przy pomocy stacji 15/0,4 kV zapewniają zasilenie końcowych odbiorców. Linie energetyczne występują w postaci linii napowietrznych oraz kablowych.

Stan techniczny sieci jest zadowalający. Na terenie gminy Górzno nie występuje sieć gazowa.

14.2.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Sieć wodociągowa obejmuje obszar gminy. Liczba przyłączy z roku na rok wzrasta i w 2017 r. wynosiła 959 sztuk. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej wynosi ok. 3 520 osób, co stanowi 89% ludności w gminie. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 113,4 km. Woda do sieci dostarczana jest z ujęć:

- ujęcie Górzno - Wybudowanie – posiada trzy czynne studnie,
- ujęcie Miesiączkowo – posiada jedną studnię.

W zakresie zbiorczej kanalizacji sanitarnej gmina obsługiwana jest przez oczyszczalnię ścieków w Miesiączkowie, niemniej jednak pokrycie obszaru gminy siecią kanalizacyjną jest na tyle niewielkie (ok. 40% mieszkańców), że głównym sposobem odprowadzania ścieków są rozwiązania indywidualne w zakresie zbiorników bezodpływowych oraz przydomowe oczyszczalni ścieków.

14.2.3. Sieć telekomunikacyjna

Gminny system telekomunikacji kablowej połączony jest z systemami zewnętrznymi. Mieszkańcy gminy w zakresie telekomunikacji obsługiwani są poprzez linie kablowe oraz rozwój łączności bezprzewodowej.

Na terenie gminy znajdują się także obiekty infrastruktury telekomunikacyjnej bezprzewodowej (BTS) – stacje bazowe telefonii komórkowej oraz sieci internetowej w sąsiedztwie miasta, obrębie geodezyjnym Górzno Wybudowanie. Stacje należą do operatorów: T-Mobile, Orange, POLKOMTEL, Play i Aero2.

14.2.4. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest obecnie realizowana w oparciu o przepisy odrębne, w tym Plan Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2022, przyjęty uchwałą Nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r. oraz Regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie, przyjęty Uchwałą Nr XXIV/131/2012 Rady Gminy w Górznie z dnia 28 grudnia 2012 r. (z późniejszymi zmianami). Gmina Górzno pod względem regionalizacji położona jest w Regionie 2 – Wschodnim. Obecnie odpady zwożone są do Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Niedźwiedziu (koło Wąbrzeźna).

Na terenie gminy obowiązuje Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Górzno na lata 2010-2032, przyjęty uchwałą Nr VII/39/2011 Rady Gminy Górzno z dnia 22 czerwca 2011 r.

Na terenie gminy funkcjonuje również punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych zlokalizowany przy ul. Gajowej na terenie starej oczyszczalni ścieków.

Według Planu Gospodarki Odpadami w miejscowości Szczutowo 65 znajduje się stacja demontażu pojazdów.

15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

W studium określa się, zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, ustalonych w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa. Poniższa tabela przedstawia te zadania. Wszystkie znajdują się w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa oraz w dokumentach źródłowych wskazanych w planie. Jedyną inwestycją celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, którą lokalizuje na terenie gminy Górzno plan województwa jest „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych (nadleśnictwa: Skrwilno, Włocławek, Miradz, Gołąbki, Solec Kujawski, Bydgoszcz, Dąbrowa, Zamrzenica, Trzebciny, Lutówko)", a podmiotami odpowiedzialnymi za jej realizację są Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe oraz Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych. Dokumentem źródłowym dla inwestycji jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Jak wspomniano we wcześniejszych rozdziałach na terenie gminy nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, jak i obszary, na których ryzyko powodzi jest prawdopodobne.

CZĘŚĆ II KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Studium jest dokumentem, który wyznacza kierunki polityki przestrzennej. Przedmiotowe opracowanie jest w całości dokumentem nowym (niebędącym zmianą poprzedniego), niemniej jednak z uwagi na ciągłość pewnych elementów polityki przestrzennej – zarówno tych niezależnych od władz lokalnych, wynikających np. z lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, jak i tych, co do których samorząd gminny podejmuje samodzielne decyzje – nie ulega wątpliwości, że nowa edycja studium powinna uwzględniać te elementy poprzedniej, które, nie będąc zdezaktualizowanymi, odpowiadają wymaganiom stawianym przed gminnymi studiami oraz oczekiwaniom władz gminnych. Podczas tworzenia nowej koncepcji polityki przestrzennej gminy przyjęto zatem model, w którym z jednej strony poprzednia edycja studium ubogaca nową, natomiast nowa stanowi kontynuację dotychczas obowiązującej.

Z analizy uwarunkowań wyłaniają się najważniejsze elementy polityki przestrzennej gminy:

- utrzymanie turystyczno-rolniczego charakteru gminy, z agroturystyką oraz rolnictwem ekstensywnym,
- poprawa stanu i rozwój systemów komunikacji kołowej, w tym w szczególności dróg gminnych,
- zdecydowany rozwój sieci infrastruktury technicznej, ze szczególnym naciskiem na sieć kanalizacyjną,
- adaptacja istniejącej zabudowy lub dla której zostało wydane ostateczne pozwolenie na budowę, a która jest niezgodna z ustaleniami studium dla danego kierunku,
- zakaz realizacji obiektów związanych z produkcją rolną w granicach administracyjnych miasta,
- wyznaczenie nowych terenów aktywności gospodarczej, które wzmocnią atrakcyjność inwestycyjną gminy,
- racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Jak wskazano w uwarunkowaniach zagospodarowania przestrzennego, niewielki odsetek pokrycia terenu planami miejscowymi umożliwia lokalizowanie form zagospodarowania niekorzystnie dla siebie oddziaływujących (połączenia: produkcja rolna-mieszkanie; przemysł-mieszkanie. Ponadto brak planów sprawia, że ostateczna forma zagospodarowania terenu jest nieprzewidywalna. Dla jednej działki można pozyskać kilka decyzji o warunkach zabudowy, dla przeznaczeń wręcz sprzecznych, do tego procedura ta wykonywana jest w oderwaniu od polityki przestrzennej określonej w studium. Pokrycie planami jak największej ilości terenów wydaje się więc równie ważnym postulatem dla polityki przestrzennej gminy.

Niniejsze Studium ma stanowić ramy dla realizacji powyższych postulatów. Szczegółowe rozwiązania powinny pojawić się w obowiązujących i sporządzanych w przyszłości miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Opracowany bilans terenów wskazuje, co opisano w części dotyczącej uwarunkowań, że niezbędnym powinno być wyznaczenie nowych – w stosunku do wyznaczonych w dotychczas obowiązującej edycji studium - terenów pod funkcje: mieszkaniową, usługową, produkcyjno-usługową i rekreacyjną – w

nieprzekraczalnych ilościach podanych w bilansie terenów. Przystępując do wyznaczenia nowych terenów należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że dotychczasowa edycja studium zakładała mieszany podział kierunków zagospodarowania, który polegał na łączeniu ze sobą różnych funkcji zabudowy w ramach jednego kierunku: mieszkaniowej z usługową, usługowej z przemysłową, rekreacyjnej z usługową itp. Powoduje to problem metodologiczny polegający na braku możliwości konkretnego wyodrębnienia poszczególnych funkcji zabudowy z danego kierunku. Obecne studium zachowuje zasadniczy podział kierunków, zmieniając (upraszczając) jedynie ich oznaczenia.

Poniższe zestawienie przedstawia końcowy bilans funkcji wraz z porównaniem do ustaleń dotychczas obowiązującego studium.

Tabela 30 Zestawienie powierzchni funkcji zabudowy

Funkcja	Dotychczas obowiązujące studium [ha]	Aktualne studium [ha]	Saldo [ha]	Możliwość zwiększenia wynikająca z przeprowadzonego bilansu [ha]
mieszkaniowa	230,99	274,83	43,84	52,00
usługowa	593,55	268,18	-325,37	44,17
rekreacyjna	498,83	36,53	-462,31	-0,52
produkcyjno-usługowa	14,70	48,57	33,87	69,38
produkcji rolnej	0,00	19,14	19,14	0

Jak wynika z powyższego zarówno dla funkcji mieszkaniowej, jak i produkcyjno-usługowej, wyznaczone zostały nowe kierunki o powierzchniach mniejszych niż dopuszczał to przeprowadzony bilans.

Funkcja produkcji rolnej, choć z przeprowadzonego bilansu wynikało, że nie należy dla niej wyznaczać nowych terenów, jednak zwiększyła swoją powierzchnię. Nie wynika to jednak z faktycznego zwiększenia kierunku dopuszczającego produkcję rolną, ale z wyodrębnienia w studium już istniejącego zakładu przetwórstwa (spółdzielni produkcyjnej) rolno-spożywczego, który w poprzednio obowiązującym studium nie został ujęty. Kierunek dotyczący produkcji rolnej (RU) nie wprowadza zatem nowych terenów.

Funkcje usługowa i rekreacyjna w nowej edycji studium zostały zmniejszone. Nie jest to jednak uszczuplenie ich powierzchni. Sytuacja ta wynika z faktu, że poprzedniej edycji studium funkcja rekreacyjna była związana właśnie z usługami. Jak wskazano w części dotyczącej uwarunkowań rozwoju gminy, blisko dwudziestoletni okres obowiązywania poprzedniej edycji studium wykazał, że istnienie tych terenów w niektórych miejscach gminy nie ma racji bytu, a sami inwestorzy (właściciele działek) zainwestowali je w odmienny sposób (bardzo często w formie zabudowy zagrodowej). Usunięcie części tych terenów podyktowane było zatem racjonalizacją wykorzystania przestrzeni.

Ogólne zasady zagospodarowania terenów w kontekście utrzymania ładu przestrzennego

Zdefiniowane w Studium kierunki zmian w strukturze przestrzennej określono w formie poszczególnych terenów rozwoju wielofunkcyjnej zabudowy. Wielofunkcyjność należy w tym przypadku rozumieć jako możliwość wspólnego występowania wielu funkcji na jednym terenie, bez

wskazywania funkcji dominującej. Wynika to przede wszystkim z faktu przemieszania się zabudowy spowodowanego brakiem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Szczegółowe regulacje w zakresie przenikania się funkcji stanowione będą na poziomie prawa miejscowego. Należy również podkreślić, że Studium wyznacza kierunki zagospodarowania, a nie przeznaczenia poszczególnych działek.

Obowiązuje dostosowanie formy nowych bądź rozbudowywanych lub nadbudowywanych obiektów do charakteru zabudowy zlokalizowanej z najbliższym sąsiedztwie, w szczególności na obszarach występowania obiektów zabytkowych.

Ustalone wartości parametrów i wskaźników urbanistycznych stanowią wytyczne dla terenów, na których realizowana będzie zabudowa dopuszczona w ramach danego kierunku z wyjątkiem terenów przeznaczanych w planie pod komunikację i infrastrukturę techniczną. Podane minimalne i maksymalne wartości parametrów mogą być zwiększone lub zmniejszone w przypadku:

- lokalizacji inwestycji celu publicznego – do parametrów niezbędnych dla realizacji danej inwestycji,
- realizacji dominant wysokościowych określanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, np. wież kościołów, wież widokowych itp.,
- konieczności ustalenia wyższej maksymalnej wysokości zabudowy dla obiektów na terenach oznaczonych symbolem PU, wynikającej ze stosowanych technologii zakładowych, lecz nie wyżej niż 40 m,

Ustala się ogólne zasady określania linii zabudowy:

- w zabudowie mieszkaniowej, co do zasady w odległości 6,0 m od linii rozgraniczającej drogę, z której działki budowlane mają dojazd przy czym plan może przewidywać mniejszą odległość w poszczególnych przypadkach,
- w zabudowie produkcyjnej, co do zasady w odległości 6,0 m od linii rozgraniczającej drogę, z której działki budowlane mają dojazd,
- w każdej zabudowie w odległości od terenów leśnych przewidzianej przepisami odrębnymi,
- od dróg powiatowych – zgodnie z przepisami odrębnymi.

Jednocześnie, w granicach dopuszczonych przez obowiązujące na danym terenie przepisy odrębne, na wszystkich terenach w granicach opracowania Studium, dopuszcza się realizację terenów zieleni (nieurządzonej, urządzonej, izolacyjnej), sportu i rekreacji (parki, boiska, place zabaw, plaże itd.), terenów dróg i parkingów, oraz miejsc pamięci i kultu, które stanowią niezbędne dla zachowania ładu przestrzennego uzupełnienie dla zagospodarowanych lub przeznaczonych do zagospodarowania terenów poszczególnych osad i miejscowości.

W granicach wszystkich kierunków zagospodarowania położonych na obszarze Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego, obowiązuje zakaz budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej. W granicach wszystkich kierunków zagospodarowania położonych na Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy obowiązuje zakaz budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu

wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, wraz z odstępstwami od zakazu zawartymi w przepisach odrębnych.

1.1. Tereny rozwoju zabudowy o funkcji zagrodowej oraz mieszkalno-usługowej, oznaczone symbolem MR/MU

Tereny te stanowią zdecydowaną większość wyznaczonych przez studium kierunków zagospodarowania poza granicami miasta.

Kierunkiem tym oznaczono obszary, na których co prawda obecnie jeszcze dominuje rozwój zabudowy zagrodowej, jednak wmieszana jest między nimi zabudowa mieszkaniowa oraz usługowa w sposób uniemożliwiający jej wyodrębnienie jako osobnego kierunku zagospodarowania. Kierunek nie wskazuje na przyszłość dominacji któregokolwiek rodzaju zabudowy, ze względu na to, że równocześnie wiele gospodarstw domowych wciąż związanych jest z produkcją rolną na niewielką skalę i wiele gospodarstw domowych lokalizuje się w domach typowo jednorodzinnych. Jest to zabudowa wsi i jako taka, w sposób naturalny tworzy mieszaninę tych dwóch form zabudowy uzupełnioną o usługi. Sposób konstrukcji dopuszczonych w ramach tego kierunku form zagospodarowania pozwala również samorządowi na pewną elastyczność w planowaniu przestrzeni oraz nie dezaktualizuje dokumentu studium, zwłaszcza w sytuacji, gdy główną formą lokalizacji zabudowy w gminie są decyzje o warunkach zabudowy.

W odniesieniu do zasad zagospodarowania funkcji mieszkalno-usługowych studium wskazuje, że zabudowa mieszkaniowa i usługowa mogą stanowić indywidualne formy, bądź łączone ze sobą. Oznacza to możliwość przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową, mieszkaniową z usługami, usługową oraz związaną z niezbędną dla tych terenów infrastrukturą. W ramach kierunku dopuszcza się również formy zagospodarowania uzupełniające i wzbogacające główne funkcje, jak: tereny zieleni, rekreacji, sportu.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 12 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 40%,
- intensywność zabudowy od 0,01 do 1,2, w odniesieniu do działek budowlanych, których intensywność w momencie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przekracza ustalone wartości, dopuszcza się zachowanie jej w planach miejscowych na dotychczasowym poziomie, z możliwością zwiększenia o 20%,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 30%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego,
- maksymalna obsada pojedynczego budynku inwentarskiego 20 DJP.

1.2. Tereny rozwoju zabudowy mieszkalno-usługowej i rekreacji indywidualnej, oznaczone symbolem MU/ML

Tereny wyznaczono zgodnie z dotychczasową polityką przestrzenną wyrażoną w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Są to tereny położone przy drodze z Górzna do Zaborowa. Niemal w całości są terenami niezabudowanymi.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy usługowej ustala się na nie więcej niż 12 m, wysokość pozostałej zabudowy nie więcej niż 9 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 30%,
- intensywność zabudowy od 0,01 do 1,2,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 40%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.3. Tereny rozwoju zabudowy śródmiejskiej, oznaczone symbolem MUS

Tereny te zostały wyznaczone w granicach historycznego centrum miasta Górzna. Obejmują mieszkalno-usługową, zwartą zabudowę, często położoną w pierzejach ulic, a także centrum miasta z jego głównymi usługami oraz parkiem przed urzędem miejskim.

W odniesieniu do zasad zagospodarowania funkcji studium wskazuje, że zabudowa mieszkaniowa i usługowa mogą stanowić indywidualne formy, bądź łączone ze sobą. Oznacza to możliwość przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową, mieszkaniową z usługami, usługową oraz związaną z niezbędną dla tych terenów infrastrukturą. W ramach kierunku dopuszcza się również formy zagospodarowania uzupełniające i wzbogacające główne funkcje, jak tereny zieleni związane z wypoczynkiem i estetyką miasta.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 12 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 80%,
- intensywność zabudowy od 0,2 do 3,2, w odniesieniu do działek budowlanych, których intensywność w momencie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przekracza ustalone wartości, dopuszcza się zachowanie jej w planach miejscowych na dotychczasowym poziomie, z możliwością zwiększenia o 20%,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 10%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.4. Tereny rozwoju zabudowy mieszkalno-usługowej, oznaczone symbolem MU

Tereny te zostały wyznaczone w granicach miasta jako okalające i uzupełniające funkcje jego centrum, a także na terenach bezpośrednio przyległych do miasta. Obejmują zabudowę mieszkalno-usługową, gdzie mieszkalnictwo jest funkcją dominującą. Budynki zlokalizowane są zarówno w pierzejach, jak i w luźniejszej zabudowie. Kierunek obejmuje również rezerwę pod nowe tereny.

W odniesieniu do zasad zagospodarowania funkcji studium wskazuje, że zabudowa mieszkaniowa i usługowa mogą stanowić zarówno indywidualne, jak również mieszane formy. Studium dopuszcza łączenia funkcji w ramach jednego budynku. W ramach kierunku dopuszcza się również formy zagospodarowania uzupełniające i wzbogacające główne funkcje, jak tereny zieleni związane z wypoczynkiem i estetyką osiedli, place zabaw itp.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 9 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 30%,
- intensywność zabudowy od 0,2 do 0,9, w odniesieniu do działek budowlanych, których intensywność w momencie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przekracza ustalone wartości, dopuszcza się zachowanie jej w planach miejscowych na dotychczasowym poziomie, z możliwością zwiększenia o 20%,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 40%, w odniesieniu do działek budowlanych, których udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w momencie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przekracza ustalone wartości, dopuszcza się zachowanie jej w planach miejscowych na dotychczasowym poziomie, z możliwością zmniejszenia o 20%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.5. Tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej, oznaczone symbolem M

Tereny te zostały wyznaczone w granicach miasta, poza obszarami zwartymi i związanymi z usługami, gdzie mieszkalnictwo jest funkcją dominującą. Kierunek obejmuje istniejąca zabudowę oraz rezerwę pod osiedla mieszkaniowe. Budynki zlokalizowane są w formie wolnostojącej lub z wbudowanymi w bryłę garażami.

W ramach kierunku dopuszcza się również formy zagospodarowania uzupełniające i wzbogacające główne funkcje, jak tereny zieleni związane z wypoczynkiem i estetyką osiedli, place zabaw itp.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 9 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 30%,
- intensywność zabudowy od 0,2 do 0,9, w odniesieniu do działek budowlanych, których intensywność w momencie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

przekracza ustalone wartości, dopuszcza się zachowanie jej w planach miejscowych na dotychczasowym poziomie, z możliwością zwiększenia o 20%,

- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 40%, w odniesieniu do działek budowlanych, których udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w momencie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przekracza ustalone wartości, dopuszcza się zachowanie jej w planach miejscowych na dotychczasowym poziomie, z możliwością zmniejszenia o 20%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.6. Tereny rozwoju usług publicznych, oznaczone symbolem UP

Kierunek obejmuje teren Zespołu Szkół w Górznie. W ramach kierunku dopuszcza się usługi związane z oświatą i innymi funkcjami publicznymi, jak również boiska sportowe, place zabaw i inne formy zagospodarowania uzupełniające i wzbogacające główne funkcje. Adaptuje się istniejącą funkcję mieszkaniową.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 25 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 50%,
- intensywność zabudowy od 0,2 do 2,5,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 30%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.7. Tereny rozwoju zabudowy usług turystyki i rekreacji, oznaczone symbolem UTR

Tereny te zostały wyznaczone w granicach miasta, wykorzystujące potencjał turystyczny górznieńskich jezior. Kierunek obejmuje istniejącą zabudowę oraz rezerwę pod obiekty turystyczne i agroturystyczne, hotele, motele, punkty gastronomiczne, budynki rekreacji indywidualnej, obiekty służące realizacji form sportu, rekreacji i wypoczynku na wolnym powietrzu, w tym m.in. ścieżki piesze i rowerowe, boiska, pola golfowe, place zabaw, parki, zieleńce, zewnętrzne siłownie, wiaty itp.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 20 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 40%,
- intensywność zabudowy od 0,2 do 2,4,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 40%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.8. Tereny zieleni, oznaczone symbolem ZP

Kierunek obejmuje zieleń niestanowiącą terenów leśnych. Na obszarach oznaczonych kierunkiem dopuszcza się, z zachowaniem przepisów odrębnych, realizację wszelkich form sportu, rekreacji i wypoczynku na wolnym powietrzu, w tym m.in. ścieżki piesze i rowerowe, boiska, pola golfowe, place zabaw, parki, zieleńce, zewnętrzne siłownie, plaże z sanitariatami, wiaty itp.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 5 m.

1.9. Tereny lasów, oznaczone symbolem ZL

Kierunek obejmuje lasy i grunty leśne. Na obszarach oznaczonych kierunkiem w zakresie możliwości realizacji zabudowy obowiązują przepisy odrębne. W zakresie parametrów zabudowy ustala się maksymalną wysokość zabudowy na nie więcej niż 12 m.

1.10. Tereny wód, oznaczone symbolem W

Kierunek obejmuje wody powierzchniowe. Na obszarach oznaczonych kierunkiem zakazuje się budowy budynków, dopuszcza się budowę obiektów służących rekreacji wodnej tj. pomosty, pirsy, plaże itp.

1.11. Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, oznaczone symbolem RU

Kierunek obejmuje tereny istniejącej zabudowy rolniczej spółdzielni produkcyjnej.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy nie więcej niż 10 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 50%,
- intensywność zabudowy od 0,2 do 1,5,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 30%,
- maksymalna obsada pojedynczego budynku inwentarskiego poniżej 100 DJP,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.12. Tereny rolne, oznaczone symbolem R

Kierunek obejmuje pozostałe tereny, nie oznaczone innym kierunkiem. Obowiązują zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, opisane w rozdziale 8.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość budynków inwentarskich nie więcej niż 7 m, wysokość budowli rolniczych nie więcej niż 20 m, wysokość pozostałej zabudowy nie więcej niż 9 m,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 60% na terenach przeznaczanych w planach miejscowych na cele zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych, 95% na terenach przeznaczanych w planach miejscowych na cele rolnicze,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego.

1.13. Tereny rozwoju zabudowy produkcyjno-usługowej, oznaczone symbolem PU

Tereny te pokrywają się z obszarami określonymi w dotychczasowej polityce przestrzennej jako tereny istniejących zakładów oraz stanowią nowe wyznaczone obszary. Czynnikami decydującymi o lokalizacji nowych obszarów były bliskość miasta, ważniejszej drogi publicznej i możliwość wyznaczenia zwartego obszaru o dużej powierzchni.

Podstawowym kierunkiem zagospodarowania tych obszarów jest dalszy rozwój zabudowy związanej z szeroko pojętą wytwórczością, składowaniem i usługami takimi, jak: spedycja, magazynowanie, zakłady naprawcze, handel hurtowy i detaliczny. Z terenów tych wyklucza się uciążliwą, rolniczą produkcję zwierzęcą oraz powierzchniową eksploatację złóż.

Dla zagospodarowanych terenów przedmiotowy kierunek określa konieczność zachowania i dalszego rozwoju wskazanych wyżej form zagospodarowania przestrzennego. Dla terenów obecnie niezagospodarowanych wyznacza rezerwy pod ich rozwój.

W zakresie minimalnych i maksymalnych parametrów i wskaźników urbanistycznych dla przedmiotowych terenów, ustala się wytyczne dla zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- wysokość zabudowy ustala się na nie więcej niż 20 m,
- powierzchnia zabudowy w stosunku powierzchni działki nie może przekroczyć 50%,
- intensywność zabudowy od 0,01 do 2,
- minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej 10%,
- pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego, przy uwzględnieniu zasad określonych w obowiązujących planach miejscowych.

1.14. Tereny cmentarza, oznaczone symbolem ZC

Na terenach należy kontynuować istniejącą funkcję. W ramach kierunku zakazuje się zabudowy kubaturowej z wyjątkiem kaplic przedpogrzebowych o wysokości do 7 m.

1.15. Tereny infrastruktury komunalnej i usług komunalnych, oznaczone symbolem IK

Na terenach oznaczonych przedmiotowym kierunkiem studium dopuszcza realizację infrastruktury oraz wszelkich usług związanych z realizacją zadań własnych gminy, w tym w szczególności infrastruktury komunalnej. Maksymalna wysokość zabudowy 10 m.

2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

Na terenie gminy znajdują się obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody, opisane w dziale Uwarunkowania, na których obowiązują właściwe przepisy odrębne, których nakaz zachowania jest niezależny od ustaleń studium. Studium ustala zatem, że niezależnie od określonego na rysunku studium kierunku zagospodarowania na terenach objętych formami ochrony przyrody obowiązują przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz właściwe przepisy wykonawcze, regulujące zasady zagospodarowania, w tym zakazy i nakazy, a także dopuszczające stosowne odstępstwa od ich stosowania:

Tabela 31 Formy ochrony przyrody wraz z aktami prawnymi regulującymi zasady ochrony przyrody na ich obszarach

Forma ochrony przyrody	Akt prawny
Rezerwat Szumny Zdrój im. Kazimierza Sulisławskiego	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 lipca 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1958 r. Nr 65, poz. 383 z późn. zm.) Zarządzenie Nr 0210/11/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2012 r. poz. 1788)
Rezerwat Ostrowy nad Brynicą	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 lipca 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1962 r. Nr 68, poz. 316) Zarządzenie Nr 0210/20/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Ostrowy nad Brynicą" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2012 r. poz. 1786)
Rezerwat Czarny Bryńsk	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 26 kwietnia 1963 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1963 r. Nr 43, poz. 215) Zarządzenie nr 0210/12/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Czarny Bryńsk” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. poz. 2247)
Rezerwat Jar Brynicy	Rozporządzenie nr 278/01 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 października 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2001 r. Nr 80, poz. 1576) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 14 grudnia 2017 r. w sprawie rezerwatu "Jar Brynicy" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2017 r. poz. 5367)
Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy	Rozporządzenie nr 15 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj.Kuj.-Pom. Nr 83, poz. 1556)
Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy	Uchwała Nr XXXVIII/656/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie Obszaru

	Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy (Dz. Urz. Woj.Kuj.-Pom. poz. 4982)
13 pomników przyrody	Właściwe akty prawne znajdują się w tabeli nr 27
32 użytki ekologiczne	Właściwe akty prawne znajdują się w tabeli nr 28
Obszar Natura 2000 Ostoja Lidzbarska (PLH280012)	Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG

Ponadto na rysunku studium wskazano obszary w promieniu 100 m od jeziora Górzeńskiego, jeziora Młyńskiego, jeziora Wierzchownia oraz rzeki Górzanki, na których – z uwagi na przepisy dotyczące ochrony przyrody – obowiązują szczególne zasady zagospodarowania wynikające z przepisów odrębnych. Szczególne zasady, o których mowa, obowiązują od linii brzegów wszystkich rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych zlokalizowanych w obrębie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy, a które nie zostały wskazane na rysunku studium ze względu na skalę mapy.

Dodatkowo w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu studium ustala następujące zasady:

- systemy grzewcze nowej zabudowy winny być w miarę możliwości i dostępności sieci oparte na źródłach innych niż węgiel i koks, w szczególności na paliwach ekologicznych,
- w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy dopuszczać ogrzewanie oraz zaopatrzenie w energię elektryczną budynków z odnawialnych źródeł energii w formie mikroinstalacji w rozumieniu przepisów odrębnych,
- w celu urozmaicenia krajobrazu rolniczego gminy należy w zagospodarowaniu zachowywać istniejące zadrzewienia śródpolne, małe kompleksy leśne, miedze, oczka wodne oraz te naturalne elementy danego fragmentu krajobrazu, które wyróżniają go od pozostałych,
- należy zachować naturalne zbiorowiska roślinne wzdłuż cieków wodnych oraz ograniczyć ich wykorzystanie rekreacyjne,
- doliny rzeczne i obniżenia terenu powinny przede wszystkim pełnić funkcje przyrodnicze (korytarzy ekologicznych) przy towarzyszącej im funkcji ekstensywnego i ekologicznego rolnictwa,
- tereny podmokłe należy zachować w stanie dotychczasowym,
- tereny planowanych dolesień nie mogą powodować zmian warunków siedliskowych terenów podmokłych lub innych cennych siedlisk,
- przy zalesianiu terenów rolniczych oraz scalaniu gruntów należy mieć na uwadze zachowanie funkcjonowanie lokalnych ekosystemów, tak aby gospodarcze zalesienia nie pogarszały różnorodności biologicznej terenu a scalanie gruntów likwidowało w całości miedz i zadrzewień śródpolnych,
- kształtowanie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie parametrów zabudowy w sposób harmonizujący nową zabudowę z krajobrazem kulturowym gminy,
- przebudowa elementów systemów melioracyjnych, wynikająca z inwestowania na terenach zmeliorowanych, nie może powodować niekorzystnych zmian stosunków gruntowo - wodnych, zwłaszcza na terenach tworzących system przyrodniczy gminy,
- przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy lokalizować poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową oraz poza ustalonymi strefami ochrony sanitarnej

ujęć wód; ograniczenie to nie dotyczy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz innych urządzeń i obiektów, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tych terenów,
- zakaz rolniczego wykorzystania ścieków w strefach ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych,
- gleby należy użytkować w sposób odpowiedni do ich klas bonitacyjnych.

3. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Celem proponowanej w Studium polityki przestrzennej jest zachowanie wartości dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym również dziedzictwa archeologicznego. Podejmowane działania dotyczyć będą w szczególności historycznych założeń przestrzennych; zespołów budowlanych i pojedynczych obiektów; zieleni komponowanej; miejsc upamiętniających wydarzenia historyczne; kapliczek, figur i krzyży przydrożnych. Wartości podlegające ochronie odnoszą się do ich walorów historycznych, architektonicznych i ekspozycyjnych.

Wytyczne do ochrony wartości kulturowych gminy

Generalnymi zasadami ochrony wartości zabytkowych, którym należy podporządkować kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w obszarach dziedzictwa kulturowego, w odniesieniu do poszczególnych jego komponentów, są:

<u>Zabytkowe budynki:</u>

- zachowanie i konserwacja zabytkowej substancji,
- zachowanie zabytkowego układu i kompozycji przestrzennej zespołów zabudowy,
- zachowanie zabytkowej artykulacji wystroju elewacji oraz otworów okiennych,
- zachowanie wartościowej stolarki okiennej i drzwiowej,
- podporządkowanie wymogom konserwatorskim dopuszczalnych przekształceń zabytkowej zabudowy i zagospodarowania terenu.

<u>Układ urbanistyczny miasta Górzno:</u>

- wykluczenie lokalizowania nowych budynków dysharmonizujących z historycznym sąsiedztwem i przesłaniających obiekty zabytkowe,
- zachowanie zasadniczych elementów rozplanowania zespołów osadniczych tj.: ulic, podziałów parcelacyjnych oraz linii zabudowy,
- podporządkowanie wymogom konserwatorskim dopuszczalnych przekształceń zabytkowej zabudowy i zagospodarowania terenu.

<u>Zabytkowe parki:</u>

- zachowanie i uczytelnienie historycznej kompozycji parkowej,
- ochrona i pielęgnacja wartościowego starodrzewu,
- zakaz zmiany funkcji na niezwiązaną z zielenią,
- rekreacyjna, historyczna (również naukowa) i środowiskowa funkcja parków, w tym tworzenie zorganizowanych systemów zieleni w jednostkach osadniczych.

Zabytkowe aleje:

- zachowanie i pielęgnacja drzewostanu.

Zabytkowe cmentarze, przydrożna mała architektura:

- zachowanie układu mogił i kwater, konserwacji nagrobków, pielęgnacji starodrzewu,
- zachowanie przydrożnych krzyży i kapliczek.

Zabytki archeologiczne:

- uwzględnianie wymogów ochrony archeologicznej,
- zachowanie własnej formy terenowej w przypadku zabytków, które taką formę prezentują.

Obiekty i obszary znajdujące się w rejestrze i ewidencji zabytków, będące charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy, należy przewidzieć do trwałej adaptacji, z zachowaniem tradycyjnych dla miejsca form i faktur. Adaptacja winna odbywać się na zasadach zapewniających zachowanie istotnych dla miejscowej tradycji form architektonicznych, proporcji, detalu, materiałów i faktur wypraw zewnętrznych.

W stosunku do obszarów i obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków wszelkie działania inwestycyjne (zwłaszcza w przypadku prowadzenia prac remontowo-konserwatorskich, restauratorskich przy zabytku oraz jego otoczenia, dokonywania podziału nieruchomości, wycinki drzew, zmiany przeznaczenia obiektu, a także umieszczania na nim urządzeń technicznych, tablic, reklam, nośników informacji wizualnej) powinny być prowadzone zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz prawa budowlanego.

4. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

4.1. Komunikacja

Gmina posiada możliwości kształtowania układu drogowego jednie w zakresie dróg o kategorii gminnej. Inwestycje w zakresie dróg powiatowych nie należą do jej kompetencji. W odniesieniu do dróg powiatowych i gminnych studium jako główny kierunek ustala stałe, bieżące utrzymanie istniejących dróg wraz z doraźnymi remontami i modernizacjami, a także dostosowywaniem ich do zmieniającego się układu drogowego.

Określa się następujące kierunki rozwoju systemów komunikacji gminy:

- uwzględnienie w zapisach planów miejscowych ponadlokalnych inwestycji celu publicznego związanych z układem komunikacyjnym, poprzez zabezpieczenie terenów dla ich realizacji oraz uwzględnienie wymagań dla terenów sąsiadujących z tymi inwestycjami (np. w zakresie zgodnej z przepisami odległości zabudowy);
- dostosowanie w planach miejscowych klas technicznych dróg gminnych do możliwości technicznych ich realizacji wynikających z istniejącego zagospodarowania terenu;
- adaptacja i modernizacja istniejących dróg gminnych oraz budowa nowych dróg gminnych komunikujących tereny przeznaczone pod zabudowę.

Ważnym aspektem prac związanych z gminnym układem sieci drogowej winna być analiza parametrów dróg w kontekście nadania im kategorii dróg publicznych, jak również analiza przebiegu gminnych dróg publicznych w zakresie terenów niebędących własnością gminy.

Określa się minimalne wskaźniki miejsc parkingowych jako wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Tabela 32 Minimalne wskaźniki miejsc parkingowych

Rodzaj zabudowy	**Jednostka odniesienia**	**Minimalna liczba miejsc do parkowania**
budynki mieszkalne wielorodzinne	1 lokal mieszkalny	1
budynki mieszkalne jednorodzinne	1 lokal mieszkalny	1
obiekty usługowe z wyjątkiem obiektów handlowych	50 m^2 pow. biurowej	2
obiekty handlowe	100 m^2 pow. sprzedaży	2, nie mniej niż 2 miejsca
obiekty użyteczności publicznej	100 m^2 pow. użytkowej	1, nie mniej niż 1miejsce
składy, magazyny	1 stanowisko pracy	0,5, nie mniej niż 2 miejsca
zakłady produkcyjne, przemysłowe	100 stanowisk pracy	10, nie mniej niż 5miejsc
obiekty oświaty	1 sala lekcyjna	0,5
obiekty gastronomiczne	100 miejsc	10, nie mniej niż 5miejsc
obiekty usług turystycznych	1 miejsce noclegowe	1
Budynki rekreacji indywidualnej	1 budynek	1
kościoły	100 miejsc siedzących	5, nie mniej niż 10 miejsc
budynki inwentarskie	1 budynek	2

4.2. Elektroenergetyka

Realizacja sieci elektroenergetycznych pozostaje poza gestią gminy, zaś przedsiębiorstwa energetyczne planują na terenie gminy rozwój swoich sieci zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem związanym z nową zabudową.

W ramach prowadzonej polityki przestrzennej gmina powinna zabezpieczyć tereny pod istniejącymi i projektowanymi sieciami. W szczególności poprzez ustalenie szczególnych warunków

zagospodarowaniu terenów pod liniami oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym zakazu zabudowy – w tzw. pasach technologicznych.

Dla linii najwyższych napięć należy ustalić:

- zakaz budowy obiektów budowlanych z pomieszczeniami przeznaczonymi na stały pobyt ludzi,
- zakaz lokalizowania budowli, z wyłączeniem sieci, przyłączy oraz urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej,
- zakaz lokalizowania miejsc postojowych,
- zakaz tworzenia hałd i nasypów,
- zakaz nasadzeń i utrzymywania zieleni wysokiej.

Dla linii najwyższych napięć należy zarezerwować pasy technologiczne o szerokości wynikającej z obowiązujących w tym zakresie przepisów odrębnych oraz norm.

Zagospodarowanie pasa technologicznego linii wysokiego napięcia oraz średniego napięcia, zgodnie z przepisami odrębnymi. Przy zastosowaniu szczególnych rozwiązań technicznych możliwe jest zmniejszenie szerokości pasa technologicznego. Jego faktyczna szerokość powinna być określona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W obszarze pasa technologicznego projektowanych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy ustalić ograniczenia w lokalizowaniu zabudowy zgodne z wymaganiami realizowanej inwestycji.

Lokalna sieć elektroenergetyczna (średniego i niskiego napięcia) podlega stałej modernizacji realizowanej przez operatorów sieci. Z uwagi na niewielkie pokrycie planistyczne gminy oraz lokalizowanie nowej zabudowy w oparciu o decyzje administracyjne, trudno jest wskazać konkretne kierunki rozwoju sieci. Sieć energetyczna jest bowiem rozbudowywana w te miejsca, gdzie pojawia się na nią zapotrzebowanie, bez ustalonego wcześniej planu rozwoju.

W ramach prac koncepcyjnych rozważany jest przebieg na terenie gminy linii elektroenergetycznej najwyższego napięcia 2x400 kV relacji Płock – Olsztyn Mątki. Linia ta jednak nie figuruje w żadnych strategicznych dokumentach inwestycyjnych, nie posiada również ustalonego przebiegu (jest prawdopodobne, że ominie województwo kujawsko – pomorskie), zatem studium nie dokonuje jej lokalizacji na terenie gminy.

4.3. Wodociągi i kanalizacja sanitarna

Sieci wodociągowe i kanalizacyjne należy rozwijać w dalszym ciągu, zwiększając ich dostępność na nowych terenach inwestycyjnych wyznaczonych w kierunkach studium. Na obszarze gminy nie wyznaczono aglomeracji związanej z odprowadzaniem ścieków. Z uwagi na duże rozproszenie zabudowy trudno jest uzyskać odpowiednie wartości RLM kwalifikujące do objęcia granicami aglomeracji. Mimo wszystko należy jednak w dalszym ciągu rozbudowywać infrastrukturę techniczną gminy. Na terenach, na których brak jest sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, należy dopuścić stosowanie rozwiązań indywidualnych, zgodnie z przepisami odrębnymi.

4.4. Gazownictwo

Należy rozwijać rozdzielczą sieć gazową. Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w gaz jest zapewnienie możliwości dostaw gazu ziemnego do wszystkich wsi gminy. Dostęp do sieci gazowej może mieć znaczenie dla lokalizowania niektórych gałęzi przemysłu. Ma to ogromne znaczenie dla nowo wyznaczanych w studium terenów zabudowy produkcyjno-usługowych.

5. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym

Studium wskazuje inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym do realizacji na terenie gminy Górzno, które ujęte są w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, a omówione zostały w części dotyczącej uwarunkowań wynikających z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Poszczególne grupy inwestycji celu publicznego zostały omówione niżej.

Wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji

Do inwestycji zaliczyć należy modernizacje i przebudowy gminnych dróg publicznych do parametrów wynikających z ich klas technicznych. Wiąże się to z wydzieleniem oraz wykupem gruntów pod te inwestycje. Grunty te należy zarezerwować w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Studium dopuszcza przy drogach lokalizowanie obiektów i urządzeń transportu publicznego na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

W zakresie dróg rowerowych studium nie wskazuje nowych terenów pod te inwestycje dopuszczając je na terenie całej gminy. Studium wskazuje, że winny one przebiegać w szczególności przez zwarte tereny leśne oraz obszary objęte ochroną przyrody.

Wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie

Na terenie gminy Górzno nie są planowane nowe inwestycje kolejowe, które wymagałyby rezerwacji terenu w studium i planach miejscowych.

Wydzielanie gruntów pod lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść, oraz budowa i eksploatacja tych lotnisk i urządzeń

Na terenie gminy Górzno nie są planowane nowe inwestycje w zakresie lotnisk i obiektów z nimi związanych

Budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń

Istniejące obiekty infrastruktury przesyłowej opisane zostały w części dotyczącej uwarunkowań, w rozdziale Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej. Co prawda istnieje potrzeba rozbudowy sieci gazowej, niemniej jednak brak jest w chwili sporządzania dokumentu koncepcji rozwoju tej sieci, wobec czego studium nie wskazuje konkretnych terenów pod jej lokalizacje, dopuszczając ją na terenie całej gminy, z zachowaniem przepisów odrębnych.

Budowa i utrzymywanie sieci transportowej dwutlenku węgla

Studium nie przewiduje inwestycji w tym zakresie.

Budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania

Studium nie przewiduje lokalizacji nowych ujęć wody ze stacjami uzdatniania, jak również gminnych oczyszczalni ścieków, stanowiących inwestycje celu publicznego. Studium dopuszcza budowę, przebudowę oraz rozbudowę sieci wodociągowych i kanalizacyjnych a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych sieci na terenie całej gminy.

Budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego

Studium dopuszcza budowę, przebudowę oraz rozbudowę urządzeń melioracji wodnych i obiektów służących ochronie środowiska na terenie całej gminy, w pozostałym zakresie studium nie przewiduje nowych inwestycji celu publicznego.

Opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Za obiekty i obszary przeznaczone na przedmiotowy cel publiczny studium wskazuje obszary i obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków, które są opisane w rozdziale dotyczącym stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, w związku z powyższym za obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego związane z opieką nad zabytkami należy rozumieć obszary, na których położone są te zabytki.

Ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego

Studium nie przewiduje inwestycji w tym zakresie.

Budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych

Studium nie przewiduje inwestycji w tym zakresie, niemniej jednak wskazuje na konieczność utrzymywania (rozumianego również jako modernizowanie, rozbudowę oraz remonty) istniejących obiektów.

Budowa i utrzymywanie obiektów oraz pomieszczeń niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe, a także innych obiektów i pomieszczeń związanych ze świadczeniem tych usług

Studium nie wyznacza nowych terenów dla realizacji przedmiotowego celu publicznego.

Budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich

Studium nie przewiduje nowych inwestycji celu publicznego z tego zakresu.

Poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą

Studium nie przewiduje nowych inwestycji celu publicznego z tego zakresu.

Poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla

Studium nie wskazuje obszarów inwestycji celu publicznego w tym zakresie.

Zakładanie i utrzymywanie cmentarzy

Studium wskazuje lokalizację cmentarza. W jego granicach dopuszcza się utrzymanie i rozbudowanie nekropolii.

Ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej

Studium nie wskazuje obszarów inwestycji celu publicznego w tym zakresie.

Ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody

Studium dopuszcza inwestycje celu publicznego w zakresie związanym z tym celem publicznym na terenie całej gminy, zwłaszcza na obszarach objętych prawnymi formami ochrony przyrody.

Wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne samorządowe: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzanie, w tym budowa lub przebudowa

Studium dopuszcza inwestycje celu publicznego w tym zakresie na terenie całej gminy.

6. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, obszary lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 a także obszary przestrzeni publicznej

Studium nie wyznacza obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych oraz obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. W zakresie przestrzeni publicznych studium wskazuje następujące obszary: parki, skwery, zieleńce, cmentarze, place, tereny komunikacyjne, ogólnodostępne tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i sportowe. Studium nie wskazuje konkretnej lokalizacji dla nowych obiektów dopuszczając ją na terenie całej gminy.

Studium nie wyznacza obszarów lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2.

7. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Gmina Górzno pokryta jest obecnie w niewielkim stopniu planami zagospodarowania. Docelowo przewidywane jest pokrycie planami całości obszaru gminy, nie licząc zwartych kompleksów leśnych oraz zbiorników wodnych.

Studium wskazuje obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne – są to tereny w granicach wyznaczonych w studium stref zainwestowania. Wśród nich znajdują się również tereny wymagające uzyskania zgodny na zmianę przeznaczenia na nierolne i nieleśne. W przypadku odmowy udzielenia takiej zgody przez właściwe organy, studium dopuszcza utrzymanie w zapisach planów miejscowych dotychczasowego przeznaczenia.

8. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Postuluje się utrzymanie rolniczego wykorzystania gruntów rolnych nieobjętych nierolnym kierunkiem zagospodarowania przestrzennego. Gminne rolnictwo winno opierać się na uprawie roślin oraz chowie i hodowli zwierząt. Ponadto studium ustala następujące kierunki kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

1) na całym terenie gminy dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych,
2) wskazuje się na konieczność poprawy stanu technicznego systemów melioracji wodnych oraz ich rozbudowy i przebudowy,
3) polityka przestrzenna gminy w zakresie kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej ustala możliwości lokalizowania obiektów produkcji rolnej zgodnie z poniższymi wskaźnikami:
   a) wysokość zabudowy inwentarskiej ustala się na jedną kondygnację nadziemną, nie wyżej niż 7 m,
   b) forma dachów dwuspadowa, przy zachowaniu symetrii głównych połaci dachowych,
   c) pozostałe wskaźniki należy kształtować stosownie do stanu istniejącego,
   d) powierzchnia zabudowy pojedynczego budynku inwentarskiego nie może przekraczać 550 m^2,
   e) budynki inwentarskie należy realizować jako jednokondygnacyjne i wolnostojące,
   f) maksymalna nieprzekraczalna obsada pojedynczego budynku inwentarskiego:
      - poniżej 40 DJP na obszarach objętych formami ochrony przyrody,
      - na obszarach o kierunku rolnym: poniżej 40 DJP na terenach przeznaczanych w planach miejscowych na cele zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych, poniżej 60 DJP na terenach przeznaczanych w planach miejscowych na cele rolnicze,
      - zgodnie z ustaleniami dla pozostałych kierunków zagospodarowania,
      - studium dopuszcza różnicowanie wielkości obsady w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, uwzględniając w szczególności lokalne uwarunkowania środowiskowe,
        - przy czym w sytuacji dopuszczającej przyjęcie zgodnie z ustaleniami studium dwóch (lub więcej) różnych wielkości obsady, należy przyjąć wielkość najmniejszą,
4) zapobieganie degradacji użytków rolnych oraz rekultywacja terenów zdewastowanych,
5) wzbogacanie terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej zadrzewieniami śródpolnymi, wiatrochronnymi oraz realizacją zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz cieków wodnych i wód powierzchniowych, które zapobiegną erozji oraz zanieczyszczeniu wód oraz gleb,
6) prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urządzania lasów,
7) udostępnianie i przystosowywania kompleksów leśnych do celów turystyczno-wypoczynkowych, zwłaszcza na obszarach ochrony przyrody.

9. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

W gminie Górzno nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Na terenie gminy występuje jeden obszar osuwiskowy, opisany w części dotyczącej uwarunkowań.

10. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Z uwagi na brak udokumentowanych złóż Studium nie wskazuje obiektów lub obszarów dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

11. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady

Studium nie wskazuje obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych.

12. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Studium nie wskazuje obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji na terenie gminy.

13. Obszary zdegradowane

Studium nie wskazuje obszarów zdegradowanych wyznaczanych na podstawie art. 9 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

14. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na terenie gminy Górzno nie występują tereny zamknięte.

15. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym

Studium nie wskazuje obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

16. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW

Studium nie wskazuje terenów lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 100 kW.

Spis tabel

Tabela 1 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego 5
Tabela 2 Zabytki archeologiczne 26
Tabela 3 Podstawowe wskaźniki demograficzne gminy 30
Tabela 4 Migracje 31
Tabela 5 Liczba budynków mieszkalnych w gminie 33
Tabela 6 Mieszkania w gminie 33
Tabela 7 Mieszkania oddane do użytkowania 34
Tabela 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 36
Tabela 9 Ocena jakości wód powierzchniowych 37
Tabela 10 Struktura budżetu gminy w latach 2005-2018 40
Tabela 11 Podmioty gospodarki narodowej 41
Tabela 12 Prognoza liczby ludności w wartościach liczbowych 45
Tabela 13 Dane dotyczące mieszkalnictwa 48
Tabela 14 Prognoza liczby osób przypadających na mieszkanie 50
Tabela 15 Prognoza średniej wielkości mieszkania 51

Tabela 16 Powierzchnie obszarów zwartych 57
Tabela 17 Udział funkcji zabudowy w obszarach zwartych 57
Tabela 18 Udział funkcji zabudowy w wyznaczonych obszarach zwartych 57
Tabela 19 Powierzchnia luk w zabudowie na obszarach zwartych 58
Tabela 20 Chłonność luk w zabudowie na obszarach zwartych 59
Tabela 21 Chłonność terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego ... 60
Tabela 22 Bilans terenów 61
Tabela 23 Zapotrzebowanie na poszczególne funkcje zabudowy 62
Tabela 24 Rezerwaty przyrody 65
Tabela 25 Parki krajobrazowe 67
Tabela 26 Obszary chronionego krajobrazu 67
Tabela 27 Pomniki przyrody 67
Tabela 28 Użytki ekologiczne 70
Tabela 29 Przedmioty, cele ochrony i zagrożenia wynikające z planu zadań ochronnych 75
Tabela 30 Zestawienie powierzchni funkcji zabudowy 91
Tabela 31 Formy ochrony przyrody wraz z aktami prawnymi regulującymi zasady ochrony przyrody na ich obszarach 99
Tabela 32 Minimalne wskaźniki miejsc parkingowych 103

Spis wykresów

Wykres 1 Wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu 7
Wykres 2 Podział wydanych decyzji ze względu na funkcję zabudowy 7
Wykres 3 Udział poszczególnych użytków w powierzchni gruntów rolnych 11
Wykres 4 Udział poszczególnych klas gruntów rolnych 12
Wykres 5 Gospodarstwa rolne według powierzchni 13
Wykres 6 Podział gruntów leśnych ze względu na klasy 16
Wykres 7 Liczba mieszkańców gminy Górzno w latach 2007-2017 29
Wykres 8 Piramida wieku 30
Wykres 9 Struktura wieku mieszkańców gminy 32
Wykres 10 Struktura wieku mieszkańców gminy w podziale na płeć 32
Wykres 11 Bezrobotni zarejestrowani w latach 2007-2017 35
Wykres 12 Liczba osób pracujących w podziale na płeć 36
Wykres 13 Wydatki inwestycyjne gminy 42
Wykres 14 Trend zmian liczby ludności w latach 2007-2017 44
Wykres 15 Zmiana liczby osób na mieszkanie w latach 1995-2017 49
Wykres 16 Zmiana średniej wielkości mieszkania w latach 1995-2017 49
Wykres 17 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w sekcjach PKD dotyczących przemysłu i usług z nim związanych 54
Wykres 18 Powierzchnia gruntów wchodzących w skład gminnego zasobu nieruchomości w latach 2004-2017 63
Wykres 19 Struktura gruntów 63

Spis rysunków

Rysunek 1 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz wydane decyzje o warunkach zabudowy 6
Rysunek 2 Gęstość zabudowy w obrębach geodezyjnych 8

Rysunek 3 Grunty rolne klas II i III podlegające ochronie na mocy przepisów odrębnych.....13
Rysunek 4 Lasy ochronne na tle kompleksów leśnych w gminie 15
Rysunek 5 Obszary zwarte w gminie Górzno 56
Rysunek 6 Użytkowanie gruntów.....64
Rysunek 7 Rozmieszczenie podstawowej infrastruktury technicznej w gminie.....87